

«Μελέτη καταγραφής και εντοπισμού δραστηριοτήτων (τότε και τώρα)»

στο πλαίσιο της δράσης με τίτλο «Πολιτιστικές Διαδρομές και Αρχαία Θέατρα» του προγράμματος
«Αγροτικής Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020» (ΠΑΑ) Μέτρο 19, Υπομέτρο
19.3 – Διατοπική Συνεργασία

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Για τις Αναπτυξιακές Εταιρείες:

Περιική Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α.

Αναπτυξιακή Βορείου Πελοποννήσου - Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ

Αναπτυξιακή Ολυμπίας - Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ

Αναπτυξιακή Ροδόπης - Ανώνυμη Αναπτυξιακή Εταιρεία

Αναπτυξιακή Νοτίου Ηπείρου – Αμβρακικού Α.Ε. Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Αναπτυξιακή Ηπείρου ΑΕ - Αναπτυξιακός Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΕΤΑΜ

α.ε.
εταιρεία συμβούλων

Ομάδα Έργου

Νίκος Α. Δρακωνάκης

Οικονομολόγος, MSc Τοπική & Περιφερειακή Ανάπτυξη

Χρύσα Παγκάλου

Περιβαλλοντολόγος, MSc

ΜΕd Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, PhD Πολιτισμικού Τοπίου

Μυρτώ Σαϊτάκη

Γεωγράφος, MSc Σχεδιασμός, Διοίκηση & Πολιτική του Τουρισμού,

MBA(c) Στρατηγική Διοίκηση & Ανταγωνιστικότητα

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1ο.....	4
Θεωρητικό Πλαίσιο	4
Εισαγωγή.....	4
Θεωρητική τεκμηρίωση θεματικών διαδρομών	7
Σκοπιμότητα.....	17
Μεθοδολογική προσέγγιση	18
Κεφάλαιο 2ο.....	20
Υφιστάμενη Κατάσταση.....	20
2.1. Ιστορία και Χαρακτηριστικά.....	21
Αρχαίο θέατρο Δίου (Πιερία).....	21
Αρχαίο θέατρο Αίπυος (θέατρο Πλατιάνας, Ηλεία).....	27
Αρχαίο θέατρο της Ήλιδας (Ηλεία).....	31
Αρχαίο θέατρο Σικυώνας (Κορινθία).....	35
Αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης (Αρκαδία).....	39
Αρχαίο θέατρο Μαρώνειας (Ροδόπη).....	43
Αρχαίο θέατρο της Νικόπολης (Πρέβεζα)	47
Αρχαίο θέατρο της Κασσώπης (Μεγάλο Θέατρο, Πρέβεζα).....	53
Αρχαίο θέατρο Δωδώνης (Ιωάννινα).....	59
Αρχαίο θέατρο Γιτάνων (Θεσπρωτία).....	64
2.2. Τοπική παραγωγή, δρώμενα και φορείς πολιτισμού	68
Η μεσογειακή τριάδα στην αρχαία ελληνική διατροφή και η εξέλιξή της μέχρι σήμερα	68
Τα κύρια πολιτιστικά δρώμενα ανά αρχαίο θέατρο	70
Αρχαίο θέατρο Μαρώνειας	70
Αρχαίο θέατρο Δίου	73
Αρχαίο θέατρο Δωδώνης.....	77
Αρχαίο θέατρο Γιτάνων.....	79
Αρχαίο θέατρο της Νικόπολης.....	81
Αρχαίο θέατρο Κασσώπης	81
Αρχαίο θέατρο Αίπυος (θέατρο Πλατιάνας)	84
Αρχαίο θέατρο Ήλιδας	84
Αρχαίο θέατρο Σικυώνας	87
Αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης	90
2.3. Συγκριτική ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης.....	92

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

2.4. Τα αρχαία θέατρα της Νότιας Ιταλίας	96
Πολιτιστικές Διαδρομές Νότιας Ιταλίας	109
Κεφάλαιο 3ο	112
Θεματικοί Χάρτες –	112
Θεματικές Διαδρομές	112
3.1. Θεματικοί χάρτες (με κατεύθυνση την ποδηλασία, την γαστρονομία, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό).....	112
3.2. Κοινές θεματικές διαδρομές	124
Κεφάλαιο 4	136
4.1 Συμπεράσματα – Διαπιστώσεις	136
Παράρτημα	140
Πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου τα Ευρώπης.....	140
Διαδικασίες και βήματα.....	140
Βιβλιογραφία	144

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Κεφάλαιο 1ο

Θεωρητικό Πλαίσιο

Εισαγωγή

Η κατασκευή των θεάτρων, αποτελεί ένα εξαιρετο επίτευγμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού που αντανακλά το υψηλό επίπεδο της πνευματικής, πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης στους κλασικούς χρόνους. Τα θέατρα ήταν ευρέως διαδεδομένα σε όλη την ελληνική γη και αποτέλεσαν το αρχέτυπο μίας πληθώρας αντίστοιχων δομών στην αρχαιότητα, σε όλη τη Μεσόγειο.

Τα αρχαία ελληνικά θέατρα, αντικατοπτρίζουν την αρχική ιδέα και τα πρώτα στάδια ανάπτυξης του θεάτρου ως αρχιτεκτονικού τύπου, που εξελίχθηκε για να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της δραματικής τέχνης κατά την κλασική και ελληνιστική περίοδο. Αποτελούν την αφετηρία μίας μακράς αρχιτεκτονικής παράδοσης, διαρκώς εμπλουτισμένης με νέα στοιχεία, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, καθώς και ένα τεχνολογικό

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

επίτευγμα αναφορικά με την ακουστική τους. Η διακύμανση του ύψους μεταξύ κάθε σειράς και της επόμενης, απέτρεψε την υποβάθμιση των ηχητικών κυμάτων, ενώ το σχήμα του κοίλου, επέτρεπε μία καλή συγκέντρωση του ήχου. Ως ενισχυτές του ήχου, λειτούργησαν και το ψηλό σκηνικό οικοδόμημα με τα παρασκήνιά του και η λεία επιφάνεια της ορχήστρας, που ήταν στρωμένη από ένα σημείο και μετά.

Στα αρχαία ελληνικά θέατρα, παίχτηκαν πρώτη φορά τα μεγάλα έργα του αρχαίου δράματος, μεταξύ των οποίων ήταν οι τραγωδίες του Αισχύλου, του Σοφοκλή και του Ευριπίδη και οι κωμωδίες του Αριστοφάνη, που συνεχίζουν να εμπνέουν τον κόσμο του θεάτρου μέχρι σήμερα.

Το θέατρο ως θεσμός, είναι άμεσα συνδεδεμένο με το πνεύμα και τις εκφράσεις της Δημοκρατίας, όπως καθιερώθηκε με τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη (508 π.Χ.) για αυτό και είχε ως στόχο την επίτευξη του μεγαλύτερου δυνατού επιπέδου συμμετοχής των πολιτών. Η παρακολούθηση παραστάσεων ήταν μία εμπειρία σε πολλαπλά επίπεδα, η οποία όχι μόνο είχε σκοπό να συνδεθεί με τη θρησκευτική παράδοση, αλλά αντικατόπτριζε και τις πνευματικές, πολιτικές, φιλοσοφικές και μεταφυσικές ανησυχίες της εποχής της, προσλαμβάνοντας έντονα εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Επιπλέον, τα θέατρα υπηρέτησαν και πολιτικές λειτουργίες συνδεδεμένες με τον θεσμό της Δημοκρατίας, που χρησιμοποιήθηκαν από τον 5^ο αι. π.Χ. και μετά, ως τόποι συνάντησης των πολιτών και της συνέλευσης του Δήμου. Ο πολύπλευρος ρόλος τους δικαιολογεί και τη φυσική τους σχέση με τον πυρήνα της αστικής δημόσιας ζωής, την αγορά.

Είναι από τα λίγα είδη αρχαίων μνημείων που αναγνωρίζονται εύκολα από το ευρύ κοινό και έχουν ενσωματωθεί στη σύγχρονη ζωή σε εντυπωσιακό βαθμό.

Οι αρχαίοι Έλληνες, δημιούργησαν πολλούς και διαφορετικούς τύπους κτιρίων προκειμένου να καλύψουν όλες τις εκδηλώσεις που σχετίζονταν με την καθημερινή ζωή και τις λειτουργίες της πόλης. Ανάμεσά τους, βρίσκονται το θέατρο και το ωδείο, τα οποία είχαν παρόμοια χρήση μιας και εξυπηρετούσαν κατά κύριο λόγο, καλλιτεχνικούς σκοπούς.

Δημιουργήθηκαν και τα δύο στην Αθήνα, τον 5^ο αιώνα π.Χ., στο πλαίσιο συγκεκριμένων μεγάλων γιορτών της πόλης. Το μεν θέατρο για να φιλοξενήσει δραματικούς αγώνες για τη γιορτή των Μεγάλων Διονυσίων, το δε ωδείο για τους μουσικούς αγώνες της μεγάλης γιορτής των Παναθηναίων. Από εκεί, εξαπλώθηκαν σταδιακά σε διάφορες μικρές και μεγάλες πόλεις του ελλαδικού χώρου αλλά και έξω από αυτόν. Τα ελληνικά θέατρα που κατασκευάστηκαν στη διάρκεια της αρχαιότητας, είχαν σε γενικές γραμμές τα ίδια χαρακτηριστικά. Παρά τις αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν - κατά περίπτωση - στη μορφή τους, εξαιτίας και της διαφορετικής τους χρήσης, τα θεατρικά κτίσματα, παρέμεναν πιστά στα τρία βασικά αρχιτεκτονικά τους μέρη, αντίστοιχα του ανθρώπινου δυναμικού που συμμετέχει σε μία παράσταση, ήτοι: α) **στην ορχήστρα**, β) **στο κοίλο** και γ) **στη σκηνή**.

Πίνακας 1 Η τριμερής χαρακτηριστική διάρθρωση των ελληνιστικών θεάτρων

Η ορχήστρα	Το κοίλο
<p style="text-align: center;">Ο χώρος για τα μέλη του χορού</p> <p>Αποτελεί το αρχαιότερο τμήμα του θεάτρου και ο κεντρικός χώρος γύρω από τον οποίο διαμορφώθηκαν τα άλλα δύο μέρη του</p>	<p style="text-align: center;">Ο χώρος για τους θεατές</p> <p>Είναι το μεγαλύτερο τμήμα του θεάτρου, το οποίο απλώνεται αμφιθεατρικά μπροστά από την ορχήστρα και προορίζεται για τους θεατές.</p>

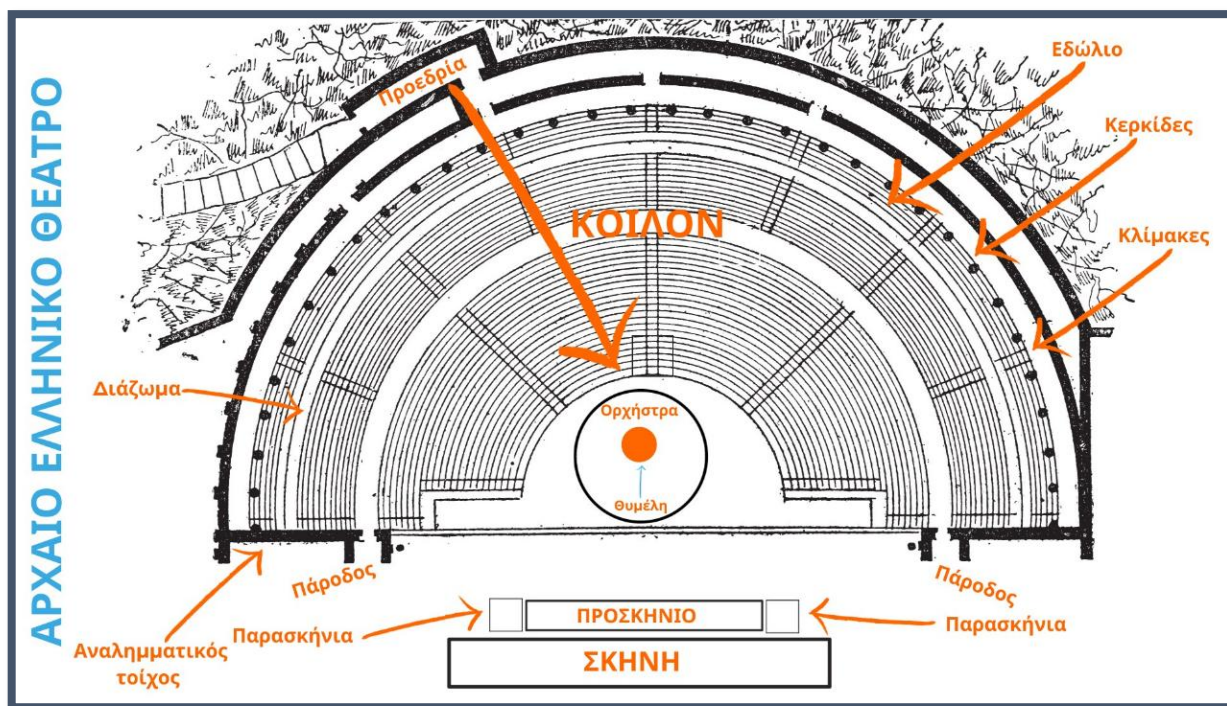
οικοδομήματος. Αποτέλεσε τον πυρήνα που γέννησε τη δραματική ποίηση της κλασικής περιόδου. Στο κέντρο της βρισκόταν πολλές φορές η θυμέλη, ένας βωμός αφιερωμένος στο Διόνυσο.

Το σχήμα του, άλλοτε μοιάζει με πέταλο και άλλοτε με ημικόκλιο. Όταν το κοίλο κατασκευαζόταν σε φυσική πλαγιά, αναλημματικοί τοίχοι στήριζαν τα δύο άκρα του. Για την εξυπηρέτηση των θεατών, το κοίλο χωριζόταν σε οριζόντιους διαδρόμους, τα διαζώματα.

Η σκηνή

Ο χώρος για τους υποκριτές

Πρόκειται για μακρόστενο στεγασμένο κτίριο στο πίσω μέρος της ορχήστρας που κάλυπτε ποικίλες ανάγκες των ηθοποιών. Γνώρισε διαδοχικές μεταμορφώσεις μέσα από τις οποίες μπορεί κανείς να παρακολουθήσει την ιστορία του θεάτρου. Σταδιακά, έγινε μόνιμη, αργότερα διάφορη και τελικά εξελίχθηκε σε χώρο δράσης των υποκριτών. Απέκτησε παράλληλα μόνιμη αρχιτεκτονική διαμόρφωση για τις ανάγκες της σκηνικής δράσης, θυμίζοντας την όψη κτιρίου.

Εικόνα 1 Τα μέρη του αρχαίου θεάτρου, Ιδία επεξεργασία

Παρά τον αρχικό σκοπό της δημιουργίας τους, ως «κτίρια μουσικής», τόσο τα θέατρα όσο και τα ωδεία, χρησιμοποιήθηκαν και για άλλους λόγους, έχοντας αναμφίβολα έναν πολυλειτουργικό χαρακτήρα.

Τα θέατρα, φιλοξενούσαν επίσης δραστηριότητες όπως ήταν οι πολιτικές συνελεύσεις και συγκεντρώσεις, οι διαλέξεις φιλοσόφων, οι μουσικοί αγώνες και οι δίκες, κ.ά. και αποτέλεσαν ίσως, το σύμβολο της ελεύθερης ελληνικής πόλης, τοποθετημένο σε περίοπτη θέση του αστικού πανοράματος, έκφραση του ιδεώδους της αθηναϊκής πολιτείας και

αργότερα της ρωμαϊκής civitas^[1]. Στο πέρασμα του χρόνου, δημιουργήθηκαν αμέτρητα θέατρα των οποίων η μορφή άλλαξε πολλές φορές, προκειμένου να προσαρμοστεί στις ανάγκες κάθε εποχής.

Τα ωδεία, λειτουργούσαν από την πλευρά τους και ως τόπος διαλέξεων καθώς και σκηνικών εκδηλώσεων ελάσσονος σημασίας. Είναι μικρότερα από τα θέατρα, αντίστοιχης όμως κατασκευής.

Εν γένει, οι διαφορές των **ελληνικών** από τα **ρωμαϊκά** θέατρα, συνοψίζονται ως εξής:

- Η Ρώμη απέκτησε το πρώτο λίθινο θέατρό της επί Πομπήιου, ήτοι μόλις το 55 π.Χ., σε αντίθεση με τους Έλληνες που κατασκεύαζαν από αιώνες μνημειακά θέατρα
- Τα ελληνικά θέατρα χτίζονταν σε φυσικά κεκλιμένα πρανή, ενώ τα ρωμαϊκά μπορούσαν να οικοδομηθούν και σε οριζόντιο έδαφος.
- Τα ελληνικά θέατρα αποτελούνταν από τρία διακριτά μέρη, το κοίλο (το χώρο για τους θεατές), τη σκηνή και την κυκλική ορχήστρα. Στα ρωμαϊκά θέατρα όλα αυτά ενώνονται σε ένα ενιαίο κτίσμα. Η ορχήστρα γίνεται ημικυκλική και δεν τελούνται πλέον εκεί θεατρικά δρώμενα. Η δράση μεταφέρεται στο προσκήνιο ή λογείο (pulritum).
- Στα ρωμαϊκά θέατρα η πρόσοψη του σκηνικού οικοδομήματος γίνεται πολύροφη, κάποιες φορές φτάνει τους τέσσερις ορόφους, ενώ διαθέτει και πλούσιο αρχιτεκτονικό διάκοσμο.
- Η βασικότερη ωστόσο διαφορά έγκειται στο ότι στα ρωμαϊκά θέατρα το είδος των θεαμάτων δεν είναι πλέον αποκλειστικά καλλιτεχνικό. Στους θεατές παρουσιάζονται και θεάματα όπως μονομαχίες, θηριομαχίες και, στις περιπτώσεις όπου η ορχήστρα γεμίζει νερό, ακόμα και εικονικές ναυμαχίες.

Θεωρητική τεκμηρίωση θεματικών διαδρομών

Πολιτιστικές διαδρομές

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι είδος τουριστικής δραστηριότητας κατά την οποία βασικό κίνητρο του επισκέπτη είναι να μάθει, να ανακαλύψει, να βιώσει και να καταναλώσει τα υλικά και άυλα πολιτιστικά αξιοθέατα/ προϊόντα σε έναν προορισμό. Αυτά, σχετίζονται με ένα σύνολο ξεχωριστών υλικών, πνευματικών και συναισθηματικών χαρακτηριστικών μιας κοινωνίας και που περιλαμβάνει τέχνες και αρχιτεκτονική, ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά, γαστρονομική κληρονομιά, λογοτεχνία, μουσική, δημιουργικές βιομηχανίες και ζωντανούς πολιτισμούς με τους τρόπους ζωής τους, την αξία, τις παραδόσεις και τις πεποιθήσεις τους. (Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού)¹

Κύρια προϊόντα πολιτιστικού τουρισμού:

- Μουσεία
- Θέατρα
- Αρχαιολογικά μνημεία
- Θρησκευτικά μνημεία
- Μνημεία UNESCO
- Εκδηλώσεις

^[1] Πόλη, κράτος.

¹ <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

• Φεστιβάλ μουσικής και χορού

Η κληρονομιά συνιστά μία διευρυμένη έννοια που περιλαμβάνει στο περιεχόμενό της ποικίλες πολιτιστικές, ιστορικές, αρχιτεκτονικές, αρχαιολογικές, φυσικές και γεωλογικές αξίες. Στο παρελθόν, η έννοια της κληρονομιάς περιοριζόταν σε ένα συγκεκριμένο έργο τέχνης, ή ένα μοναδικό ιστορικό μνημείο. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, ομάδες κτιρίων, αρχιτεκτονικά στοιχεία, αστικές και αγροτικές περιοχές, ιστορικές τοποθεσίες, άυλες αξίες, έχουν προστεθεί στο πλαίσιο της έννοιας της κληρονομιάς.

Η κατηγορία των πολιτιστικών διαδρομών, εξελίσσεται επίσης, κάτω από το διευρυμένο πλαίσιο της κληρονομιάς, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής της σε πολλές χώρες.

Η θεώρηση των πολιτιστικών διαδρομών ως νέα έννοια ή κατηγορία δεν έρχεται σε σύγκρουση ούτε επικαλύπτεται με άλλες κατηγορίες ή τύπους πολιτιστικών αγαθών – μνημεία, πόλεις, πολιτιστικά τοπία, κλπ., - που μπορεί να υπάρχουν εντός της τροχιάς της πολιτιστικής διαδρομής. Τα περιλαμβάνει απλώς, εντός ενός κοινού συστήματος που ενισχύει τη σημασία τους. (ICOMOS, 2008)²

Οι πολιτιστικές διαδρομές αντιπροσωπεύουν διαδραστικές, δυναμικές και εξελισσόμενες διαδικασίες ανθρώπινων διαπολιτισμικών δεσμών που αντανακλούν την πλούσια ποικιλομορφία των συνεισφορών διαφορετικών ανθρώπων στην πολιτιστική κληρονομιά.

Η έννοια των πολιτιστικών διαδρομών – αν και δεν ονομάστηκε έτσι από την αρχή – έχει συζητηθεί από τη δεκαετία του 1960, ιδιαίτερα με τη βοήθεια των συλλογικών προσπαθειών του ICOMOS, της UNESCO και του Συμβουλίου της Ευρώπης, με τη μορφή εκθέσεων που προσελκύουν την προσοχή μέσω της συλλογικής ευαισθητοποίησης για τους σημαντικότερους πολιτιστικούς χώρους της Ευρώπης και την ενσωμάτωσή τους στην κουλτούρα του ελεύθερου χρόνου, μέσω των πολιτιστικών ταξιδιών.

Σύμφωνα με το Κεφάλαιο του ICOMOS για τις πολιτιστικές διαδρομές³, μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

Με βάση την **εδαφική τους εμβέλεια** σε:

- > Τοπικές
- > Περιφερειακές
- > Εθνικές
- > Ηπειρωτικές
- > Δηπειρωτικές

Με βάση την **πολιτισμική τους εμβέλεια** σε αυτές που βρίσκονται:

- > Εντός μίας δεδομένης πολιτιστικής περιοχής ή
- > Σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές

Σύμφωνα με την **διάρκειά** τους στο χρόνο σε:

- > Αυτές που δεν χρησιμοποιούνται πια

² https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/culturalroutes_e.pdf

³ https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/culturalroutes_e.pdf

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
Α.Ε.

ΕΤΑΝΑΜ Α.Ε. Ο.Τ.Α.
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

- Αυτές που συνεχίζουν να αναπτύσσονται υπό την επιρροή κοινωνικό – οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών αλλαγών

Σύμφωνα με τη δομική τους διαμόρφωση σε:

- Γραμμικές
- Κυκλικές
- Σταυροειδείς
- Ακτινωτές
- Δικτυωτές

Σύμφωνα με το φυσικό τους περιβάλλον σε:

- Χερσαίες
- Υδάτινες
- Μικτές

Όσον αφορά στο στόχο λειτουργίας τους, αυτός μπορεί να είναι:

- Κοινωνικός
- Οικονομικός
- Πολιτικός
- Πολιτιστικός

Οι πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης⁴

Το πρόγραμμα των πολιτιστικών διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης⁵ ξεκίνησε το 1987 με σκοπό να καταδείξει – μέσω των ταξιδιών στο χώρο και το χρόνο- πώς η κληρονομιά των διαφόρων χωρών της Ευρώπης συμβάλλει σε μία κοινή εντέλει πολιτιστική κληρονομιά.

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Λειτουργεί ως διάλογος διαπολιτισμικού διαλόγου και προωθεί την καλύτερη γνώση και κατανόηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής ταυτότητας, διατηρώντας και αναδεικνύοντας

⁴ Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ο κορυφαίος οργανισμός της ηπείρου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Περιλαμβάνει 46 κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων όλων των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης έχουν υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, μια συνθήκη που αποσκοπεί στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επιβλέπει την εφαρμογή της Σύμβασης στα κράτη-μέλη. <https://rm.coe.int/eicr-coe-leaflet-gre-sept-2022/1680a82621>

⁵ <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
Α.Ε. Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

παράλληλα τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, ως πηγή πολιτιστικής, κοινωνικής και τοπικής ανάπτυξης. Αποτελεί μέσο, για τη διατήρηση και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλη την Ευρώπη. Μπορεί επίσης να υποστηριχθεί, ότι συμπληρώνει άλλες πρωτοβουλίες που είναι αφιερωμένες στην προώθηση των αξιών της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως η πρωτοβουλία που αφορά στον κατάλογο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO⁶, το Σήμα της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Κληρονομιάς⁷, κ.ά.

Η μοναδικότητα που χαρακτηρίζει τις πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφορά και σχετίζεται με τις ακόλουθες αρχές:

- ✔ Την εστίαση σε λιγότερο δημοφιλείς προορισμούς (που περιλαμβάνονται στις διαδρομές) που προωθούν μία περισσότερο ισόρροπη τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, καθώς το 90% των πολιτιστικών διαδρομών των κρατών – μελών βρίσκονται σε αγροτικές περιοχές.
- ✔ Τη συμπερίληψη ποικίλων και διαφορετικών τοποθεσιών, που παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες για την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού πολιτιστικού τουρισμού.
- ✔ Τη διασφάλιση διακρατικού χαρακτήρα, καθώς κάθε διαδρομή έχει μέλη σε τουλάχιστον τρεις διαφορετικές χώρες, γεγονός που αναδεικνύει και προωθεί τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες.
- ✔ Την έμφαση στην «από κάτω προς τα πάνω» προσέγγιση της πολιτιστικής διαχείρισης, καθώς οι πολιτιστικές διαδρομές υπόκεινται σε διαχείριση από δίκτυα που αποτελούνται από ενδιαφερόμενους φορείς του δημόσιου αλλά και του ιδιωτικού τομέα.

Ορισμένες τοποθεσίες κατά μήκος των Πολιτιστικών Διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης συγκαταλέγονται ανάμεσα σε δημοφιλείς επισκέψιμους προορισμούς, ωστόσο, το 90% των Πολιτιστικών Διαδρομών διασχίζει αγροτικές περιοχές.

Οι περιοχές αυτές, δεν επωφελούνται παραδοσιακά από τον τουρισμό και τις δραστηριότητες αυτού. Επομένως, μέσω μιας Πολιτιστικής Διαδρομής, οι περιοχές αυτές μπορούν να λάβουν σχετικές με την τουριστική ανάπτυξη χρηματοδοτήσεις, να ενισχύσουν τη γνώση τους και να αναπτύξουν κοινές πρωτοβουλίες μάρκετινγκ για τον πολιτιστικό τουρισμό.

Υπό αυτή την έννοια, οι Πολιτιστικές Διαδρομές ωφελούν τις αγροτικές περιοχές και γίνονται μοχλός ανάπτυξης ακόμη και στις πιο απομακρυσμένες και άγνωστες περιοχές των κρατών – μελών.

Μέσω του προγράμματος των πολιτιστικών διαδρομών, το Συμβούλιο της Ευρώπης προσφέρει ένα μοντέλο πολιτιστικής και τουριστικής διαχείρισης μέσω – μεταξύ άλλων - της διοργάνωσης συναντήσεων, εκπαιδευτικών δράσεων, σεμιναρίων και φόρουμ που διοργανώνονται σε τακτική βάση και προωθούν τις ανταλλαγές και την ανάπτυξη κοινών, καινοτόμων στρατηγικών για τη στήριξη της πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης, του βιώσιμου τουρισμού και της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.

Οι πολιτιστικές διαδρομές, λαμβάνουν πιστοποίηση από το αρμόδιο Διοικητικό Συμβούλιο και κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τα μνημεία και τους πόρους που περιλαμβάνουν - κατά περίπτωση-. Ειδικότερα, μία διαδρομή μπορεί να εντάσσεται σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες διαδρομών: αυτή της «Ιστορίας και των πολιτισμών» (Routes of history and civilizations), αυτή της «Τέχνης και της αρχιτεκτονικής» (Routes on arts and architecture),

⁶ <https://whc.unesco.org/en/list/?mode=table>

⁷ <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/initiatives-and-success-stories/european-heritage-label>

αυτή της «Θρησκευτικής κληρονομιάς» (Routes on religious heritage), ή αυτή των «Διαδρομών για το τοπίο και τη χειροτεχνία» (Routes on landscape and handicrafts).

Έως και το Μάιο του 2022, οι πιστοποιημένες πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης ανέρχονταν σε 48 συνολικά, και καλύπτουν εκτενή θεματολογία που αφορά στην ευρωπαϊκή μνήμη, την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά, συμβάλλοντας από την πλευρά τους στην ποικιλομορφία της σημερινής Ευρώπης.

Οι αποστολές και τα οφέλη που προκύπτουν από τις πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης, αφορούν και σχετίζονται με τη(ν):

- ✔ Συμβολή τους στην προώθηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας.
- ✔ Προώθηση της ευαισθητοποίηση σχετικά με την κληρονομιά, την εκπαίδευση, τη δικτύωση, την ποιότητα και το βιώσιμο και διασυννοριακό τουρισμό και άλλες συναφείς δραστηριότητες.
- ✔ Ενίσχυση της δημοκρατικής διάστασης των πολιτιστικών ανταλλαγών και του τουρισμού, μέσω της συμμετοχής δικτύων και ενώσεων, τοπικών και περιφερειακών αρχών, πανεπιστημίων και επαγγελματικών οργανώσεων
- ✔ Πιστοποίηση νέων πολιτιστικών διαδρομών και την επαναξιολόγηση των υφιστάμενων.
- ✔ Παροχή συμβουλών και βοήθειας – υποστήριξης για την ανάπτυξη, εφαρμογή και προώθηση των πολιτιστικών διαδρομών στα κράτη – μέλη.
- ✔ Διοργάνωση του ετήσιου συμβουλευτικού φόρουμ για τις πολιτιστικές διαδρομές.
- ✔ Υποστήριξη της δικτύωσης και των ανταλλαγών μεταξύ των κρατών- μελών και διεθνών οργανισμών, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, η UNESCO, ο ΟΟΣΑ, ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, φορείς εκμετάλλευσης των πολιτιστικών διαδρομών και άλλα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη.
- ✔ Παροχή υποστήριξης στις πολιτιστικές διαδρομές που είναι υποψήφιες για πιστοποίηση.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

- ✔ Συμβολή στην ανάπτυξη νέων μεθόδων και προτύπων σε σχέση με τις πολιτιστικές διαδρομές και τον τουρισμό, προκειμένου να ανταποκρίνονται στις προκλήσεις των σύγχρονων κοινωνιών.
- ✔ Οργάνωση εκπαιδευτικών ενεργειών και δραστηριοτήτων κατάρτισης για τα μέλη, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και για τους φορείς αξιοποίησης των πολιτιστικών διαδρομών.
- ✔ Προβολή - στο μέγιστο δυνατό βαθμό - του προγράμματος των πολιτιστικών διαδρομών, των δραστηριοτήτων και των επιτευγμάτων του.
- ✔ Επίτευξη της εύρεσης επιπλέον χρηματοδότησης για τις πολιτιστικές διαδρομές.

Η προστιθέμενη αξία των πολιτιστικών διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης

Οι πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου της Ευρώπης⁸ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα κάτωθι:

- > Στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των αρχών και των αξιών του ΟΗΕ λόγω: της δημιουργίας καλύτερων ευκαιριών για εκπαίδευση και μάθηση, της ανάληψης δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής κρίσης, της προώθησης της υπεύθυνης κατανάλωσης και παραγωγής, καθώς και της οικοδόμησης πιο βιώσιμων κοινοτήτων σε όλη την Ευρώπη.
- > Στην ανάπτυξη συστάδων και δικτύωσης σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο που συμπεριλαμβάνουν τους πολιτιστικούς φορείς, τους παρόχους υπηρεσιών σχετικών με τον τουρισμό, τα ερευνητικά ιδρύματα, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τις δημόσιες αρχές, όλους τους εμπλεκόμενους δηλαδή στο τουριστικό – πολιτιστικό σύστημα μίας περιοχής.
- > Στη δημιουργία ισχυρών τοπικών οικοσυστημάτων εντός των οποίων οι εταίροι μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην παροχή και ανάπτυξη αυθεντικών πολιτιστικών εμπειριών, μέσω της εμπλοκής της κοινότητας στο σύνολό της.
- > Στην ανάπτυξη ικανοτήτων και τη μεταφορά γνώσεων λόγω της εκπαίδευσης και των ευρωπαϊκών δικτύων που δημιουργούνται.
- > Στη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς, με τη δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων, και στη δημιουργία πρόσθετης προβολής για τις απομακρυσμένες περιοχές, συμβάλλοντας τελικά και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.
- > Στην ενθάρρυνση της πολιτιστικής δραστηριότητας και της επιχειρηματικότητας και στη δημιουργία μοναδικής πολιτιστικής προσφοράς που συνδράμει στην ελκυστικότητα των μνημείων.
- > Στη διεύρυνση της οικονομικής προοπτικής του πολιτιστικού τουρισμού, δεδομένου ότι ο τουρισμός στην Ευρώπη αποτελεί την τρίτη μεγαλύτερη οικονομική δραστηριότητα με τα αγαθά και τις υπηρεσίες του να αντιπροσωπεύουν το 10% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της.

Δεδομένου ότι, στην παρούσα μελέτη προτείνονται επισκέψεις και δοκιμές σε βιοτεχνίες και καταστήματα πώλησης τοπικών προϊόντων σχετικών με τη μεσογειακή τριάδα⁹,

9 Βλ.σελ. 78

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

καθώς και σε οινοποιεία που περιλαμβάνονται στους Δρόμους του Κρασιού στη Ροδόπη και τον Όλυμπο, γίνεται η παρακάτω αναφορά – διατύπωση ορισμών. Στην κατεύθυνση αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την καταγραφή που αφορά στη Μεσογειακή Διαδρομή Eurovelo, σε περιοχές πέριξ των αρχαίων θεάτρων, παρατίθενται αντιστοίχως ορισμός για τις ποδηλατικές διαδρομές, ως εξής:

Γαστρονομικές διαδρομές

Ο γαστρονομικός τουρισμός σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO) αφορά ταξιδιώτες και επισκέπτες που σχεδιάζουν το ταξίδι τους πρωτίστως ή δευτερευόντως, προκειμένου να γευθούν την κουζίνα του προορισμού ή να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες σχετικές με τη γαστρονομία. Από τον προηγούμενο ορισμό προκύπτουν δύο βασικές κατηγορίες:

- *Γαστρονομικός Τουρισμός που απευθύνεται σε τουρίστες ειδικών ενδιαφερόντων και υψηλών απαιτήσεων, οι οποίοι επιθυμούν να βιώσουν μοναδικές εμπειρίες σε εστιατόρια υψηλής γαστρονομίας στον προορισμό που επισκέπτονται, και*
- *η συνολική γαστρονομική προσφορά σε έναν τουριστικό προορισμό που αφορά την καθημερινή διατροφή του επισκέπτη.*

Η γαστρονομική κληρονομιά αποτελείται από τη φυσική κληρονομιά, τους γαστρονομικούς πόρους, τις γαστρονομικές διαδρομές και τους προορισμούς, τα τοπία, τα μονοπάτια, τις συνταγές, τις μαγειρικές τέχνες κ.α.

Σύμφωνα με την Ομάδα Εργασίας Γαστρονομικού Τουρισμού που συστάθηκε από το Υπουργείο Τουρισμού, αποτελούμενη από εκπροσώπους του Υπουργείου Τουρισμού, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, καθώς και κοινωνικούς εταίρους και επαγγελματικούς φορείς, με σκοπό την αναβάθμιση της γαστρονομίας που προσφέρει η χώρα και η ενσωμάτωσή της στον εθνικό σχεδιασμό τουριστικού μάρκετινγκ:

Οι γαστρονομικές διαδρομές είναι ένα από τα πιο δυναμικά βιώσιμα προϊόντα, καθώς συνθέτουν ένα σύστημα που αντιπροσωπεύει μια ολοκληρωμένη και θεματική τουριστική προσφορά. Η προσφορά αυτή ορίζεται από μία ή περισσότερες διαδρομές σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή (αν και στην πραγματικότητα η κουζίνα δεν έχει σύνορα). Με την εκάστοτε περιοχή συνδέεται ένα σύνολο προϊόντων ή σημείων τουριστικού ενδιαφέροντος όπως εργαστήρια, οινοποιεία, εστιατόρια κ.λπ.

Είναι επιτυχημένες όταν καταφέρνουν να ενεργοποιήσουν τη γαστρονομική κληρονομιά και να την μετατρέψουν σε γαστρονομικό τουρισμό ως σημείο έλξης για τους τουρίστες. Επιπλέον δημιουργούν προστιθέμενη αξία στον προορισμό σε σύγκριση με τον ανταγωνισμό.

Εμπειρίες γαστρονομικού τουρισμού:

- Επίσκεψη & αγορά προϊόντων από μακάλικα/ παραγωγούς/ υπαίθριες αγορές
- Επισκέψεις σε οινοποιεία, ζυθοποιεία & σημεία παραγωγής και τυποποίησης βρώσιμων υλικών
- Γεύματα σε εστιατόρια
- Συμμετοχή σε γαστρονομικά φεστιβάλ
- Συμμετοχή σε ημερίδες, διαλέξεις και συνέδρια ειδικού περιεχομένου
- Συμμετοχή σε μαθήματα/ σεμινάρια μαγειρικής

Ποδηλατικές διαδρομές

Ποδηλατικός τουρισμός: μορφή τουρισμού όπου η ποδηλασία είναι ο κύριος σκοπός του ταξιδιού και το ποδήλατο αποτελεί το μέσο προκειμένου οι επισκέπτες – τουρίστες να βιώσουν μία ολοκληρωμένη τουριστική εμπειρία. Ο ποδηλατικός τουρισμός αφορά επισκέπτες – τουρίστες που είτε διαμένουν σε έναν συγκεκριμένο τουριστικό προορισμό και επιλέγουν ημερήσιες ποδηλατικές διαδρομές ή

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

επισκέπτονται περισσότερους προορισμούς και διαμένουν σε διαφορετικές τοποθεσίες. Οι ποδηλατικές δραστηριότητες αναψυχής διακρίνονται σε ήπια ποδηλασία, όπου ο ποδηλάτης απολαμβάνει τη φύση και το τοπίο και σε εντατική ποδηλασία, όπου η φυσική κατάσταση είναι ο κύριος στόχος. Ν.4582/2018, ΦΕΚ 208/Α/11-12-2018

Ενδεικτικά είδη ποδηλατικών διαδρομών:

- Ποδηλασία μεγάλων αποστάσεων, ποδηλασία σε ποτάμι
- Ποδηλασία σε καθημερινή βάση για μετακίνηση σε δουλειά, σχολείο, κλπ.
- Ποδηλασία για χαλάρωση, διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης, για εκδρομή
- Ποδηλασία δρόμου
- Τουριστική ποδηλασία
- Ορεινή ποδηλασία

Οι ποδηλατικές διαδρομές αντιπροσωπεύουν ένα βιώσιμο τουριστικό προϊόν που ωφελεί όχι μόνο την οικονομία αλλά και το περιβάλλον και την υγεία των ανθρώπων. Στους εξωτερικούς χώρους στους οποίους πραγματοποιούνται συνδέουν τους ανθρώπους με τη φύση και συμβάλουν στη διατήρηση καλής φυσικής κατάστασης και ψυχικής υγείας.

Ολιστικά Προγράμματα

Το **Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ**¹⁰ αξιοποιώντας τα αποτελέσματα της απόλυτης συνέργειας μεταξύ των πολιτών, των φορέων και των θεσμών του κράτους, των χορηγών και των ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών προγραμμάτων, σχεδιάζει και προτείνει την υλοποίηση νέων ολιστικών προγραμμάτων πολιτιστικού τουρισμού (πολιτιστικές – περιβαλλοντικές διαδρομές και αρχαιολογικά πάρκα), τα οποία έχουν τη δυναμική να αποτελέσουν κινητήριο μοχλό για τη βιώσιμη ανάπτυξη μιας περιοχής, καθώς και για τη σύνδεση των μνημείων της με την τοπική επιχειρηματικότητα και την παραγωγή του πρωτογενούς τομέα της, όπως αυτή αποτυπώνεται και στη φιλοσοφία των προγραμμάτων του Ε.Σ.Π.Α.

Το χρηματοδοτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται για την υλοποίηση των Πολιτιστικών – Περιβαλλοντικών Διαδρομών είναι η **Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (Ο.Χ.Ε.)**. Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων, οι οποίες είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Η **φιλοσοφία** των Ο.Χ.Ε. έχει εφαρμογή:

- Σε ανοικτά γεωγραφικά σύνολα,
- Τον αστικό χώρο με τη μορφή προγράμματος Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Β.Α.Α.),
- Σε θύλακες τοπικών κοινοτήτων με τη μορφή προγράμματος Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (Τ.Α.Π. – Τ.Ο.Κ.).

¹⁰ <https://diazoma.gr/routes/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Περαιτέρω χαρακτηριστικό μιας πολιτιστικής διαδρομής είναι ότι αποτελεί ένα εξειδικευμένο και επώνυμο **προϊόν πολιτιστικού τουρισμού**, το οποίο διαμορφώνεται με βάση ένα συγκεκριμένο συνεκτικό στοιχείο, συνήθως τις αρχαιότητες, όπως π.χ. παρεμφερή στοιχεία της ίδιας περιόδου ή διαφόρων περιόδων ή ακόμη και ιστορικές διαδρομές, μύθους κ.ά.

Η Περιβαλλοντική Διαδρομή κατά ανάλογο τρόπο διαμορφώνεται με βάση τα στοιχεία της φύσης και τους περιβάλλοντες.

Η Πολιτιστική – Περιβαλλοντική Διαδρομή έχει στόχο να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για τη βιώσιμη – οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική – ανάπτυξη μιας περιοχής, αλλά και για τη σύνδεση των σπουδαίων μνημείων του πολιτισμού και της φύσης με την τοπική επιχειρηματικότητα και την παραγωγή του πρωτογενούς τομέα της περιοχής.

Οι Πόλοι της Πολιτιστικής Διαδρομής

Για τον προσδιορισμό της **ταυτότητας** της Πολιτιστικής Διαδρομής είναι απαραίτητο να επιλεγούν οι πόλοι που θα έχουν δεσπόζουσα θέση στη Διαδρομή, διότι θα λειτουργούν σαν πυλώνες για τη διαμόρφωση της υλικής υπόστασης και ταυτότητας της Διαδρομής. Οι πόλοι πρέπει να έχουν κατάλληλη γεωγραφική διασπορά και είναι σημαντικό να εξυπηρετούν συγκεκριμένα κριτήρια, όπως:

- Να αποτελούν πόλους προσέλκυσης των τουριστών, ως περιοχές που για ιστορικούς-πολιτιστικούς λόγους διακρίνονται από χαρακτηριστικά μοναδικότητας.
- Να είναι ανεπτυγμένοι τουριστικοί προορισμοί ή να συνδέονται με υφιστάμενες περιοχές τουριστικής ανάπτυξης.
- Να λειτουργούν σαν περιοχές αφετηρίας των τουριστικών κινήσεων στο δίκτυο, άλλα και ως σημεία σύνδεσης και αναδιανομής των ροών.

Τοπικές Πολιτιστικές Διαδρομές

Στο πλαίσιο μια Πολιτιστικής Διαδρομής, σχεδιάζονται και υλοποιούνται επίσης, Τοπικές Πολιτιστικές Διαδρομές. Οι Τοπικές Διαδρομές έχουν ως σημείο αναφοράς έναν πόλο της ευρύτερης διαδρομής και συνδέουν – αθροίζουν μνημεία, επιχειρήσεις, τοπικούς θεσμούς και ανθρώπους σε ένα σύνολο ενιαίο και λειτουργικό.

Ο κύκλος ζωής των Προγραμμάτων

Ο κύκλος ζωής των παραπάνω προγραμμάτων αποτελείται από τρεις μεγάλες φάσεις.

Εικόνα 2 Ο κύκλος ζωής των Προγραμμάτων, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Η πρώτη φάση αφορά το σχεδιασμό των παραπάνω προγραμμάτων, καθώς και την εκπόνηση και έγκριση της στρατηγικής τους, με τα εξής βήματα:

- α) Κατάρτιση του αρχικού κειμένου στρατηγικής
- β) Δημόσια διαβούλευση
- γ) Έγκριση της Στρατηγικής από το Περιφερειακό Συμβούλιο
- δ) Έγκριση από τον Περιφερειάρχη του Στρατηγικού Σχεδιασμού της Ο.Χ.Ε

Η δεύτερη φάση αφορά την οικοδόμηση κάθε προγράμματος και συμπίπτει με τέσσερα (4) διακριτά βήματα με σκοπό:

- α) την εξασφάλιση των **υποδομών** (λειτουργικών και αρχαιολογικών)
- β) την υλοποίηση του **marketing** και των ψηφιακών δράσεων του προγράμματος
- γ) τη **συμμετοχή της επιχειρηματικότητας**, μέσα από τη σύνδεση της Διαδρομής με την τοπική οικονομία, με πρώτο βήμα τη δημιουργία «συστάδας (cluster) επιχειρήσεων» στη βάση ενός κοινά αποδεκτού Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας για την υποστήριξη και προώθηση της κάθε Διαδρομής
- δ) τη **διακυβέρνηση** του προγράμματος, που επιτυγχάνεται μέσα από τη λειτουργία φορέα για τη διαχείριση του όλου εγχειρήματος. Πρόκειται για την ισοδύναμη εφαρμογή της συλλογικής δομής διαχείρισης, που είναι γνωστή ως Destination Marketing and Management Organization – εφεξής DMMO.

Η τρίτη φάση αφορά τη σωστή λειτουργία των παραπάνω προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού, μέσω του **Φορέα Λειτουργίας και Διαχείρισης (DMMO)**. Ο DMMO μεριμνά καθημερινά, ώστε όλη η «αλυσίδα» πόρων και υπηρεσιών των παραπάνω ολιστικών προϊόντων πολιτιστικού τουρισμού να διατηρεί υψηλή ποιότητα. Για παράδειγμα, ο φορέας λειτουργίας, ο DMMO, έχει καθήκοντα, όπως η εποπτεία για την καλή λειτουργία και συντήρηση των υποδομών, ο συντονισμός της συνεργασίας με την επιχειρηματική κοινότητα και την τοπική κοινωνία και η φροντίδα για το συνεχές μάρκετινγκ της διαδρομής.

Πίνακας 2 Η πρόοδος εργασιών στις Πολιτιστικές Διαδρομές και τα Πάρκα, Πηγή : Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Πρόγραμμα	Αρχικός σχεδιασμός	Ένταξη σε χρηματοδοτικό	Υποδομές	Marketing Plan -	Επιχειρηματικότητα	Φορέας Λειτουργίας
-----------	--------------------	-------------------------	----------	------------------	--------------------	--------------------

πρόγραμμα	Ψηφιακά
Πολιτιστικές διαδρομές σε εξέλιξη	
Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου	Ο.Χ.Ε.
Πολιτιστική διαδρομή της Εγνατίας Οδού (Via Egnatia)	Ο.Χ.Ε.
Προτεινόμενες διαδρομές	
Πολιτιστική Διαδρομή Κεντρικής Μακεδονίας «Αλέξανδρος»	
Πολιτιστική διαδρομή Πελοποννήσου – ΜΟΡΕΑΣ	
Πολιτιστική - περιβαλλοντική διαδρομή κατά μήκος της Ολυμπίας Οδού (Ολυμπία Διαδρομή)	
Τοπική Πολιτιστική Διαδρομή Αρχαίου Θεάτρου Πλατιάνας	ΤΑΠΤοΚ
Διαδρομή Πολιτισμού & Αθλητισμού Αρχαίας Ολυμπίας	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2021-2027

Σκοπιμότητα

Σε όλη την Ελλάδα, υπάρχει πλήθος αρχαίων θεάτρων που αποτελούν ισχυρό συμβολισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας. Τα αρχαία αυτά μνημεία – κυρίως στην ύπαιθρο - σε όποια κατάσταση και αν διατηρούνται και ανεξάρτητα από το αν σήμερα χρησιμοποιούνται ή όχι, αποτελούν σημαντικό και αξιοποιήσιμο στίγμα της τοπικής ταυτότητας κάθε περιοχής, αλλά και της συλλογικής πολιτιστικής ταυτότητας της Ελλάδας, αφού ορίζουν την απαρχή της διαχρονικής ελληνικής παράδοσης που συνεχίζεται ως σήμερα.

Στις μέρες μας, τέτοιου είδους σπουδαία από κάθε άποψη μνημεία δεν αντιμετωπίζονται ως μεμονωμένα πολιτιστικά αγαθά και στοιχεία, αλλά συνδέονται μεταξύ τους, συγκροτούν πολιτιστικές ενότητες και αναδεικνύονται εκ των πραγμάτων σε μοναδικούς τοπικούς πόλους – πόρους που ταυτίζονται και συμβαδίζουν με τη σύγχρονη τοπική ζωή, τα αγαθά, τις υπηρεσίες και αποτελούν και αντιμετωπίζονται ως ενιαίο λειτουργικό αξιακό σύνολο.

Στόχος της διατοπικής συνεργασίας, στην οποία εντάσσεται η Μελέτη που εκπονείται, είναι:

- Ο σχεδιασμός

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

- Η οργάνωση
- Η πρόβλεψη για λειτουργία των πολιτιστικών διαδρομών

στις περιοχές εφαρμογής του προγράμματος CLLD/ LEADER στη χώρα, με επίκεντρο τα αρχαία θέατρα, ώστε να αποτελέσουν οργανωμένο δίκτυο ανάδειξης και στήριξης του ελληνικού πολιτισμού και ειδικότερα της διαχρονικής ελληνικής θεατρικής παράδοσης, αφού πολλά από αυτά που έχουν δοθεί σε χρήση και φιλοξενούν – ιδιαίτερα κατά τους θερινούς μήνες – πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων και καθιστούν τις περιοχές – κοινότητες που βρίσκονται, σημεία αναφοράς και πόλους έλξης.

Οι πολιτιστικές διαδρομές από την πλευρά τους, ορίζονται και εγγράφονται σε ένα φυσικό χώρο, από τα χαρακτηριστικά του οποίου επηρεάζονται και οργανώνονται στη βάση ιστορικών δεδομένων και στοιχείων και λειτουργούν στην κατεύθυνση ανάδειξης και προβολής των λοιπών πολιτιστικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και άλλων τοπικών πόρων, συμπληρώνοντας και εμπλουτίζοντας ακόμη περισσότερο το ιδιαίτερο περιεχόμενο, το νόημα και τη σημασία των σπουδαίων αυτών μνημείων.

Στο πλαίσιο της κάθε διαδρομής που θα σχεδιαστεί, θα συνδέεται άρρηκτα ο πολιτισμός με τον πρωτογενή τομέα, τα τοπικά προϊόντα, τη μεταποίηση, τις τουριστικές επιχειρήσεις, τη ντόπια πολιτιστική παραγωγή και την καθημερινή ζωή. Η ενεργός συμμετοχή περιοχών, φορέων, οργανισμών και κατοίκων θα δημιουργήσει αποτελεσματικές συνέργειες και ταυτόχρονα ευκαιρίες τοπικής και διατοπικής συνεργασίας, ανταλλαγής ιδεών, εμπειριών και τεχνογνωσίας.

Με την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης – μεταξύ άλλων – θα ενισχυθεί έτι περισσότερο η τοπική πολιτιστική ταυτότητα, θα αναδειχθεί η εικόνα και η σημασία των περιοχών, θα εμπλουτισθεί το τουριστικό προϊόν και θα βελτιωθεί η εξωστρέφειά τους.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Για τις ανάγκες της «**Μελέτης καταγραφής δραστηριοτήτων**» στο πλαίσιο του σχεδίου συνεργασίας με τίτλο «**Πολιτιστικές διαδρομές και αρχαία θέατρα**», πραγματοποιήθηκε δευτερογενής έρευνα, ήτοι διερεύνηση ήδη επεξεργασμένου υλικού. Η δευτερογενής έρευνα βασίζεται σε δεδομένα που είναι άμεσα διαθέσιμα καθώς και στην εξέταση και ανάλυση πηγών όπως δημοσιευμένες μελέτες, εκθέσεις, άρθρα, βιβλία, βάσεις δεδομένων και διαδικτυακών πηγών, για την άντληση σχετικών πληροφοριών που θα υπηρετήσουν έναν συγκεκριμένο στόχο.

Μέσω της υλοποίησης δευτερογενούς έρευνας, εξοικονομείται χρόνος και πόροι, δεδομένου ότι τα δεδομένα και οι πληροφορίες υφίστανται και είναι εύκολα προσβάσιμα. Παράλληλα, παρέχεται πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πηγών, συμπεριλαμβανομένων και ερευνών μεγάλης κλίμακας, επιτρέποντας έτσι τη δυνατότητα πραγματοποίησης σύγκρισης μεταξύ τους.

Στην περίπτωση μας, συστήθηκε κατάλογος με πιθανές πηγές πληροφόρησης και στη συνέχεια συλλέχθηκαν ποιοτικά δεδομένα, προκειμένου να καταγραφούν τα αρχαία θέατρα, τα χαρακτηριστικά και η ιστορία τους, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται σε αυτά, οι φορείς που τα διοργανώνουν και ο γενικότερος τρόπος λειτουργίας - αξιοποίησής τους, εις τρόπον ώστε να βρεθούν τα κοινά τους σημεία καθώς και ένα χαρακτηριστικό που

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

τα κάνει να ξεχωρίζουν. Στοιχεία και πληροφορίες συλλέχθηκαν επίσης, για τα τοπικά προϊόντα της εκάστοτε περιοχής στην οποία χωροθετείται το κάθε θέατρο. Η αποτύπωση, καταγραφή και ανάλυση των παραπάνω στοιχείων, οδήγησε στο σχεδιασμό θεματικών χαρτών που αφορούν στη σύνδεση καθενός από τα δέκα (10) επιλεγμένα θέατρα, με κάποια ειδική/ εναλλακτική μορφή τουρισμού, καθώς και στη δημιουργία δύο (2) κοινών θεματικών διαδρομών για όλα τα θέατρα που αφορούν στα τοπικά τους προϊόντα και στα δρώμενά τους.

Επιπλέον, συλλέχθηκαν στοιχεία για τα αρχαία θέατρα της νότιας Ιταλίας, με σκοπό τον προσδιορισμό κοινών χαρακτηριστικών και προοπτικής σύνδεσης.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Κεφάλαιο 2ο

Υφιστάμενη Κατάσταση

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

2.1. Ιστορία και Χαρακτηριστικά

Αρχαίο θέατρο Δίου (Πιερία)¹¹

Η επίσημη ονομασία του αρχαίου θεάτρου Δίου είναι Ελληνιστικό θέατρο Αρχαίου Δίου, καθώς βρίσκεται στον ομώνυμο αρχαιολογικό χώρο, στον Δήμο Δίου της Π.Ε. Πιερίας, και ανήκει στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Πιερίας. Ο αρχαιολογικός χώρος περιλαμβάνει επίσης πλησίον του θεάτρου, το αρχαίο Στάδιο και το Ρωμαϊκό Ωδείο Δίου.

Τόσο η θέση του αρχαίου θεάτρου Δίου έξω από την πόλη, σε σχέση με τα ιερά, η επιμελημένη κατασκευή του, και ο μηχανολογικός εξοπλισμός τον οποίο διέθετε όσο και το μέγεθός του, με την ορχήστρα διαμέτρου περίπου 26 μέτρων, αποδεικνύουν τη σημασία του για την ιερή πόλη των Μακεδόνων και επιβεβαιώνουν τις ιστορικές μαρτυρίες για την τέλεση σκηνικών αγώνων.

Τα «εν Δίω Ολύμπια» ήταν για το αρχαίο Δίον, γεγονός, το οποίο, εκτός από τις αναφορές των αρχαίων συγγραφέων (Διόδωρος XVII,16, 3-4), μαρτυρείται και από επιγραφή, η οποία εκτίθεται στο αρχαιολογικό μουσείο του Δίου και αναφέρει την τέλεση γυμνικών και σκηνικών αγώνων. Ο Αρχέλαος, ο οποίος λάμπρυνε αυτήν την πανήγυρη, η οποία διαρκούσε εννέα ημέρες, καθώς τελούνταν χάριν των Πιερίδων Μουσών, κάλεσε τον Ευριπίδη, ο οποίος πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην Μακεδονία, συγγράφοντας τα δράματα «Αρχέλαος» και «Βάκχες». Είναι σχεδόν βέβαιο ότι οι δυο αυτές παραστάσεις ανέβηκαν στο θέατρο του Δίου.

Σε αυτό το θέατρο της εποχής του Αρχελάου και του Ευριπίδη ανήκει μια σειρά καθισμάτων, που δημιουργείται από μισή πλίνθο όρθια, ως μέτωπο και μια ολόκληρη, ως πάτημα. Αυτή η σειρά είναι χαραγμένη με άλλο κέντρο και η ορχήστρα στην οποία ανήκε θα βρίσκονταν σε ένα επίπεδο λίγο υψηλότερα από τη σημερινή ορχήστρα. Το κτίριο σκηνής αυτού του θεάτρου θα ήταν ξύλινο, όπως άλλωστε και στα άλλα θέατρα της Ελλάδας την ίδια εποχή. Στην ίδια φάση ανήκει τμήμα προεδρίας από παρόλιθο.

Ο Ευριπίδης ερχόμενος από την Αθήνα, όπου είχε εφαρμόσει πολλές καινοτομίες σε σχέση με σκηνικά τεχνάσματα, θα πρέπει να μετέφερε τις εμπειρίες του στο θέατρο του Δίου, δημιουργώντας μια παράδοση, η οποία εξυπηρέτησε με τον καλύτερο τρόπο τις αυξημένες απαιτήσεις της διεξαγωγής των σκηνικών αγώνων που καθιέρωσε ο Αρχέλαος. Από την εποχή του Ευριπίδη έως το δεύτερο μισό του 3ου π.χ. αιώνα, που κατασκευάστηκε το λίθινο κτίριο της σκηνής, θα πρέπει να αποκτήθηκε μια τεχνογνωσία, η οποία εφαρμόστηκε ως μόνιμος πλέον μηχανολογικός εξοπλισμός της νέας σκηνής του θεάτρου.

Η σωζόμενη μορφή του θεάτρου είναι αποτέλεσμα ανακαίνισης ή καλύτερα ανακατασκευής εκ βάθρων στην ίδια θέση, η οποία έγινε στο δεύτερο μισό του 3ου π.Χ. αιώνα, μια εποχή που τα περισσότερα ελληνικά θέατρα αποκτούν λίθινο κτίριο σκηνής. Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να σχετίζεται με την καταστροφή του Δίου από τους Αιτωλούς, το 220 π.Χ., στα χρόνια του Φιλίππου Ε', ο οποίος αμέσως μετά την

¹¹ Γ. Καραδέδος, Αρχαιολόγος, Αρχιτέκτονας, Δ. Παντερμανλής, Αρχαιολόγος, <https://diazoma.gr/theaters/%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF-%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%AF%CE%BF%CF%85/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
Α.Ε. Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

καταστροφή, βοήθησε πολύ να αναστηθούν τα ιερά και η πόλη, κοσμώντας την γενναιόδωρα. Στη χρονολόγηση αυτή συνηγορούν η μορφολογία των αρχιτεκτονικών μελών του μαρμάρινου προσκηνίου και ο μεγάλος αριθμός νομισμάτων Φιλίππου Ε', που βρέθηκαν μέσα στο θέατρο.

Μια όψιμη φάση, μετά την εγκατάλειψη του θεάτρου και την αποξήλωσή του στα ρωμαϊκά χρόνια, δεν είναι εύκολο να χρονολογηθεί εξαιτίας της προχειρότητας της κατασκευής της και της κακής κατάστασης διατήρησής της.

Το θέατρο του Δίου αποτελεί θεατρική κατασκευή, με τυπικά ελληνιστική διάταξη, αποτελούμενη από χωμάτινη ορχήστρα (κονίστρα), λίθινο περιμετρικό αποχετευτικό αγωγό, κοίλο κατασκευασμένο με επίχωση από φερτό υλικό και λίθινο κτίριο σκηνής, το οποίο σώζεται σε πολύ κακή κατάσταση. Η έκταση της καταστροφής του θεάτρου οφείλεται στη λιθολόγησή του, ήδη από την αρχαιότητα, καθώς στη ρωμαϊκή περίοδο, στα αυτοκρατορικά χρόνια, εγκαταλείφθηκε μετά από την ανέγερση νέου θεάτρου δίπλα στο ιερό του Δία. Παρόλα αυτά, επειδή δεν δέχτηκε ρωμαϊκή ανακαίνιση, η οποία θα κάλυπτε ή θα εξαφάνιζε στοιχεία της ελληνιστικής φάσης, και εξαιτίας του γεγονότος ότι η ανασκαφή του έγινε πολύ προσεκτικά, ήρθαν στο φως πολύτιμες πληροφορίες, οι οποίες οδήγησαν σε ουσιαστικά συμπεράσματα.

Η ορχήστρα (κονίστρα), η οποία ορίζεται από τον καλοδοουλεμένο λίθινο, περιμετρικό αποχετευτικό αγωγό που την περιβάλλει, ήταν στρωμένη με χώμα. Ο αγωγός ήταν ανοιχτός και γεφυρώνονταν μόνο μπροστά από την κεντρική κερκίδα και στη βόρεια πάροδο.

Το κοίλο εκτός του ότι είναι διαμορφωμένο επάνω σε τεχνητή επίχωση και όχι στην πλαγιά ενός λόφου, όπως συμβαίνει κατά κανόνα στα ελληνικά θέατρα, παρουσιάζει ιδιομορφία και στις βαθμίδες των καθισμάτων, που είναι κατασκευασμένες από ειδικές πλίνθους διαστάσεων 50x50x7 εκατοστών, τοποθετημένες η μια πάνω στην άλλη. Χαρακτηριστική είναι η απουσία αναλημματικών τοίχων στα πέρατα του κοίλου κατά μήκος των παρόδων, τα οποία διαμορφώνονται σε πρηνή.

Το λίθινο κτίριο της σκηνής, παρά την πολύ κακή κατάσταση διατήρησής του, έσωσε αρκετά στοιχεία, τα οποία επιτρέπουν την αναπαράστασή του και τεκμηριώνουν την ύπαρξη, τη θέση και εν μέρει τη λειτουργία αρκετών εκ των θεατρικών μηχανισμών που χρησιμοποιούνταν στα αρχαία θέατρα.

Κατά την ανασκαφή εντοπίστηκε χαρόνια κλίμακα με δυο θαλάμους στα άκρα της, ένα στη θέση του προσκηνίου και ένα στο κέντρο περίπου της ορχήστρας.

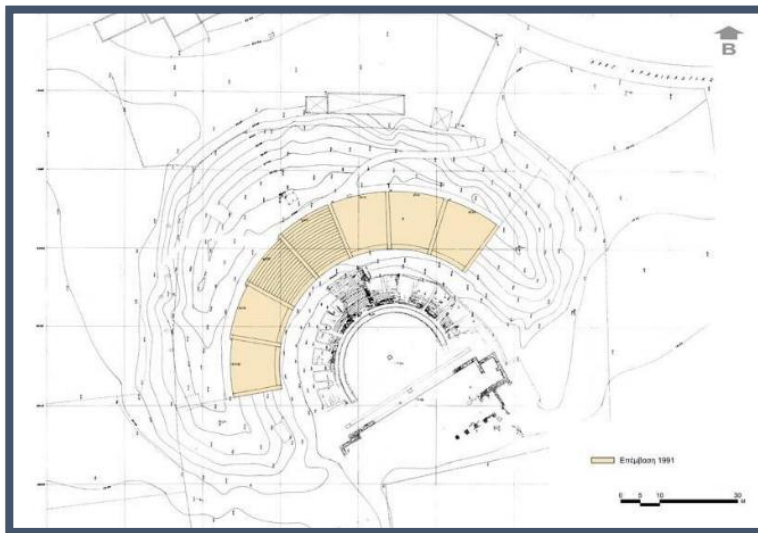
Τμήματα μαρμάρινων αρχιτεκτονικών μελών του προσκηνίου, τα οποία σώζουν ίχνη χρώματος, σε συνδυασμό με στοιχεία από τη κάτοψη του, έδωσαν τη δυνατότητα αναπαράστασης της μορφής του με μεγάλη βεβαιότητα.

Η κατάσταση διατήρησης του κτιρίου της σκηνής είναι κακή. Με την εφαρμογή της μελέτης «Συντήρηση, ανάδειξη και προσωρινή επαναλειτουργία του ελληνιστικού θεάτρου του Δίου» (1990-1991) έγιναν στερεωτικές εργασίες στους σωζόμενους τοίχους. Οι σωζόμενες βαθμίδες των πλίνθινων καθισμάτων κινδυνεύουν να διαλυθούν σε ελάχιστο χρονικό διάστημα αν μείνουν ορατές. Για το λόγο αυτό έχουν καταχωθεί. Η ορχήστρα και ο περιμετρικός αγωγός μετά από τις εργασίες του 1990-1991 βρίσκονται σε καλή κατάσταση και είναι δυνατή η χρήση τους για θεατρικές παραστάσεις. Για τις ανάγκες αυτών των παραστάσεων στο κοίλο έχουν κατασκευασθεί λυόμενες κατασκευές, οι οποίες επιτρέπουν τη χρήση του κοίλου από τους θεατές.

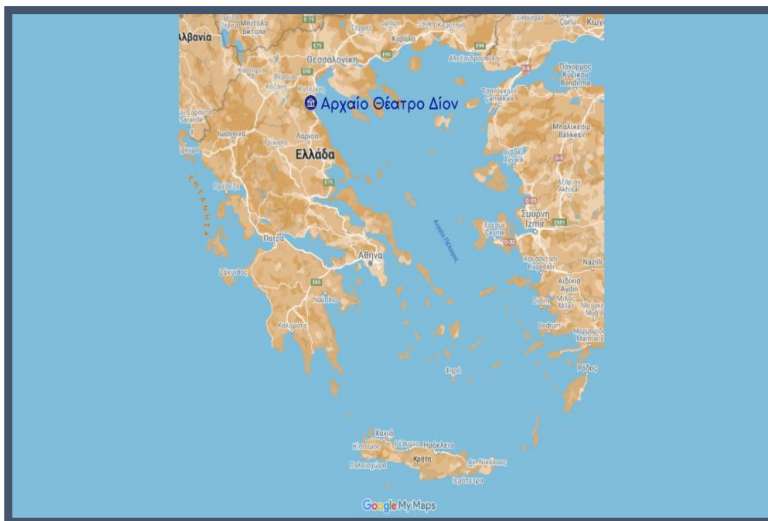
Το θέατρο λειτούργησε για πρώτη φορά το 1972. Εν συνεχεία, λειτούργησε εκ νέου το 1975 με παράσταση στην οποία πρωταγωνιστούσε η Άννα Συνοδινού. Από το 1991, που ολοκληρώθηκαν οι εργασίες συντήρησης-ανάδειξης και προσωρινής επαναλειτουργίας, έως σήμερα, λειτουργεί ανελλιπώς στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Φεστιβάλ Ολύμπου. Συγκεκριμένα, το θέατρο λειτουργεί ως επισκέψιμο μνημείο του αρχαιολογικού χώρου του Δίου και παράλληλα, για διάστημα ενός μήνα περίπου το χρόνο, λειτουργεί ως χώρος παραστάσεων, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Ολύμπου. Το θέατρο διαθέτει χώρο στάθμευσης, μηχανολογικό εξοπλισμό και καμαρίνια.

Τοποθεσία	Αρχαιολογικός χώρος αρχαίου Δίου, Τ.Κ. 60100, Δίον, Π.Ε. Πιερίας
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία ανέγερσης	Τέλη 3ου αι. π.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	1990-1991
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	40°10'21" 22°29'30"
Λιαστάσεις	Ορχήστρα: περίπου 26 μ. διάμετρος
Χωρητικότητα	8.000 θεατές
Σημαντικές Πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Θέατρο ιδιαίτερα μεγάλης σημασίας για τους Μακεδόνες. ➤ Εκεί τελούνταν οι δραματικοί αγώνες για τα «Εν Δίω Ολύμπια». ➤ Ο Ευριπίδης, πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην Μακεδονία, συγγράφοντας τα δράματα «Αρχέλαος» και «Βάκχες», τα οποία είναι σχεδόν βέβαιο ότι ως παραστάσεις ανέβηκαν στο θέατρο του Δίου. ➤ Διέθετε σκηνικούς μηχανισμούς και εξοπλισμό, τα οποία ως τεχνογνωσία είχαν μεταφερθεί από τον Ευριπίδη. Τα σκηνικά τεχνάσματα που εφαρμόστηκαν αποτελούν καινοτομία. ➤ Διαθέτει λίθινο περιμετρικό αποχετευτικό αγωγό. ➤ Το κοίλο είναι διαμορφωμένο επάνω σε τεχνητή επίχωση και όχι στην πλαγιά ενός λόφου, όπως συμβαίνει κατά κανόνα στα ελληνικά θέατρα. ➤ Χαρακτηριστική η απουσία αναλημματικών τοίχων. ➤ Το επίπεδο της καταστροφής που έχει υποστεί το θέατρο από την αρχαιότητα είναι μεγάλο, εξαιτίας της λιθολόγησής του. ➤ Επειδή δεν δέχτηκε ρωμαϊκή ανακαίνιση, δεν έχουν καλυφθεί ή εξαφανιστεί τα ελληνιστικά του στοιχεία. ➤ Στη σύγχρονη εποχή, λειτούργησε πρώτη φορά το 1972. ➤ Έχουν τοποθετηθεί ξύλινες κερκίδες χωρητικότητας 4.000 θεατών για τη σημερινή χρήση (έχουν καλυφθεί οι σωζόμενες βαθμίδες των πλίνθινων καθισμάτων για τη διάσωσή τους).

- Βρίσκεται στις υπώρειες του Ολύμπου.
- Την περιοχή διαρρέει ο ποταμός Ελικώνας, ο αρχαιότερος ποταμός της Πιερίας, γνωστός και με την ονομασία Βαφύρας αλλά και Ουρλιάς.

Εικόνα 3 Σκαρίφημα του αρχαίου θεάτρου Δίου, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 4 Το αρχαίο θέατρο Δίου στο χάρτη, Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Google Maps

*Εικόνα 5
Δορυφορική άποψη του αρχαίου
θεάτρου Δίου, Πηγή: Αρχαιολογικό
Κτηματολόγιο*

Ρωμαϊκό Ωδείο Δίου¹²

Εντός του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου του Δίου βρίσκεται και το ωδείο των Θερμών του Δίου, ένα σημαντικό μνημείο κτισμένο τον 2^ο μ.Χ. αιώνα, σε μία περίοδο που τα κτίσματα αυτά, πέρα από την ειδική τους χρήση, αποτελούσαν ένα πυρήνα δημόσιας ζωής, για την αστική τάξη των αυτοκρατορικών χρόνων. Ήταν μία στεγασμένη θεατρική αίθουσα πολλαπλών

Εικόνα 5 Το ρωμαϊκό ωδείο του Δίου

χρήσεων για 400 περίπου θεατές, ορθογωνική εξωτερικά, με ημικυκλική διάταξη καθισμάτων στο εσωτερικό και υποτυπώδες προσκήνιο, στην οποία μπορούσαν να πραγματοποιηθούν διάφορες εκδηλώσεις όπως απαγγελία, μουσική, χορός, μικρές θεατρικές παραστάσεις, παντομίμα, διδασκαλία, κλπ.

Μέσα σε ένα τέτοιο οικοδομικό συγκρότημα μπορούμε να κατανοήσουμε το χαρακτήρα και τη λειτουργία του ρωμαϊκού ωδείου του Δίου, το οποίο ήταν μια σχετικά μικρή θεατρική αίθουσα πολλαπλών χρήσεων, η οποία, σε αντιδιαστολή με τα δύο μεγάλα ανοιχτά θέατρα της πόλης, ήταν στεγασμένη. Ο μικρός αριθμός θεατών και η άμεση σχέση του με τις θέρμες κάνει σαφές ότι η λειτουργία του είχε περισσότερη σχέση με την ελίτ των κατοίκων και των επισκεπτών του Δίου και λιγότερη με τις χιλιάδες των πιστών οι οποίοι συνέρρεαν στα θρησκευτικά πανηγύρια της ιερής πόλης των Μακεδόνων, οι οποίοι παρακολουθούσαν τις παραστάσεις που δίνονταν στο μεγάλο ανοιχτό θέατρο της ρωμαϊκής περιόδου.

¹² <https://diazoma.gr/theaters/%cf%81%cf%89%ce%bc%ce%b1%cf%8a%ce%ba%cf%8c-%cf%89%ce%b4%ce%b5%ce%af%ce%bf-%ce%b4%ce%af%ce%bf%cf%85/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Από το 1977-78 που έγινε η ανασκαφή, παρέμεινε σε κατάσταση ερειπίου, με ανοιχτές όλες τις κατασκευές των τοίχων του, εκτεθειμένες στα νερά της βροχής, με αποτέλεσμα την επιτάχυνση της φθοράς του. Η επέμβαση επομένως στο μνημείο θεωρείται αναγκαία τόσο για λόγους προστασίας όσο και για λόγους αισθητικούς και διδακτικούς. Η κατάσταση διατήρησής του δεν επιτρέπει μέχρι στιγμής καμία άλλη χρήση του εκτός αυτής του επισκέψιμου μνημείου, χωρίς τη δυνατότητα εισόδου των επισκεπτών στο εσωτερικό του. Για το λόγο αυτό, δεν έχει φιλοξενηθεί καμία σύγχρονη χρήση.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Αίπυος (θέατρο Πλατιάνας, Ηλεία)¹³

Η Ακρόπολη και συνεπώς το αρχαίο θέατρο επονομαζόμενο «θέατρο Πλατιάνας», είναι κτισμένη στην ανατολική απόληξη του όρους Λαπίθα, στα νότια της ομώνυμης κοινότητας, του Δήμου Κρεστένων - Ανδρίτσαινας, της Π.Ε. Ηλείας σε μια θέση που προσφέρει ανεμπόδιστη θέα προς όλες τις κατευθύνσεις. Βρίσκεται σε απόσταση 45km από τον Πύργο.

Συγκεκριμένα, το αρχαίο θέατρο Αίπυος, ή θέατρο της Πλατιάνας, βρίσκεται εντός των τειχών της αρχαίας Ακρόπολης, στην κορυφή του όρους Λαπίθα, σε υψόμετρο 630 μέτρων. Η αρχαία ονομασία της πόλης στην οποία ανήκε θεωρείται το Αίπυ ή οι Τυπανέαι. Η αμεσότητα όμως της γεινίασης με τον σύγχρονο οικισμό της Πλατιάνας αποτέλεσε τον λόγο για τον οποίο το θέατρο σήμερα αποκαλείται «αρχαίο θέατρο της Πλατιάνας». Η δραματική μορφή της γεωμορφολογίας του όρους με τις εντονότερες κλίσεις του εδάφους οδήγησε στον σχηματισμό μιας Ακρόπολης ιδιαίτερα επιμήκους μορφής. Το θέατρο που καταλαμβάνει σε μεγάλη έκταση ένα από τα άνητρα της Ακρόπολης, υπάγεται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας (πρώην Ζ' ΕΠΚΑ).

Η πόλη είχε πιθανόν εγκαταλειφθεί έως τον 2ο αιώνα μ.Χ., καθώς δεν μνημονεύεται από τον περιηγητή Πausανία. Για την ταύτισή της έχουν προταθεί οι πόλεις της αρχαίας Τριφυλίας Τυπανέαι και Ύπανα, οι οποίες μνημονεύονται από τον Πολύβιο σε σχέση με την εισβολή του Μακεδόνα βασιλιά Φιλίππου του Β' στην περιοχή κατά τη διάρκεια του Συμμαχικού πολέμου (220-217 μ.Χ.), καθώς και από άλλες αρχαίες πηγές και επιγραφικές μαρτυρίες. Η ταύτιση της θέσης με αρχαία πόλη δεν είναι ακόμη απολύτως ασφαλής, μελλοντικές ωστόσο έρευνες και ευρήματα μπορούν να συνδράμουν προς την κατεύθυνση αυτή. Από την ανεύρεση λίθινων τεχνέργων κατά τη διάρκεια εργασιών αποψίλωσης στην κορυφή και στα πρηνή του λόφου, εικάζεται πως η θέση είχε και προϊστορικές φάσεις κατοίκησης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά που προκύπτουν από την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του μνημείου, σύμφωνα με τη μελέτη του Αρχιτέκτονα Θεμιστοκλή Μπίλη¹⁴, είναι αρχικά η κακή διατήρηση και στη συνέχεια το φαινόμενο της επιβίωσης σπάνιων στοιχείων της ιστορίας της αρχαίας αρχιτεκτονικής των χώρων θέασης. Συνεπώς, όλες οι προτεινόμενες δράσεις είναι εναρμονισμένες με τις επικρατούσες αρχές σύγχρονης διαχείρισης και αναστήλωσης των μνημείων. Βασικό χαρακτηριστικό της πρότασης της προαναφερόμενης μελέτης είναι η χρήση μόνο αρχαίων λίθων που προέρχονται από τους λιθοσωρούς ή από την πρόσφατη ανασκαφική έρευνα ή βρίσκονται διάσπαρτοι, με το θετικό επιχείρημα του αισθητικού και του πρακτικού λόγου.

Το θέατρο Πλατιάνας χρονολογείται σε δύο φάσεις, το κοίλο στον 4ο αιώνα π.Χ., ενώ το σκηνικό οικοδόμημα στο 245 π.Χ. Στη σημερινή σωζόμενη μορφή του, το θέατρο παρουσιάζει την τριμερή χαρακτηριστική διάρθρωση των ελληνιστικών θεάτρων, ήτοι

¹³ Ζαχαρούλα Λεβεντούρη, Αρχαιολόγος Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας (πρ. Ζ' Ε.Π.Κ.Α.), <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-platianas/>

¹⁴ Θεμιστοκλής Μπίλης (2014), Αρχιτέκτων Μηχανικός MSc, Μελέτη Αποκατάστασης θεάτρου Πλατιάνας

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΔΡΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

κοίλο, ορχήστρα και σκηνικό οικοδόμημα.

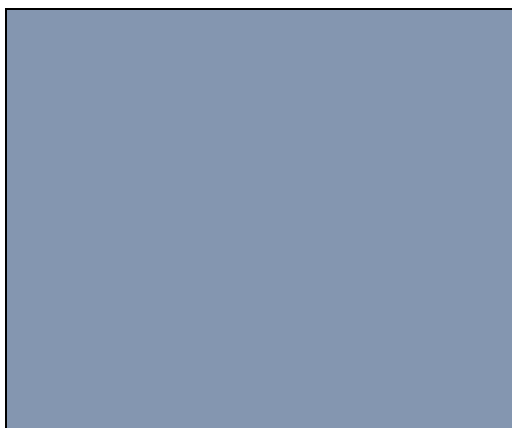
Σήμερα διατηρείται μόνο τμήμα της σκηνής και του κοίλου, ενώ σε καλή κατάσταση σώζεται ο αρχαίος αναλημματικός τοίχος του θεάτρου και στην αρχική θέση του ένας θρόνος από τις προεδρίες. Το σωζόμενο κοίλο έχει διάμετρο 34,5 μέτρα. Το μνημείο παρουσιάζει σήμερα τη μορφή μεγάλου ερειπιώνα, ενώ αποτελεί το δεύτερο σωζόμενο μνημείο της συγκεκριμένης κατηγορίας στο Νομό Ηλείας, μετά από εκείνο της αρχαίας Ήλιδας, όπως περιγράφεται στη συνέχεια.

Η Ζ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, νυν Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, στο πλαίσιο του Προγράμματος του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού «ΕΛΛΑΔΑ 2004-Ανάδειξη των Αρχαιολογικών Χώρων της ευρύτερης περιοχής της Ολυμπίας», κατά τα έτη 2002-2005, πραγματοποίησε περιορισμένης έκτασης ανασκαφική έρευνα. Στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος συνεργασίας της Ζ' ΕΠΚΑ και του Γερμανικού Ινστιτούτου Αρχαιολογίας, για τις πόλεις της αρχαίας Τριφυλίας έγινε σχεδιαστική αποτύπωση του θεάτρου.

Σε εξέλιξη βρίσκονται εργασίες αποκατάστασης του θεάτρου. Επιπλέον, εγκρίθηκε από το Τοπικό Συμβούλιο Πατρών η διαμόρφωση ήπιου δρόμου (έργο που χρηματοδοτείται από το Δήμο Ανδρίτσαινας – Κρεστένων) και είναι σε εξέλιξη η διαμόρφωση του νέου δρόμου προς το θέατρο που θα διευκολύνει τις εργασίες αποκατάστασης του μνημείου.

Το αρχαίο θέατρο Πλατιάνας λειτουργεί σήμερα ως επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος.

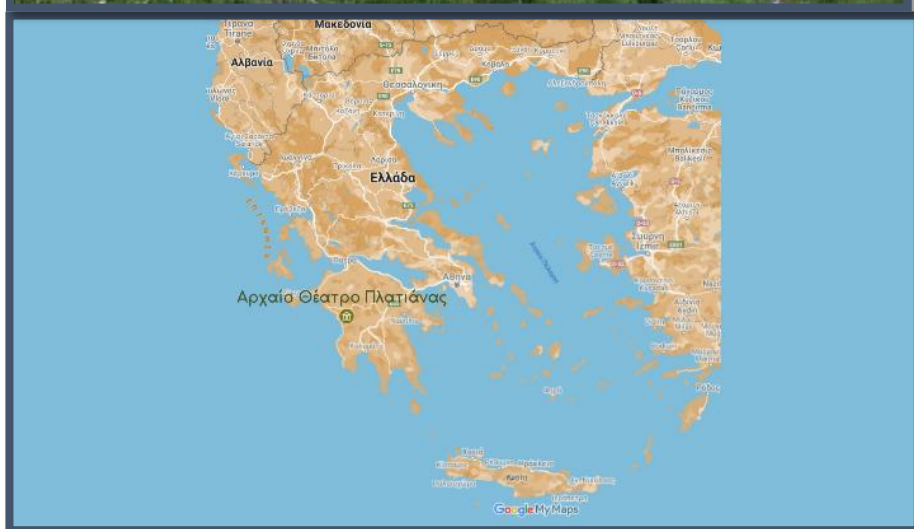
Τοποθεσία	Ανατολική απόληξη όρους Λαπίθα, Κοινότητα Λαπίθα, Δήμος Κρεστένων - Ανδρίτσαινας, Π.Ε. Ηλείας, υψόμετρο 630 μ.
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία ανέγερσης	Κοίλο: 4ος αι. π.Χ. Σκηνικό οικοδόμημα: 245 π.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	2004-2005 Σε εξέλιξη
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	37.541362° 21.75308°
Διαστάσεις	Κοίλο: 34,5 μ. διάμετρος
Χωρητικότητα	-
Σημαντικές Πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> > Αποτελεί το δεύτερο σωζόμενο μνημείο της συγκεκριμένης κατηγορίας στο Νομό Ηλείας, μετά από εκείνο της αρχαίας Ήλιδας. > Διαπιστώνεται η επιβίωση σπάνιων στοιχείων της ιστορίας της αρχαίας αρχιτεκτονικής των χώρων θέασης. > Η δραματική μορφή της γεωμορφολογίας του όρους με τις εντονότερες κλίσεις του εδάφους

- οδήγησε στον σχηματισμό μιας Ακρόπολης ιδιαίτερα επιμήκους μορφής.
- Προσφέρει ανεμπόδιστη θέα προς όλες τις κατευθύνσεις και βρίσκεται σε σχετικά μεγάλο υψόμετρο, στην ανατολική απόληξη του όρους Λαπίθα.
 - Ανοικοδομήθηκε σε δύο (2) φάσεις, το κοίλο τον 4^ο αι. π.Χ και το σκηνικό οικοδόμημα το 245 π.χ.
 - Η κατάσταση της διατήρησής του είναι κακή.
 - Την ευρύτερη περιοχή διαρρέουν οι ποταμοί Αλφειός και Ερύμανθος.

Εικόνα 6 Το αρχαίο θέατρο Πλατιάνας, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 7 Το αρχαίο θέατρο Πλατιάνας στο χάρτη, Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Google Maps

*Εικόνα 8 Δορυφορική άποψη
του αρχαίου θεάτρου
Πλατίνας, Πηγή:
Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο*

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο της Ήλιδας (Ηλεία)¹⁵

Το αρχαίο θέατρο της Ήλιδας είναι κτισμένο στα βόρεια της αρχαίας αγοράς, σε μια παλιά αναβαθμίδα του Πηνειού ποταμού, η οποία διαμορφώθηκε κατάλληλα γι' αυτό το σκοπό και αποτελεί μέρος του αρχαιολογικού χώρου Ήλιδας του Δήμου Ήλιδας στην Π.Ε. Ηλείας. Βρίσκεται σε απόσταση 37 km από τον Πύργο. Το μνημείο υπάγεται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού- Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας (πρώην Ζ' ΕΠΚΑ).

Το αρχαίο θέατρο της Ήλιδας κτίστηκε τον 4ο αιώνα π.Χ. Σοβαρές καταστροφές πιθανότατα από σεισμική δραστηριότητα στην περιοχή κατά την ύστερη ελληνιστική εποχή, οδήγησαν στην αντικατάσταση του δυτικού αναλημματικού τοίχου από έναν νεότερο. Μετασκευές υπέστη το θέατρο και στα ρωμαϊκά χρόνια καθώς φαίνεται.

Το θέατρο αυτό παρουσιάζει σπάνια ιδιομορφία καθώς το κοίλο του ήταν χωμάτινο. Λίθινη επένδυση υπήρχε μόνο στις ανόδους που επέτρεπαν την πρόσβαση στα διάφορα σημεία του, κατά μήκος των παρόδων και σε μια σειρά λίθινων εδράνων στο κατώτερο τμήμα του. Έξι (6) διάδρομοι ανόδου, πλάτους περίπου ενός μέτρου, στρωμένοι με ποταμίσιες πέτρες (κροκάλες), χώριζαν το κοίλο σε επτά (7) κερκίδες. Ισχυροί αναλημματικοί τοίχοι συγκρατούσαν την επίχωση του κοίλου και διαμόρφωναν με τα πλευρικά διαμερίσματα της σκηνής τις δύο παρόδους του θεάτρου. Συνεπώς, οι θεατές δεν κάθονταν σε κερκίδες αλλά στα πρανή του χωμάτινου κοίλου, όπως ακριβώς και στο στάδιο της Ολυμπίας.

Η μόνιμη λίθινη σκηνική κατασκευή είναι από τις αρχαιότερες. Η εν λόγω κατασκευή σώζει ένα από τα παλαιότερα προσκήνια (αρχές 3ου αιώνα π.Χ.), η πρόσοψη του οποίου ήταν διακοσμημένη με ημικίονες. Μεγάλες σπές κατά μήκος του στυλοβάτη επέτρεπαν την τοποθέτηση των σκηνικών. Πίσω από το προσκήνιο υπήρχαν τα διάφορα ευρύχωρα διαμερίσματα της σκηνής και εκατέρωθεν της τα παρασκήνια. Η αρχικά κυκλική ορχήστρα περιορίστηκε από την κατασκευή μιας μακρόστενης δεξαμενής που διοχέτευε τα όμβρια ύδατα μέσω ενός παλαιότερου αγωγού στον Πηνειό. Ουσιαστικά, ένα πλήρες αποχετευτικό δίκτυο εξασφάλιζε το θέατρο από τον κίνδυνο πλημμύρας. Η λειτουργία του θεάτρου διακόπηκε κατά τα ύστερα ρωμαϊκά χρόνια, όταν επήλθε εν γένει μαρasmus της πόλης, και στο χώρο του δημιουργήθηκε νεκροταφείο με συστάδες κιβωτιόσχημων και κεραμοσκεπών τάφων.

Το θέατρο της Ήλιδας βρέθηκε σε κατάσταση εγκατάλειψης από τον περιηγητή Πausanias κατά το δεύτερο ήμισυ του 2ου μ.Χ. αιώνα. Έναν αιώνα αργότερα ολόκληρη η περιοχή μετατράπηκε σε νεκροταφείο. Η καταστροφή αυτή που παρατηρείται και σε άλλα σημεία της αρχαίας πόλης σχετίζεται με την επιδρομή των Ερούλων (267 μ.Χ.).

Το θέατρο ανακαλύφθηκε ήδη κατά τις πρώτες έρευνες που διεξήγαγε στην Ήλιδα την περίοδο 1910 – 1914 το Αυστριακό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο, με επικεφαλής τον αρχαιολόγο Otto Walter. Τότε αποκαλύφθηκε η σκηνή του θεάτρου στο σύνολό της. Έπειτα από αρκετά χρόνια στασιμότητας, οι ερευνητικές εργασίες στο θέατρο επαναλήφθηκαν τη δεκαετία του 1960, αυτή τη φορά από την Αρχαιολογική Εταιρεία με

¹⁵ <https://diazoma.gr/theaters/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF-%CE%AE%CE%BB%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CF%82/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

επικεφαλής τον Έφορο Αρχαιοτήτων κ. Νικόλαο Γιαλούρη σε συνεργασία με το Αυστριακό Ινστιτούτο. Κατά το διάστημα αυτό ανασκάφηκαν πλήρως η ορχήστρα, τα αναλήμματα και το κοίλο. Εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 της Αθήνας ξεκίνησε το 2001 πρόγραμμα μελέτης, συντήρησης και ανάδειξης των μνημείων της Αρχαίας Ήλιδας από το Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, φορέα εποπτευόμενο από το Υπουργείο Πολιτισμού. Στο πλαίσιο του έργου έγιναν διάφορες επεμβάσεις, συντήρησης, μελέτης και ανάδειξης στο αρχαίο θέατρο. Το έτος 2009 συνεχίστηκε η αποκατάσταση με την απομάκρυνση των χαλικιών μεγάλου διαμετρήματος που είχαν επιστρωθεί το 2006, τη στερέωση (με επίπαση) των πρηνών των διαδρόμων και του αποχετευτικού αγωγού, την εξομάλυνση και τη σπορά αγριάδας σε όλη την επιφάνεια του κοίλου. Με τις εργασίες αυτές επετεύχθη η στερέωση και προστασία του κοίλου από τη προϊούσα διάβρωσή του από τα όμβρια ύδατα και ταυτόχρονα η αισθητική αναβάθμιση του μνημείου.

Με την αρ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ42/6145/330/19-4-2000 απόφαση απαγορεύθηκε η παραχώρηση χρήσης του αρχαίου θεάτρου Ήλιδας για παραστάσεις και εκδηλώσεις. Σήμερα αποτελεί επισκέψιμο μνημείο του αρχαιολογικού χώρου της Ήλιδας.

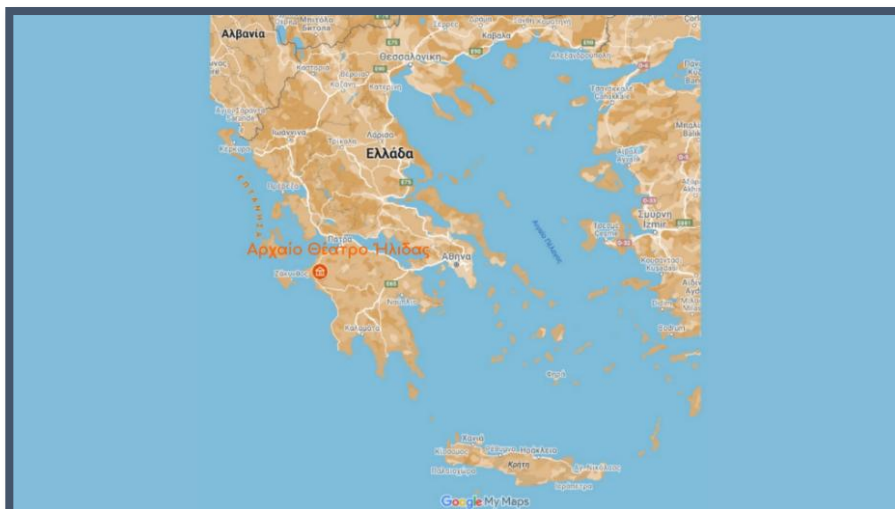
Ως προς τις σύγχρονες χρήσεις του αρχαίου θεάτρου, αναφέρουμε ότι αποτελούσε το χώρο υποδοχής της Ολυμπιακής Φλόγας, αμέσως μετά την αφή της στην Ολυμπία μέχρι και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ (2000). Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 φιλοξενήθηκαν επίσης μοναδικές παραστάσεις αρχαίου δράματος και κωμωδίας στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας το οποίο γνώρισε μεγάλη διάδοση. Σήμερα για τις παραστάσεις και τις άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις του Φεστιβάλ της Ήλιδας χρησιμοποιείται το σύγχρονο ξύλινο θέατρο που κατασκευάστηκε από το ΥΠΠΟΤ πλησίον του αρχαίου, το έτος 2005. Στον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο, έχει δημιουργηθεί σύγχρονο μουσείο (Αρχαιολογικό Μουσείο Ήλιδας) στο οποίο εκτίθενται τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής. Επίσης, στην ευρύτερη περιοχή βρίσκεται το Χλεμούτσι – στο χωριό Κάστρο - κτισμένο στην κορυφή ενός λόφου, σε στρατηγική θέση, με εκτεταμένη θέα στον κάμπο της Ηλείας και το Ιόνιο Πέλαγο. Διατηρεί μέχρι σήμερα τον έντονο φράγκικο χαρακτήρα του και παραμένει ένα από τα σημαντικότερα και πιο καλοδιατηρημένα φρούρια της Ελλάδας.

Τοποθεσία	Αρχαιολογικός χώρος Ήλιδας, Δήμος Ήλιδας, Τ.Κ. 27069, Π.Ε. Ηλείας, 25 μ. υψόμετρο
Τύπος Θεάτρου	Αρχαίο θέατρο
Χρονολογία ανέγερσης	4ος αι. π.Χ. (περίπου 400-350 π.Χ.) Μετασκευές στα ελληνιστικά και ρωμαϊκά χρόνια
Χρονολογίες αποκατάστασης	2001-2004 2006 2009
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	37.8933° 21.3750°
Διαστάσεις	Κοίλο: 104 μ. πλάτος Ορχήστρα: 25 μ. διάμετρος
Χωρητικότητα	8.000 θεατές
Σημαντικές πληροφορίες	> Παρουσιάζει σπάνια ιδιομορφία χάρη στο

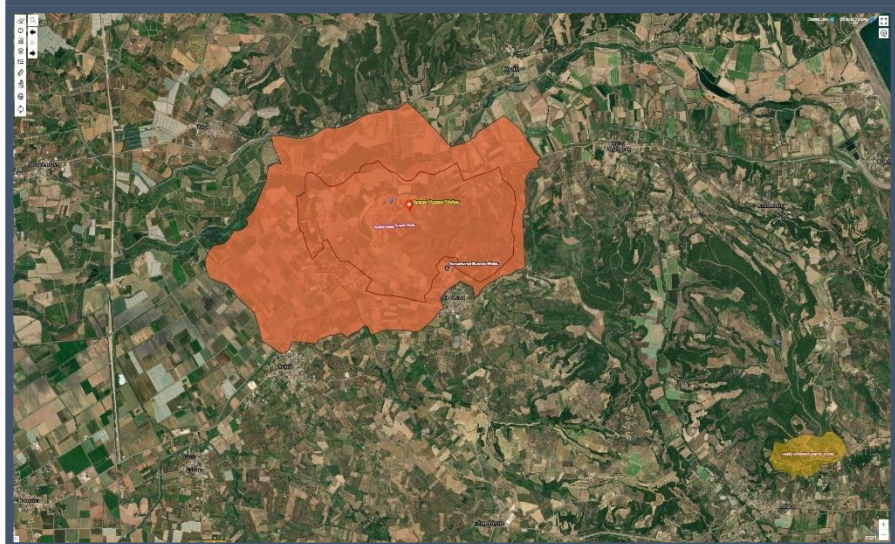
	<p>χωμάτινο κοίλο του.</p> <ul style="list-style-type: none">> Πρόκειται για μόνιμη λίθινη κατασκευή από τις αρχαιότερες που υπάρχουν και συνολικά για ένα από τα πιο αξιόλογα μνημεία.> Η καινοτομία της εποχής είναι η πλήρης ένταξη του θεάτρου στο περιβάλλον, με τους θεατές να κάθονται στα πρανή και όχι σε κερκίδες.> Διέθετε πλήρες αποχετευτικό δίκτυο που εξασφάλιζε το θέατρο από τον κίνδυνο πλημμύρας (μακρόστενη δεξαμενή που διοχέτευε τα όμβρια ύδατα μέσω ενός παλαιότερου αγωγού στον Πηνειό).> Βρίσκεται στα βόρεια της αρχαίας αγοράς, σε μια παλιά αναβαθμίδα του Πηνειού ποταμού.> Είναι κτισμένο σε υψόμετρο 25 μ.> Κατά τα ύστερα Ρωμαϊκά χρόνια, με το συνολικό μαρασμό της πόλης, μετετράπη σε νεκροταφείο.> Βρέθηκε σε κατάσταση εγκατάλειψης από τον περιηγητή Πausanias κατά το δεύτερο ήμισυ του 2ου μ.Χ. αιώνα.> Την περιοχή διαρρέει ο Πηνειός ποταμός.
--	---

*Εικόνα 9 Το αρχαίο θέατρο
Ήλιδας, Πηγή: Σωματείο
ΔΙΑΖΩΜΑ*

*Εικόνα 10 Το αρχαίο θέατρο
Ήλιδας στο χάρτη, Ιδία
επεξεργασία από Google Maps*

*Εικόνα 11 Δορυφορική άποψη
του αρχαίου θεάτρου Ήλιδας,
Πηγή: Αρχαιολογικό
Κτηματολόγιο*

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Σικυώνας (Κορινθία)¹⁶

Το θέατρο της αρχαίας Σικυώνας βρίσκεται στο Τοπικό Διαμέρισμα Βασιλικού του Δήμου Σικωνίων, στην Π.Ε. Κορινθίας και ανήκει στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας.

Με βάση τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και την κατασκευή του θεάτρου, που περιλάμβανε τη σκηνή με τις δυο ράμπες και την οπίσθια στοά, τις παρόδους, τα αναλήμματα του κοίλου και την ορχήστρα με τις προεδρίες, και το γεγονός ότι δεν εντάσσεται στον Ιπποδάμειο ιστό της πόλης, το θέατρο χρονολογείται στα τέλη του 4ου ή στις αρχές του 3ου αιώνα π.Χ. Ανακατασκευάστηκε τη ρωμαϊκή περίοδο, πιθανόν μετά το 146 π.Χ. Στη ρωμαϊκή εποχή το σκηνικό οικοδόμημα επεκτάθηκε καλύπτοντας μέρος της ορχήστρας και κατασκευάστηκε νέο, χαμηλό λογείο (pulpitum), στη θέση του προσκηνίου.

Το θέατρο της Σικυώνας είναι κατασκευασμένο στις υπώρειες της ακρόπολης των ελληνιστικών χρόνων, στο φυσικό κοίλο του λόφου, δυτικά της αρχαίας αγοράς. Όπως όλα τα αρχαία θέατρα ακολουθεί την ίδια αρχιτεκτονική σχεδίαση, δομημένο με τρία συστατικά μέρη, το κοίλον, η ορχήστρα και η σκηνή.

Ως κατασκευή συνδυάζει τη χρήση δυο τεχνικών, τόσο της δόμησης με εγχώριο παρόλιθο όσο και της λάξευσης τμημάτων του θεάτρου στο φυσικό βράχο. Το κοίλον, διαμέτρου 125 μέτρα, έχει όψη προς τα βορειοανατολικά. Δυο οριζόντιες δίοδοι το χωρίζουν σε τρία διαζώματα. Έχει ανασκαφεί μόνο τμήμα του κατώτερου διαζώματος, όπου δεκαέξι κλιμακωτοί διάδρομοι ορίζουν δεκαπέντε κερκίδες.

Συνολικά πρέπει να υπήρχαν εξήντα σφήνες (σειρές) εδωλίων. Στην πρώτη σειρά των εδωλίων είναι οι τιμητικές θέσεις (προεδρίες) των ιερέων και άλλων επισήμων προσώπων της πόλης (αρχόντων, στρατηγών, κ.α.). Οι προεδρίες, κατασκευασμένες από παρόλιθο, είναι διαμορφωμένες ως θρόνοι και φέρουν διακόσμηση. Χαρακτηριστικό στοιχείο του θεάτρου είναι οι δυο θολωτές δίοδοι στα άκρα του πρώτου διαζώματος, μήκους 16 μέτρων, πλάτους 2,55 μέτρων και ύψους 2,60 μέτρων, οι οποίες αποτελούσαν και τις κύριες εισόδους των θεατών.

Η ορχήστρα, διαμέτρου 24,04 μέτρων έχει σχήμα λίγο μεγαλύτερο από το ήμισυ της περιφέρειας ενός τέλειου κύκλου και το δάπεδο της είναι στρωμένο με πατημένο χώμα. Βασικό χαρακτηριστικό της είναι το θαυμάσιο από τεχνική άποψη αποχετευτικό της σύστημα. Μια αποχετευτική τάφρος, πλάτους 1,25 μέτρων και βάθους 1.00 μέτρων, σκεπασμένη με πλάκες στο σημείο επαφής με κάθε μια από τις κλίμακες, διέτρεχε την ορχήστρα μπροστά από τα τιμητικά εδώλια και εξέχυνε τα όμβρια ύδατα σε αβαθή τάφρο, που διασχίζει την ορχήστρα παράλληλα προς τον τοίχο του προσκηνίου. Τα ύδατα διοχετεύονταν σε μια τρίτη τάφρο που διέσχιζε κάθετα την ορχήστρα και απέληγε σε μικρή κλίμακα πίσω από τα σκηνικά.

¹⁶ Κ. Κίσσας, Αρχαιολόγος, <https://diazoma.gr/theaters/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF-%CF%83%CE%B9%CE%BA%CF%85%CF%8E%CE%BD%CE%B1%CF%82/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Το σκηνικό οικοδόμημα αποτελείται από το προσκήνιο και την κυρίως σκηνή, η οποία ήταν διώροφη και έφερε πλούσιο γλυπτικό και αρχιτεκτονικό διάκοσμο. Δυο συμμετρικές ράμπες λαξευμένες στο πέτρωμα, οδηγούσαν στο λογείο. Στις παρόδους, δεξιά και αριστερά, πλάτους 4 μέτρων, υπήρχαν πύλες κατά το πρότυπο του θεάτρου της Επιδαύρου. Στην πίσω (βορειοανατολική) πλευρά της σκηνής οικοδομήθηκε στοά δωρικού ρυθμού με δεκατρείς κίονες, που απολήγει στο βορειοδυτικό άκρο σε κρηναία κατασκευή.

Το θέατρο, πέραν της διεξαγωγής αγώνων αρχαίου δράματος, χρησιμοποιήθηκε και ως χώρος συγκέντρωσης των πολιτών της Σικυώνας, για τη λήψη αποφάσεων πολιτικού ενδιαφέροντος.

Η κατάσταση διατήρησης των ανασκαμμένων τμημάτων του αρχαίου θεάτρου είναι μέτρια. Σοβαρές ζημιές παρατηρούνται στα εδώλια, το σκηνικό οικοδόμημα και τη δυτική διάοδο.

Το ανασκαμμένο τμήμα του θεάτρου (σκηνικό οικοδόμημα, ορχήστρα και κοίλο) αποκαλύφθηκε από τις ανασκαφές της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών, μεταξύ των ετών 1886 και 1898, ενώ εργασίες και αποκάλυψη τμήματος του κοίλου του πραγματοποιήθηκε από την εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία τα έτη 1952 και 1982. Με χρηματοδότηση από το Γ' Κ.Π.Σ, η ΔΖ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών αρχαιοτήτων, νυν Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας, πραγματοποίησε με αυτεπιστασία το 2006, εργασίες αποκατάστασης της ανατολικής θολωτής διόδου του αρχαίου Θεάτρου ενώ υποστύλωθηκε προσωρινά η δυτική θολωτή διάοδος.

Το έργο της αποκατάστασης του θεάτρου, μετά την έγκριση από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) των σχετικών μελετών συντήρησης, τη στατική και γεωτεχνική μελέτη αποκατάστασης για τη δομική αποκατάσταση και τη στατική επάρκεια των αναλημμάτων του θεάτρου, όπως και την οριστική μελέτη αποκατάστασης και ανάδειξης του αρχαίου θεάτρου, μπορεί να ενταχθεί στην προγραμματική περίοδο του ΕΣΠΑ 2021-2027.

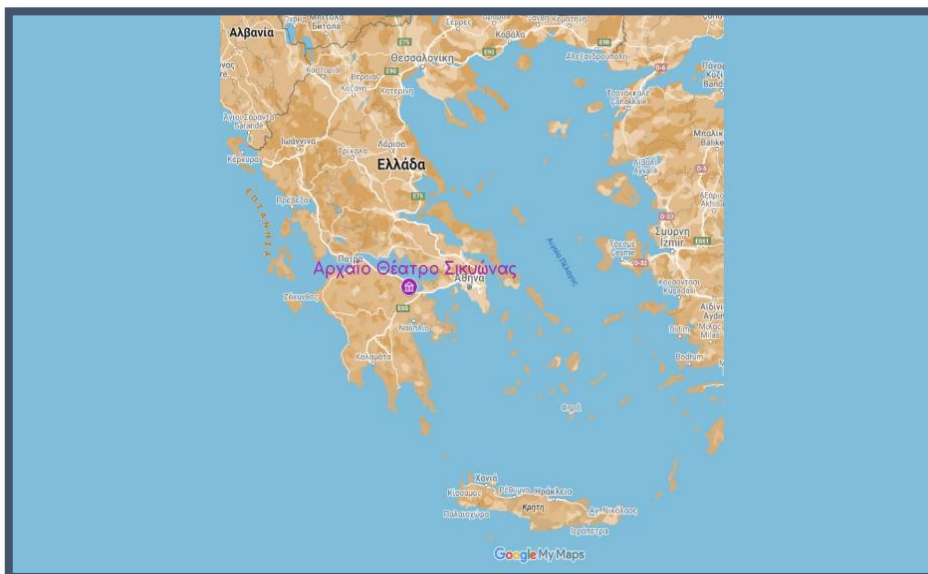
Το θέατρο είχε χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν, προ του 2000 για θεατρικές και μουσικές παραστάσεις από αθηναϊκούς θιάσους και ιδιαίτερα από τοπικά σχολικά θεατρικά σχήματα και κύρια τη Σικυώνια θεατρική σκηνή. Μετά το 2000, και συγκεκριμένα με την αρ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ42/6145/330/19-4-2000 απόφαση απαγορεύθηκε η παραχώρηση χρήσης του αρχαίου θεάτρου Σικυώνας (με κατάλογο και άλλων θεάτρων) για παραστάσεις και εκδηλώσεις και επιτρέπεται μόνον η επίσκεψη του μνημείου.

Τοποθεσία	Τοπικό Διαμέρισμα Βασιλικού, Δήμος Σικυωνίων, Επαρ. Οδός Σικυώνας - Νεμέας 202, Τ.Κ. 20500, Π.Ε. Κορινθίας
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία ανέγερσης	Τέλη 4ου ή αρχές 3ου αι. π.Χ. (περίπου 303 - 251 π.Χ.) Ανακατασκευή ρωμαϊκής περιόδου, πιθανόν μετά το 146 π.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	2006
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	37.984139° 22.710575°
Διαστάσεις	Κοίλο: 125 μ. διάμετρος Ορχήστρα: 24,04 μ. διάμετρος Σκηνή: 3,25 μ. ύψος, 10-12 πόδια ύψος είχε το

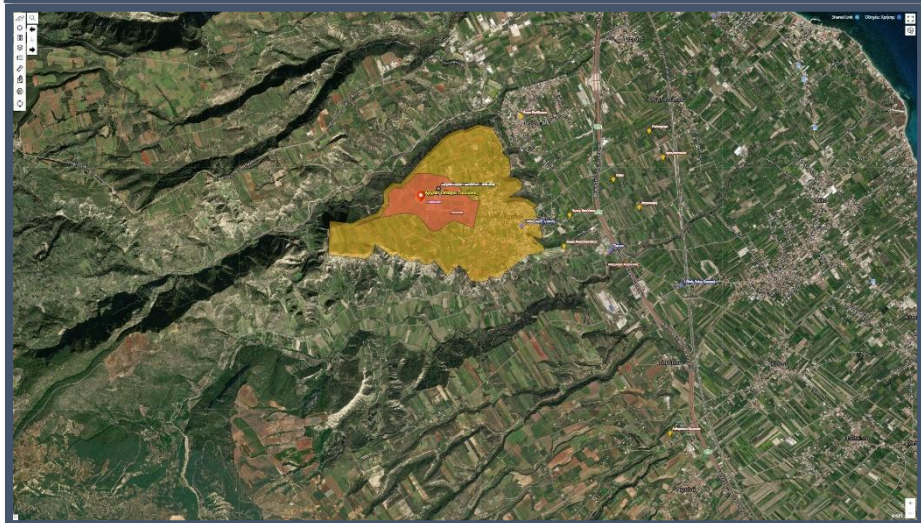
	βάθος
Χωρητικότητα	Περίπου 40-60 σειρές εδωλίων (σφήνες)
Σημαντικές πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ο λόφος στον οποίο βρίσκεται το αρχαίο θέατρο σχηματίζει φυσικό κοίλο. ➤ Το κοίλο του θεάτρου είναι λαξευμένο στο φυσικό αυτό βράχο. ➤ Είναι κτισμένο δυτικά της αρχαίας αγοράς, έξω από τον Ιπποδάμειο ιστό της πόλης. ➤ Εντυπωσιακό οικοδόμημα λόγω θέσης, κατασκευής, διαστάσεων, για την ακρίβεια αποτελεί ένα από τα πιο εντυπωσιακά θέατρα. ➤ Διέθετε θαυμάσιο από τεχνική άποψη αποχετευτικό σύστημα, καινοτομία για την εποχή του. ➤ Η χρήση του ήταν ποικίλη, αφενός για θρησκευτικές παραστάσεις και αφετέρου για πολιτικές συγκεντρώσεις. ➤ Πριν το 2000 χρησιμοποιήθηκε για παραστάσεις, όμως λόγω της κατάστασής του απαγορεύτηκε η χρήση αυτή εν συνεχεία. ➤ Την ευρύτερη περιοχή διαρρέει ο Ασωπός ποταμός.

Εικόνα 12 Αποψη του αρχαίου θεάτρου Σικιώνας, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 13 Το αρχαίο θέατρο Σικυόνας στο χάρτη, Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Google Maps

Εικόνα 14 Δορυφορική άποψη του αρχαίου θεάτρου Σικυόνας, Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης (Αρκαδία)¹⁷

Τρία χιλιόμετρα έξω από τη σημερινή Μεγαλόπολη, πλησίον του δρόμου που οδηγεί από τη Μεγαλόπολη στην Καρύταινα, βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος της Μεγάλης Πόλεως, μίας από τις λαμπρότερες πόλεις της αρχαίας Αρκαδίας, που όμως δεν κατάφερε να επιβιώσει πλέον των δύο αιώνων. Νότια του ποταμού Ελισώνα ορθώνεται ο αρχαιολογικός χώρος που περιλαμβάνει λείψανα της αρχαίας Αγοράς, το Θερσίλειο Βουλευτήριο στη βόρεια πλευρά, με χωρητικότητα περίπου 16.000 ατόμων, καθώς και το μεγαλύτερο και παλαιότερο θέατρο της Αρχαίας Ελλάδας, που βρισκόταν απέναντι από την αγορά και συνδεόταν μαζί της με γέφυρα. Το αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης υπάγεται στην δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Αρκαδίας.

Το θέατρο Μεγαλόπολης, ως το μεγαλύτερο του αρχαίου ελληνικού κόσμου, αποτέλεσε σπουδαίο πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο τον 3ο αιώνα π. Χ. για την Μεγάλη Πόλη και το Αρκάδων Κοινό, από κοινού με το Θερσίλειο Βουλευτήριο, την Αγορά, τα Ιερά, και τη Φιλίππειο Στοά. Κατασκευάστηκε από τον Αργεΐτη Πολύκλειτο λίγο μετά το 370 π.Χ. Το κοίλο είχε διάμετρο 145 μέτρα, ενώ η ορχήστρα του 30 μέτρα περίπου. Θεωρείται ότι το κοίλο περιλάμβανε δύο διαζώματα, με είκοσι σειρές εδωλίων στα δύο κατώτερα μέρη του και δεκαεπτά στο ανώτερο μέρος. Υπολογίζεται πως η χωρητικότητά του ήταν 18.000 με 20.000 θεατές περίπου, εξ ου και η μεγάλη εντύπωση που προξένησε στον Πανσανία (8,32, I).

Η πρώτη σειρά εδωλίων αποτελείται από εννέα (9) ενεπίγραφους θρόνους. Το βάθος του σκηνικού οικοδομήματος σχηματιζόταν από την παρακείμενη στοά του Θερσιλείου. Για τις ανάγκες των παραστάσεων είχε κατασκευαστεί ξύλινη σκηνή, η οποία στηνόταν μπροστά από τη στοά και τον υπόλοιπο καιρό φυλασσόταν στη σκηνοθήκη.

Πρόκειται για ένα λίθινο μνημείο, η αρχική φάση του οποίου τοποθετείται στην περίοδο 350-300 π.Χ. Το θέατρο είχε χτιστεί στα φυσικά πρηνή του λόφου και το κοίλο του ήταν χωρισμένο σε τρία τμήματα, ενώ αποτελεί ένα από τα πρώτα θέατρα στον ελλαδικό χώρο, όπου εφαρμόζεται το αρχιτεκτονικό σχέδιο της κυκλικής κάτοψης κοίλου και ορχήστρας.

Το κάτω τμήμα χωριζόταν σε εννέα (9) κερκίδες και διατηρεί σε καλή κατάσταση τις πρώτες σειρές των εδωλίων του καθώς και τις θέσεις της προεδρίας. Στο πίσω μέρος των ερεισίνωτων των εδωλίων υπάρχουν χαραγμένες επιγραφές του 4ου και 3ου αιώνα π.Χ. Η κιονοστοιχία του Θερσιλείου, που ήταν κτισμένο στη νότια πλευρά του θεάτρου, αποτελούσε ένα σκηνικό βάθος απέναντι στο κοίλο του θεάτρου και το στοιχείο αυτό υπήρξε καινοτομία για την αρχιτεκτονική των θεάτρων που ήταν ενταγμένα στον πολεοδομικό ιστό μιας πόλης.

Το θέατρο αρχικά διέθετε κινητή ξύλινη σκηνή που αποσυρόταν και φυλασσόταν στην σκηνοθήκη που λειτουργούσε ως χώρος αποθήκευσης του θεατρικού υλικού ευρισκόμενη

¹⁷ <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-megalopolis/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

κοντά στη δυτική πάροδο. Το κτιστό λίθινο προσκίηνιο, του οποίου το θεμέλιο διατηρείται σήμερα, κατασκευάστηκε στη ρωμαϊκή περίοδο.

Για την ίδρυση του μνημείου του αρχαίου θεάτρου δυο ασφαλείς πληροφορίες αποτελούν αφενός η ίδρυση της Μεγαλοπόλεως στις αρχές της δεκαετίας του 370 π.Χ. και αφετέρου οι επιγραφές στους θρόνους της προεδρίας, που αναφέρονται στον Ολυμπιονίκη Αντίοχο, ο οποίος έδρασε μεταξύ 360-330 π.Χ. Η διαμόρφωση, επίσης, της εξωτερικής επιφάνειας του αναλήμματος με την εναλλαγή δρομικών και διατόνων λίθων στην ίδια στρώση ανταποκρίνεται σε τεχνική (έμπλεκτον) που συναντάται σε οχυρωματικά έργα στον ελλαδικό χώρο στο δεύτερο τέταρτο του 4ου αιώνα π.Χ. Με συνεχείς τροποποιήσεις ήταν σε λειτουργία έως τα ρωμαϊκά χρόνια. Το θέατρο διέθετε σύστημα απορροής των όμβριων υδάτων.

Όταν το 200 π.Χ. το Θερσίλειο σταμάτησε να χρησιμοποιείται, οι συγκεντρώσεις των αντιπροσώπων της αρκαδικής ομοσπονδίας λάμβαναν χώρα στο θέατρο. Επίσης, την περίοδο αυτή πίσω από τον χώρο της ορχήστρας κατασκευάστηκε το προσκίηνιο, για να εξυπηρετεί τις θεατρικές παραστάσεις. Το θέατρο συνέχισε να λειτουργεί έως τα ρωμαϊκά χρόνια.

Σήμερα σώζεται μόνο το κατώτερο τμήμα του κοίλου. Η κατάσταση διατήρησης των εδωλίων είναι καλή.

Το θέατρο ανασκάφηκε στα 1890-1891 από την Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή υπό τη διεύθυνση των E.A.Gardner και W.Loring και σήμερα είναι μερικώς αναστηλωμένο. Με την έρευνα αποκαλύφθηκαν η ορχήστρα, το κατώτερο τμήμα του κοίλου, το προσκίηνιο και το μεγαλύτερο τμήμα της σκηνοθήκης. Οι μεταγενέστεροι ερευνητές πραγματοποίησαν μικρής έκτασης ανασκαφές. Στις αρχές του 1960 η Εφορεία Αρχαιοτήτων με τη Διεύθυνση Αναστήλωσης προχώρησαν στην απομάκρυνση χωμάτων των επιχώσεων στις παρόδους και στην αποκάλυψη του ανατολικού αναλημματικού τοίχου και της σκηνοθήκης. Το 1995-1997 η Ε ' ΕΠΚΑ Σπάρτης διενέργησε ανασκαφικές τομές θέτοντας προτεραιότητα στις απαιτήσεις της αναστήλωσης. Με τη συμβολή του Σωματείου «Διάζωμα» υπεγράφη το 2010 προγραμματική σύμβαση με τη συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης για την εφαρμογή εγκεκριμένης μελέτης συντήρησης και ανάδειξης του αρχαίου θεάτρου.

Η σύνδεση του αρχαίου θεάτρου με το πρόγραμμα «Πολιτιστική Διαδρομή “Μορέας”»: ένα ταξίδι από τις αρχαίες στις σύγχρονες πόλεις» που προτείνει το Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ» και η συνέχιση και ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασης του μνημείο, βρίσκεται σε εξέλιξη.

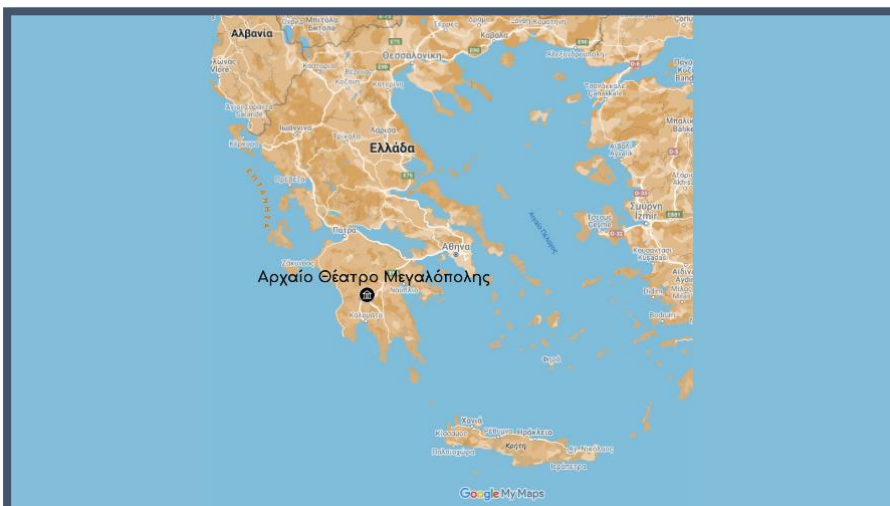
Το αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης είναι επισκέψιμο και επιτρέπεται η παρουσίαση σύγχρονων παραστάσεων και μουσικών εκδηλώσεων μετά από έγκριση της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων Αρκαδίας.

Τοποθεσία	Αρχαιολογικός χώρος της Μεγάλης Πόλεως, 1,6 χλμ. έξω από τη Μεγαλόπολη, Δήμος Μεγαλόπολης, Τ.Κ. 22200, Π.Ε. Αρκαδίας
Τύπος Θεάτρου	Αρχαίο θέατρο
Χρονολογία ανέγερσης	4 ^{ος} αι. π.Χ. (Λίγο μετά το 370 π.Χ.)
Χρονολογίες αποκατάστασης	1960

	1995-1997 2014 2020 Σε εξέλιξη
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	37°24'34.96"Β 22° 7'39.86"Α
Διαστάσεις	Κοίλο: 145 μ. διάμετρος Ορχήστρα: 30,20 μ. διάμετρος
Χωρητικότητα	18.000-20.000 θεατές
Σημαντικές πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> > Αποτελεί το μεγαλύτερο θέατρο του αρχαίου ελληνικού κόσμου. > Ένα από τα πρώτα όπου εφαρμόστηκε το αρχιτεκτονικό σχέδιο της κυκλικής κάτοψης κοίλου και ορχήστρας. > Καινοτομία αποτελεί η κιονοστοιχία του Θερσίλειου, κτισμένου στη νότια πλευρά του θεάτρου, καθώς προσέθετε ένα σκηνικό βάθος απέναντι στο κοίλο. > Για τις ανάγκες των παραστάσεων είχε κατασκευαστεί ξύλινη σκηνή, η οποία στηνόταν μπροστά από τη στοά και τον υπόλοιπο καιρό φυλασσόταν στη σκηνοθήκη. > Υπήρξε σπουδαίο πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο τον 3^ο αι. π.Χ. > Είναι ενταγμένο στον πολεοδομικό ιστό. > Διέθετε σύστημα απορροής των όμβριων υδάτων. > Βρίσκεται νότια του ποταμού Ελισώνα. > Για την ανοικοδόμησή του δημιουργήθηκε τεχνητός λόφος.

*Εικόνα 15 Το αρχαίο θέατρο
Μεγαλόπολης, Πηγή: Σωματείο
ΔΙΑΖΩΜΑ*

*Εικόνα 16 Το αρχαίο θέατρο
Μεγαλόπολης στο χάρτη, Πηγή:
Ίδια επεξεργασία από Google Maps*

*Εικόνα 17 Δορυφορική άποψη του
αρχαίου θεάτρου Μεγαλόπολης,
Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο*

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Μαρώνειας (Ροδόπη)¹⁸

Το αρχαίο θέατρο της Μαρώνειας βρίσκεται στα νότια του ομώνυμου οικισμού, στην τοποθεσία Καμπάνα της Π.Ε. Ροδόπης ενώ ανήκει στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Ροδόπης. Η επιλογή της τοποθεσίας για την κατασκευή του θεάτρου πιθανότατα έγινε λόγω της καλής ακουστικής, αλλά και λόγω της θέας που προσφέρει στους θρακικούς ελαιώνες και στο θρακικό πέλαγος. Σε πολύ κοντινή απόσταση βρίσκεται το Ιερό του Διονύσου που επίσης φανερώνει τον αρχαιολογικό πλούτο της περιοχής.

Το αρχαίο θέατρο όπως και άλλα σημαντικά ευρήματα της περιοχής φανερώνουν την ιστορία που κρύβει αυτός ο τόπος καθώς και την σημασία που είχε ιδιαίτερα τα αρχαία χρόνια, διότι η ιστορία της αρχαίας Μαρώνειας συναντιέται ακόμα και στην Οδύσσεια του Ομήρου.

Πιο συγκεκριμένα, η ελληνιστική, ρωμαϊκή και βυζαντινή Μαρώνεια βρίσκεται στους ΝΔ πρόποδες του Ισμάρου μέχρι την παραλία του Αγίου Χαράλαμπου. Η θέση της αρχαϊκής και κλασικής πόλης δεν είναι γνωστή. Η χώρα της Μαρώνειας εκτεινόταν στην περιφέρεια του ορεινού όγκου του Ισμάρου. Ο Ίσμαρος αναφέρεται στην Οδύσσεια ως η πόλη και η χώρα των Θρακικού φύλου των Κικόνων που προστατευόταν από τον Απόλλωνα, ο ιερέας του οποίου, Μάρων, κατοικούσε στο άλσος του Θεού.

Η σπηλιά ανάμεσα στους Προσκυνητές και τη Μαρώνεια έχει συνδεθεί με το γνωστό επεισόδιο της τύφλωσης του Πολυφήμου στην Οδύσσεια. Η κατοίκησή της αρχίζει στη Νεότερη Νεολιθική (περίπου 5300-3800 π.Χ.) και συνεχίζεται στην Ύστερη Εποχή Χαλκού (14ος-12ος αι. π.Χ.), και την Πρώιμη Εποχή Σιδήρου (11ος – 7ος αι. π.Χ.). Στα μεσαιωνικά χρόνια (τέλη του 12ου – αρχές 13ου αι.) η χρήση της σπηλιάς συνδέεται με κάποια έκτακτη ανάγκη. Ανάλογη ακολουθία με αυτή της σπηλιάς της Μαρώνειας εμφανίζουν μέχρι την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου οι δυο σπηλιές κοντά στο σημερινό χωριό Στρώμη της Ροδόπης. Δυστυχώς μέχρι και σήμερα το Σπήλαιο δεν είναι επισκέψιμο, ενώ πρόσφατα πραγματοποιήθηκαν στον χώρο του εργασίες.

Από τον Όμηρο είναι γνωστή η φιλοξενία και τα δώρα του Μάρωνα προς τον Οδυσσέα, όταν εκείνος βρέθηκε στη χώρα των Κικόνων. Η οχύρωση της κλασικής πόλης έχει μήκος 10 χιλιομέτρων και περιλαμβάνει μία έκταση 4.000 στρεμμάτων από την παραλία μέχρι την κορυφή του Ίσμαρου. (Πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2557, σύνταξη Χρύσα Καραδήμα νυν προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ροδόπης). Το αρχαίο θέατρο της Μαρώνειας βρίσκεται μέσα στον οχυρωματικό περίβολο της αρχαίας Μαρώνειας και χαρακτηρίζεται από τρεις (3) οικοδομικές φάσεις.

Το θέατρο κτίστηκε στην πρώιμη ελληνιστική περίοδο. Εν συνεχεία, στην πρώτη ρωμαϊκή φάση οικοδομήθηκε η σκηνή και το προσκήνιο και καλύφθηκαν οι αποχετευτικοί αγωγοί και τέλος, κατά την Τρίτη φάση της Ύστερορωμαϊκής περιόδου, η ορχήστρα μετατράπηκε σε αρένα. Στη ρωμαϊκή φάση ανήκουν η σκηνή με το προσκήνιο και το προστατευτικό θωράκιο για τους θεατές μεταξύ ορχήστρας και κούλου, που δημιουργήθηκε από τα καλύμματα του περιμετρικού αγωγού, όταν η ορχήστρα μετατράπηκε σε αρένα

¹⁸ <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-maroneias/>

(κονίστρα).

Είναι αξιοσημείωτο ότι το θέατρο διέθετε τον δικό του ημικυκλικό αποχετευτικό αγωγό που συγκέντρωνε τα νερά από το κοίλο και την ορχήστρα και τα διοχέτευε στον κεντρικό αποχετευτικό αγωγό. Κατά την ρωμαϊκή εποχή, το θέατρο υπέστη πολλές αλλαγές, λόγω της χρησιμότητας που είχε πλέον ως αρένα.

Η συνολική χωρητικότητα του θεάτρου ανερχόταν σε 1.200 με 1.300 θεατές. Το μνημείο ήταν χρήση μέχρι τον 4ο αι. μ.Χ. Έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες αναστήλωσης των εδωλίων του κοίλου, με την προσθήκη τριών νέων σειρών πάνω από τις τρεις σειρές που διασώθηκαν, αποκατάστασης του προστατευτικού θωρακίου, συγκόλλησης, συμπλήρωσης και επανάταξης των μετακινημένων εδωλίων. (Πηγή: http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2557 σύνταξη Χρύσα Καραδήμα νυν προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ροδόπης).

Βρίσκεται σε εξέλιξη η υλοποίηση από την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το πρόγραμμα «Πολιτιστική διαδρομή της Εγνατίας Οδού» (Via Egnatia) ως Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, με χρηματοδότηση από το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Π.Ε.Π.) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης 2014-2020, και στην προγραμματική περίοδο 2021-2027.

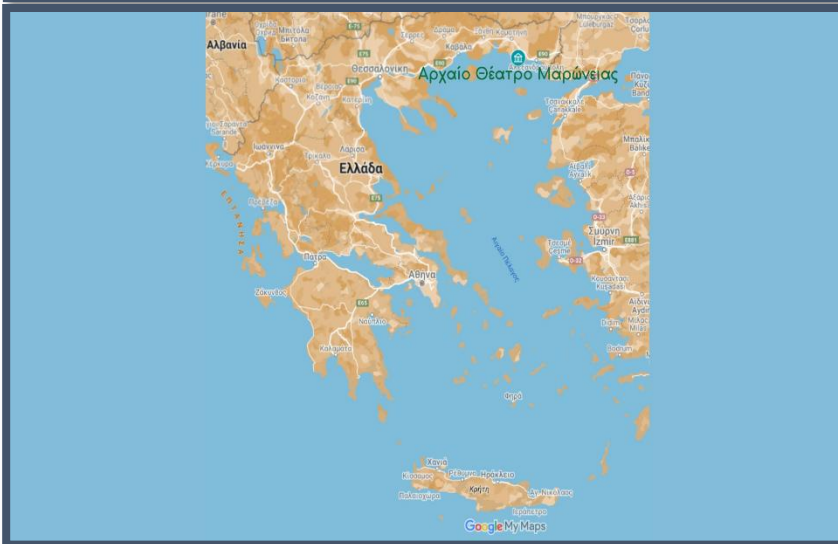
Η στόχευση της ένταξης της ολοκλήρωσης της αποκατάστασης του θεάτρου της Μαρώνειας (αποκατάσταση της γεωμετρίας του θεάτρου και λειτουργική σύνδεσή του με τον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο) στο πρόγραμμα Πολιτιστικής Διαδρομής VIA EGNATIA, στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 αποτελεί προτεραιότητα.

Τοποθεσία	Αρχαία Μαρώνεια, Τοποθεσία Καμπάνα, Τ.Κ. 69400, Π.Ε. Ροδόπης
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό, Πρώιμης περιόδου
Χρονολογία ανέγερσης	Πρώιμη Ελληνιστική φάση Πρώτη Ρωμαϊκή φάση Τρίτη φάση Υστερο- Ρωμαϊκής περιόδου
Χρονολογίες αποκατάστασης	2009 2014-2020 2022 Σε εξέλιξη
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	40°52'44" 25°31'08"
Διαστάσεις	Σκηνή (ρωμαϊκών χρόνων): Προσκήνιο 23,5 X 6,3 μ.
Χωρητικότητα	1.200-1.300 θεατές
Σημαντικές πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> > Βρίσκεται μέσα στον οχυρωματικό περίβολο της αρχαίας πόλης. > Βρίσκεται δυτικά του ποταμού Λίσου. > Διέθετε αποχετευτικούς αγωγούς. > Χρονολογείται σε 3 περιόδους, ανοικοδόμηση στην πρώιμη ελληνιστική περίοδο, την πρώτη ρωμαϊκή και την τρίτη Υστερο- ρωμαϊκή. > Είναι σχετικά μικρό θέατρο από πλευράς χωρητικότητας θεατών.

➤ Η ολοκλήρωση της αποκατάστασής του εντάσσεται στην Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού VIA EGNATIA (Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, Ο.Χ.Ε) της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

*Εικόνα 18 Το αρχαίο θέατρο
Μαρώνειας, Πηγή: Σωματείο
ΔΙΑΖΩΜΑ*

*Εικόνα 19 Το αρχαίο θέατρο
Μαρώνειας στο χάρτη, Πηγή: Ιδία
επεξεργασία από Google Maps*

Εικόνα 20 Δορυφορική άποψη του αρχαίου θεάτρου Μαρόνειας, Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο της Νικόπολης (Πρέβεζα)¹⁹

Στη σημερινή χερσόνησο της Πρέβεζας, στη νοτιοδυτική Ήπειρο και σε απόσταση μόλις έξι χιλιομέτρων από την πρωτεύουσα της ομώνυμης Π.Ε., ανεγέρθηκε από τον Οκταβιανό Αύγουστο, εις ανάμνηση της Νίκης του επί του Μάρκου Αντωνίου και της Κλεοπάτρας στη ναυμαχία του Ακτίου το 31 π.Χ., η Νικόπολη.

Ειδικότερα, βόρεια της πόλης, έξω από τα τείχη της, στην περιοχή του «εν άλσει Προαστείου» και στις υπώρειες του λόφου του Μιχαλιτισίου, διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση το θέατρο της Νικόπολης, το οποίο βρίσκεται σήμερα στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας.

Η περιοχή του «Προαστείου» με τα δημόσια οικοδομήματα φαίνεται ότι εντυπωσίασε πλήθος περιηγητών, των οποίων οι αναφορές και περιγραφές στα ταξιδιωτικά τους συγγράμματα συμπεριλάμβαναν το θέατρο. Πολύ σημαντικές πληροφορίες για το θέατρο αντλούμε επίσης από το έργο του W.M. Leake, που επισκέφθηκε την περιοχή στις αρχές του 19ου αιώνα, ενώ για την κάτοψη του μνημείου όλες οι περιγραφές βασίζονται στο σχέδιο του T.L. Donaldson.

Το μνημείο έχει νοτιοδυτικό προσανατολισμό με πανοραμική θέα προς τη Νικόπολη, τον Αμβρακικό Κόλπο και το Ιόνιο Πέλαγος. Η ανέγερσή του εντάσσεται στο οικοδομικό πρόγραμμα του Οκταβιανού, συνδέεται παράλληλα με την αναβίωση των Ακτίων, στους οποίους συμπεριλήφθηκαν και μουσικοί αγώνες, ενώ σημαντικές εργασίες επισκευής και ανακατασκευής πραγματοποιήθηκαν κατά τους επόμενους αιώνες.

Η τεράστια σημασία της ναυμαχίας του Ακτίου το 31 π.Χ., και η Νίκη του Οκταβιανού Αυγούστου επί του Μάρκου Αντωνίου ύπατου της Ρώμης και της βασίλισσας της Αιγύπτου Κλεοπάτρας, κατέστησε τη Νικόπολη στη συνείδηση των ανθρώπων σύμβολο της αναμέτρησης δύο κόσμων και της έναρξης μιας νέας εποχής στην παγκόσμια ιστορία. Η ίδρυση της Νικόπολης και η ανοικοδόμησή της, στην οποία εντάσσεται και το θέατρο, στηρίχθηκε στα πρότυπα των βασιλέων της Ελληνιστικής περιόδου.

Το μνημείο χαρακτηρίζεται από τον ιδιότυπο συγκερασμό στοιχείων της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής. Το κοίλο του θεάτρου, διαμέτρου 96 μέτρων, αναπτύσσεται κατά τα ελληνικά πρότυπα, τόσο στο φυσικό πρηνές του λόφου, όσο και σε λιθόκτιστες υποδομές, σύμφωνα με το ρωμαϊκό σύστημα στήριξης. Για την έδραση του άνω τμήματος του κοίλου κατασκευάστηκαν τρεις (3) επάλληλες θολωτές, ημικυκλικής κάτοψης, στοές με αυξανόμενο ύψος από την εσωτερική στην εξωτερική. Η εξωτερική στοά ήταν απροσπέλαστη, ενώ οι δύο εσωτερικές χρησίμευαν και ως διάδρομοι της κίνησης των επισκεπτών. Περιμετρικά του κοίλου εξωτερικά και προκειμένου για την καλύτερη προστασία του μνημείου, κατασκευάστηκε ψηλός καμπύλος τοίχος, ο οποίος κατά διαστήματα ενισχύονταν με αντηρίδες, που έφεραν τις ωθήσεις της κατασκευής. Στα άκρα και στο μέσον του εν λόγω τοίχου ανοίγονταν τρεις είσοδοι προς το κοίλο. Στο ανώτατο

¹⁹ Γεώργιος Ρήγιнос, Αρχαιολόγος, <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-nikopolis/>
<https://ancienttheatersofepirus.gr/theatre/theatro-nikopolis/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

τμήμα του κοίλου δημιουργείται περιμετρική στοά με ανοίγματα και κόγχες.

Η ορχήστρα, όπως και το κοίλο, είχε σχήμα κανονικού ημικυκλίου. Το διάροφο σκηνικό οικοδόμημα είχε μνημειακή πρόσοψη με πλούσιο γλυπτό διάκοσμο, καθώς οι είσοδοι και τα ανοίγματα πλαισιωνόταν με κίονες και κόγχες, που φιλοξενούσαν εξαιρετικής τέχνης, μαρμάρινα αγάλματα Θεών και Μουσών.

Φυσικοί και ανθρωπογενείς παράγοντες έχουν συντελέσει στη σταδιακή φθορά του μνημείου. Έντονες ρωγμές παρατηρούνται στον τοίχο εξωτερικά του κοίλου του θεάτρου καθώς και στην πρόσοψή του, για τις οποίες θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα προστασίας.

Μέχρι σήμερα, εκτός από τη διενέργεια μικρής τομής στη σκηνή του Θεάτρου το 1960 καθώς και μικρής έκτασης στερεώσεις στην ανωδομή του μνημείου κατά τις επόμενες δεκαετίες από την αρμόδια τότε και για το Νομό Πρέβεζας ΙΒ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, δεν έχουν πραγματοποιηθεί σε μεγαλύτερη κλίμακα ανάλογες εργασίες. Επιπλέον η αποσπασματική κατάσταση διατήρησης των εδωλίων του κοίλου, δεν επιτρέπει την ασφαλή εξαγωγή συμπερασμάτων για τη μορφή και τον αριθμό τους. Στο άμεσο μέλλον, ανασκαφικές έρευνες σε συνδυασμό με εκτεταμένες αναστηλωτικές εργασίες, πιθανότατα να δώσουν περισσότερα στοιχεία για το ίδιο το μνημείο και εν γένει για την περίοδο χρήσης του.

Στο πλαίσιο της Εναρκτήριας Τελετής της επιστημονικής συνάντησης, με θέμα: «Επιστημονικό Συνέδριο για το Μεγάλο Θέατρο της Νικόπολης» που πραγματοποιήθηκε στις 05 Σεπτεμβρίου 2022 το μνημείο άνοιξε και πάλι τις πύλες του και παρουσιάστηκε στο κοινό. Στο συνέδριο αυτό παρουσιάστηκαν τα νέα ευρήματα από τις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν για την ανάδειξη του θεάτρου. Οι εργασίες αποκατάστασης μπορούν να ενταχθούν στη προγραμματική περίοδο του Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027.

Η υφιστάμενη κατάσταση διατήρησής του δεν επιτρέπει την άμεση χρήση του ρωμαϊκού Θεάτρου, ωστόσο οι όποιες εργασίες πιθανότατα βελτιώσουν την κατάσταση του μνημείου, θα επιτρέψουν και την πιθανή του χρήση σε επόμενο χρόνο. Προς το παρόν, επιτρέπεται και μόνο υπό προϋποθέσεις, η επίσκεψη του μνημείου, ενώ για μουσικές εκδηλώσεις και θεατρικές παραστάσεις θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο διαμορφωμένος χώρος μπροστά από το μνημείο.

Τοποθεσία	Συνοικισμός Νικόπολη (Σμυρτούλα), Υπόγειες λόφου του Μιχαλιτσίου, υψόμετρο 23μ. Δήμος Πρέβεζας, Π.Ε. Πρέβεζας
Τύπος Θεάτρου	Ρωμαϊκό, κατά τα ελληνιστικά πρότυπα
Χρονολογία ανέγερσης	Αρχές 1 ^{ου} αι. π.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	1960 Σε εξέλιξη
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	39.023435° 20.737274°
Διαστάσεις	Κοίλο: 96 μ. διάμετρος Κτίριο σκηνής: 9 μ. ύψος (σώζεται σήμερα)
Χωρητικότητα	Η αποσπασματική κατάσταση διατήρησης των εδωλίων του κοίλου, δεν επιτρέπει την ασφαλή εξαγωγή συμπερασμάτων για τη μορφή και τον αριθμό τους
Σημαντικές πληροφορίες	➤ Είναι κτισμένο στα βόρεια της πόλης, έξω

από τα τείχη της, στην περιοχή του «εν άλσει Προαστείου» και στις υπώρειες του λόφου του Μιχαλιτσίου.

- Έχει νοτιοδυτικό προσανατολισμό με πανοραμική θέα προς τη Νικόπολη, τον Αμβρακικό Κόλπο και το Ιόνιο Πέλαγος.
- Περιλαμβάνεται στις αναφορές των ταξιδιωτικών συγγραμμάτων πολλών περιηγητών.
- Η ανέγερσή του εντάσσεται στο οικοδομικό πρόγραμμα του Οκταβιανού, και συνδέεται με την αναβίωση των Ακτίων.
- Χαρακτηρίζεται από τον ιδιότυπο συγκερασμό στοιχείων της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής.
- Για την έδραση του κοίλου έχει αξιοποιηθεί και το φυσικό πρηνές του λόφου και λιθόκτιστες υποδομές, σύμφωνα με το ρωμαϊκό σύστημα στήριξης.
- Οι είσοδοι και τα ανοίγματα της ορχήστρας πλαισιώνονταν με κίονες και κόγχες που φιλοξενούσαν μαρμάρινα αγάλματα θεών και μουσών, εξαιρετικής τέχνης.
- Βρίσκεται κοντά στις εκβολές του ποταμού Λούρου.
- Όπως αναφέρει η ειδική επιτροπή της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας, που συστάθηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το κοίλο του θεάτρου της Νικόπολης χρησιμοποιήθηκε από τα στρατεύματα κατοχής «... ως αντιαεροπορική φωλέα πολυβόλων και ως εκ τούτου υπέστη φθοράς τινάς».

Εικόνα 21 Το αρχαίο θέατρο Νικόπολης, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 22 Το αρχαίο θέατρο Νικόπολης στο χάρτη, Πηγή: Ιδία επεξεργασία από Google Maps

Εικόνα 23 Δορυφορική άποψη του αρχαίου θεάτρου Νικόπολης, Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Το ρωμαϊκό ωδείο της Νικόπολης²⁰

Σε κοντινή από το θέατρο απόσταση, βρίσκεται το ρωμαϊκό της Νικόπολης που αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα και καλύτερα διατηρημένα μνημεία της, ένα πραγματικό έργο τέχνης, δημιούργημα κάποιου άγνωστου, πλην σπουδαίου αρχιτέκτονα που κατασκευάστηκε στα χρόνια του Αυγούστου (αρχές 1ου αι. μ.Χ.) και δέχθηκε διάφορες επισκευές και μετατροπές στο τέλος του 2ου - αρχές 3ου αι. μ.Χ.

Εικόνα 24 Το ρωμαϊκό ωδείο της Νικόπολης

Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, στη δυτική πλευρά του παλαιοχριστιανικού τείχους, και συνορεύει με τη ρωμαϊκή αγορά (forum). Το κοίλο του ωδείου απαρτιζόταν από 22 σειρές εδωλίων και μπορούσε να φιλοξενήσει συνολικά 1.600 θεατές²¹.

Το μνημείο συγκεντρώνει ως ένα βαθμό τα τυπικά χαρακτηριστικά των αντίστοιχων κτιρίων του 1ου αιώνα π.Χ. και κατασκευαστικά ακολουθεί τη λογική των ρωμαϊκών θεάτρων της περιόδου. Εδράζεται εξ ολοκλήρου σε κτιστή υποδομή που δημιουργήθηκε από τρεις επάλληλες στοές και όχι σε φυσικά επικλινή θέση, όπως συνηθίζεται με τα αρχαία ελληνικά θέατρα. Τα βασικά του μέρη αποτελούν η σκηνή, η ημικυκλική ορχήστρα και το κοίλο.

Ήταν ιδιαίτερα δημοφιλές και αγαπητό από τον κόσμο και σε αυτό πραγματοποιούνταν ομιλίες, φιλολογικοί και μουσικοί αγώνες, αλλά και θεατρικές παραστάσεις κατά τη διάρκεια των Νέων Ακτίων, θρησκευτικών αγώνων που τελούνταν προς τιμή του Απόλλωνα. Το υπόλοιπο διάστημα του χρόνου πιθανόν λειτουργούσε και ως βουλευτήριο, καθώς γειτνίαζε με την αγορά.

Στο ρωμαϊκό Ωδείο -κατόπιν γνωμοδότησης του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου του ΥΠΠΟΤ- πραγματοποιείται σε ετήσια βάση και κατά τη θερινή περίοδο περιορισμένος αριθμός θεατρικών παραστάσεων και μουσικών εκδηλώσεων.

²⁰ http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=6024

²¹ <https://ancienttheatersofepirus.gr/pois/to-odeio-tis-nikopolis/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ Ο.Τ.Α.
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο της Κασσώπης (Μεγάλο Θέατρο, Πρέβεζα)²²

Σε χώρο κάτω από τη βορειοδυτική ακρόπολη, την σημερινή Καμαρίνα του διευρυμένου Καλλικρατικού Δήμου Πρέβεζας, της Π.Ε. Πρέβεζας, κατασκευάστηκε τον 3ο αιώνα π.Χ., περίοδο ιδιαίτερης ακμής της Κασσώπης, της Κασσωπαίας και της Ηπείρου εν γένει, το μεγάλο θέατρο της πόλης. Η εν λόγω τοποθεσία παρέχει στο θέατρο απρόσκοπτη θέα στη χερσόνησο της Πρέβεζας, τον Αμβρακικό κόλπο, το Ιόνιο πέλαγος, τη Λευκάδα και τα Ακαρνανικά όρη. Τόσο τα πνευματικά δικαιώματα όσο και η δικαιοδοσία για το αρχαίο θέατρο Κασσώπης, ανήκουν στο Υπουργείο Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας. Η αρχαία πόλη της Κασσώπης προήλθε από τον συνοικισμό των κωμών της ευρύτερης περιοχής και ταυτίζεται από την έρευνα με την πρωτεύουσα των Κασσωπαίων. Ιδρύθηκε στο πρώτο μισό του 4ου αιώνα π.Χ., σε θέση φυσικά οχυρή και στρατηγική, από την οποία ήλεγχε τους δρόμους που διέσχίζαν την περιοχή στον άξονα βορά-νότου και ένωναν την ορεινή ενδοχώρα με τα παράλια. Η πόλη οργανώθηκε ως πόλις - κράτος, υπήρξε το διοικητικό, πολιτικό, θρησκευτικό και οικονομικό κέντρο των Κασσωπαίων και αμέσως μετά την ίδρυσή της έκοψε το δικό της νόμισμα. Συγκεκριμένα, η αρχαία Κασσώπη χτίστηκε πριν από τα μισά του 4^{ου} από τον 3^ο έως τις αρχές του 2^{ου} αιώνα π.Χ. και οικοδομήθηκε με το Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα αριθμώντας περίπου 8.000 με 10.000 κατοίκους.

Το 167 π.Χ. η καταστροφή εβδομήντα (70) ηπειρωτικών πόλεων από τους Ρωμαίους, άφησε το αποτύπωμά της και στην Κασσώπη. Από τα μέσα του 2^{ου} αιώνα π.Χ. η πόλη γνωρίζει σχετική ανάπτυξη έως την οριστική της εγκατάλειψη το 31 π.Χ. Ο πληθυσμός της Κασσώπης οδηγείται στη Νικόπολη, τη νέα πόλη που ίδρυσε ο Οκταβιανός Αύγουστος κατόπιν της νίκης του στη ναυμαχία του Ακτίου επί του Αντωνίου και της Κλεοπάτρας.

Δύο πολυγωνικά αναλήμματα, ενισχυμένα με αντηρίδες στηρίζουν τα δύο άκρα του κοίλου, που χωρίζεται από ενδιάμεσο διάζωμα σε δύο τμήματα με είκοσι τέσσερις (24) σειρές λίθινων εδωλίων κάτω και δώδεκα σειρές επάνω αντίστοιχα. Στην κορυφή του κοίλου ένα πλατύτερο διάζωμα προστατεύεται εξωτερικά από τοίχο, ο οποίος φέρει άνοιγμα, που διευκόλυνε πιθανότατα την έξοδο των θεατών από το ανώτερο τμήμα του Θεάτρου. Έντεκα (11) κλίμακες διαιρούσαν το κοίλο σε δέκα (10) κερκίδες, με τις δύο ακρινές να έχουν το μισό πλάτος από τις υπόλοιπες.

Ιδιομορφία παρουσιάζει η ορχήστρα του θεάτρου καθώς δε σχηματίζει πλήρη κύκλο αλλά τόξο μεγαλύτερο από ημικύκλιο. Η σκηνή είναι ορθογώνια και παισιώνεται από δύο παρασκήνια, που προεξείχαν εκατέρωθεν προς την ορχήστρα, μεταξύ των οποίων

²² Γεώργιος Ρήγιος, Αρχαιολόγος, <https://diazoma.gr/theaters/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF-%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%83%CF%8E%CF%80%CE%B7%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%BF-%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF/>
<https://ancienttheatersofepirus.gr/theatre/theatro-kassopis/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

αναπτύσσεται το προσκήνιο με έξι κίονες στην πρόσοψή του. Τέλος, η χωρητικότητα του θεάτρου υπολογίζεται σε 5.000 με 6.000 θεατές.

Οι πρώτες σύγχρονες αναφορές στην Κασσώπη προέρχονται από περιηγητές του 19ου αιώνα. Ο πρώτος που ταύτισε τα ερείπια που εκτείνονται στις πλαγιές του Ζαλόγγου με την αρχαία πόλη, ήταν ο Άγγλος περιηγητής William Martin Leake, όταν, κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του στην Ελλάδα, επισκέφθηκε την περιοχή τον Ιούλιο του 1805. Από τον ίδιο μας παραδίδεται, εκτός από την περιγραφή των μνημείων, και το πρώτο τοπογραφικό σκαρίφημα της οχυρωμένης πόλης, δημοσιευμένο το 1835. Μια δεκαετία αργότερα, τον Μάιο του 1814, στην Κασσώπη βρέθηκε ο Βρετανός περιηγητής Thomas S. Hughes, ο οποίος την περιέγραψε με ιδιαίτερο ενθουσιασμό στα βιβλία των ταξιδιών του στην Ήπειρο (1830) παραθέτοντας σκαριφήματα από τον χώρο. Ακολούθησε ο Γερμανός συγγραφέας- περιηγητής Conrad Bursian (1830-1883) και ο Γάλλος François Rouquerville, ενώ έναν αιώνα αργότερα την περιοχή επισκέφτηκε και ο Βρετανός περιηγητής Nicholas G. L. Hammond. Ο ίδιος πέρα από τις αναλυτικές περιγραφές των αρχαιοτήτων, παρέθεσε και σχεδιάγραμμα της αρχαίας πόλης (1967).

Στο πέρασμα των χρόνων και με την εγκατάλειψη της αρχαίας πόλης, το θέατρο της Κασσώπης καλύφθηκε από οργιώδη βλάστηση, η οποία σε συνδυασμό με τις συνεχείς κατακρημνίσεις βράχων κατέστρεψαν σημαντικά τμήματα των εδωλίων του κοίλου, που σήμερα καλύπτεται σε όλη του την έκταση από σύγχρονες επιχώσεις. Οι προσεχείς εργασίες ανάδειξης του μνημείου θα καταστήσουν το ίδιο το μνημείο σε πρώτη φάση επισκέψιμο από το ευρύ κοινό και μετέπειτα δυνάμενο ίσως να υποδεχθεί θεατρικές παραστάσεις και μουσικές εκδηλώσεις.

Στις αρχές του 21ου αιώνα απομακρύνθηκαν με τη βοήθεια μηχανημάτων οι βράχοι που είχαν καταπέσει από την ακρόπολη, συμπαρασύροντας τμήματα των εδωλίων του κοίλου και καταστρέφοντας τμήμα της ορχήστρας του Θεάτρου.

Την Τρίτη 28 Σεπτεμβρίου 2021 εγκρίθηκε από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) η συμπληρωματική γεωτεχνική έρευνα και μελέτη στο αρχαίο θέατρο Κασσώπης. Βρίσκεται σε εξέλιξη η υλοποίηση του έργου «Αποκατάσταση – Ανάδειξη αρχαίου θεάτρου Κασσώπης».

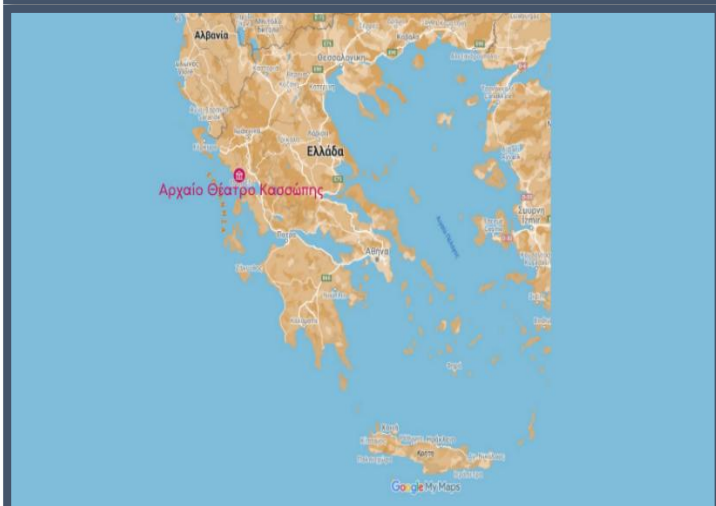
Η υφιστάμενη κατάσταση διατήρησης του Θεάτρου επιτρέπει προς το παρόν μόνο την επίσκεψή του στο πλαίσιο της περιήγησης στον αρχαιολογικό χώρο. Αργότερα το μνημείο λόγω και της εξαιρετικής του θέσης και θέας -υπό προϋποθέσεις- θα μπορεί να υποδεχθεί θεατρικές παραστάσεις και μουσικές εκδηλώσεις.

Τοποθεσία	Αρχαιολογικός χώρος Κασσώπης, Καμαρίνα, υψόμετρο 617 μ., Τ.Κ. 48100, Δήμος Πρέβεζας, Π.Ε. Πρέβεζας
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία ανέγερσης	3ος αι. π.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	Αρχές 21 ^{ου} αι. 2021 Καθαρισμοί και αποψιλώσεις στο μνημείο και τον περιβάλλοντα χώρο του (σε ετήσια βάση) Σε εξέλιξη
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	39.14687805359357° 20.671849250793457°

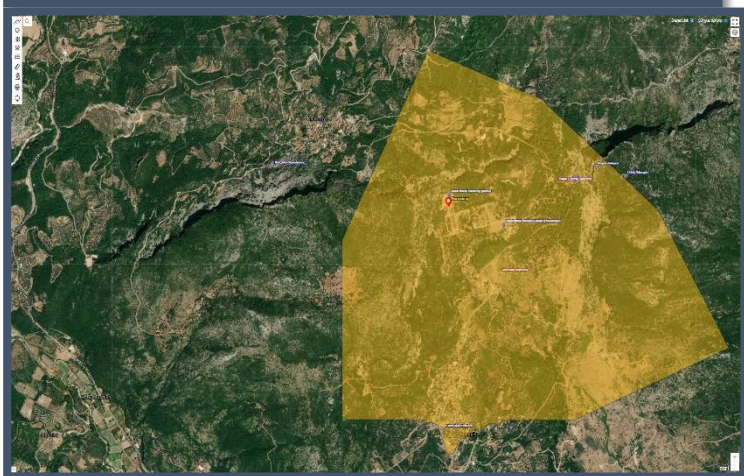
Διαστάσεις	Κοίλο: 18 μ. διάμετρος βάσης & 81 μ. περίπου διάμετρος κορυφής Σκηνικό οικοδόμημα: 24,25 μ.
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Σημαντικές πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Είναι κτισμένο σε μεγάλο υψόμετρο, κάτω από τη βορειοδυτική ακρόπολη, στις νότιες υπάρειες του Ζαλόγγου. ➤ Το θέατρο έχει απρόσκοπτη θέα στη χερσόνησο της Πρέβεζας, τον Αμβρακικό κόλπο, το Ιόνιο πέλαγος, τη Λευκάδα και τα Ακαρνανικά όρη. ➤ Η ορχήστρα του παρουσιάζει ιδιομορφία καθώς δεν σχηματίζει πλήρη κύκλο αλλά τόξο μεγαλύτερο από ημικύκλιο. ➤ Στο πέρασμα των χρόνων και με την εγκατάλειψη της αρχαίας πόλης, το θέατρο καλύφθηκε από οργιώδη βλάστηση, η οποία σε συνδυασμό με τις συνεχείς κατακρημνίσεις βράχων κατέστρεψαν σημαντικά τμήματα των εδωλίων του κοίλου, που σήμερα καλύπτεται σε όλη του την έκταση από σύγχρονες επιχώσεις. ➤ Την ευρύτερη περιοχή διαρρέει ο ποταμός Αρέθωνας, όπως και ο Λούρος.

Εικόνα 25 Το αρχαίο θέατρο Κασσώπης, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 26 Το αρχαίο θέατρο Κασσώπης στο χάρτη, Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Google Maps

Εικόνα 27 Δορυφορική άποψη του αρχαίου θεάτρου Κασσώπης, Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

Το μικρό και το μεγάλο θέατρο της Αμβρακίας²³

Σε απόσταση περίπου μίας ώρας από το αρχαίο θέατρο της Κασσώπης βρίσκονται το μικρό και το μεγάλο θέατρο της Αμβρακίας. Το μικρό θέατρο, κατασκευάστηκε στα τέλη του 4ου με αρχές του 3ου αι. π.Χ. στο ΒΔ τμήμα της αρχαίας πόλης, όπου και το θρησκευτικό και πολιτικό της κέντρο και παρέμεινε σε χρήση μέχρι και τα μέσα του 2^{ου} αι. π.Χ..

Ήρθε στο φως το 1976 στη δυτική πλευρά της σημερινής πόλης Άρτας και πρόκειται για το μικρότερο από τα αρχαία ελληνικά θέατρα που έχουν αποκαλυφθεί μέχρι σήμερα. Δεν κατασκευάστηκε σε φυσικό ύψωμα, αλλά πάνω σε επιχωματωμένο πρανές που κάλυψε τα θεμέλια και τα ψηφιδωτά δάπεδα λουτρού των μέσων του 4^{ου} αι. π.Χ., καθώς και τα θεμέλια οικιών της κλασικής και αρχαϊκής πόλης.

Εικόνα 28 Το αρχαίο θέατρο της Αμβρακίας (μικρό)

Διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση, γεγονός που οφείλεται - σε μεγάλο βαθμό- στο ντόπιο ασβεστόλιθο που αποτελεί σκληρό και ανθεκτικό δομικό υλικό, από τον οποίο και έχει κατασκευαστεί. Δεδομένου ότι πραγματοποιούνται εργασίες, η πρόσβαση εντός του αρχαιολογικού χώρου δεν είναι προς το παρόν δυνατή.

Το μεγάλο θέατρο της αρχαίας Αμβρακίας κατασκευάστηκε στα τέλη του 4^{ου} με τις αρχές του 3^{ου} αι. π.Χ. στην πλαγιά χαμηλού υψώματος, εντός των τειχών της αρχαίας πόλης, την ίδια περίπου περίοδο κατά την οποία υπολογίζεται και η

Εικόνα 29 Το αρχαίο θέατρο της Αμβρακίας (μεγάλο)

²³ <https://diazoma.gr/theaters/%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%81%CF%8C/>

<https://diazoma.gr/theaters/%CE%B1%CE%AD%CE%B1%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%BF>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

κατασκευή του μικρού θεάτρου, κατά τη διάρκεια όπου η Αμβρακία γνώρισε μεγάλη οικιστική, καλλιτεχνική και οικονομική άνθηση, στη βασιλεία του Πύρρου.

Αποκαλύφθηκε το 1981 κατά τη διάρκεια εργασιών εκσκαφής θεμελίων σε οικόπεδο, μέσα στον πολεοδομικό ιστό της Άρτας.

Το μνημείο σώζεται αποσπασματικά, καθώς το μεγαλύτερο μέρος του καλύπτεται από τις παρακείμενες οικοδομές και το κατάστρωμα των οδών Τσακάλωφ και Μάξιμου Γραικού. Συγκεκριμένα, έχουν αποκαλυφθεί τμήμα της ορχήστρας, του κοίλου και της σκηής. Η εξαιρετικά αποσπασματική διατήρηση του μνημείου δεν επιτρέπει την επίσκεψή του από το ευρύ κοινό.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Δωδώνης (Ιωάννινα)²⁴

Το θέατρο της Δωδώνης είναι ένα από τα μεγαλύτερα της αρχαιότητας με χωρητικότητα 15.000 με 17.000 περίπου θεατών και βρίσκεται εντός του αρχαιολογικού χώρου της Δωδώνης, στο Δήμο Δωδώνης της Π.Ε. Ιωαννίνων. Τόσο τα πνευματικά δικαιώματα όσο και η δικαιοδοσία του θεάτρου ανήκουν στο Υπουργείο Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων.

Η αρχαία Δωδώνη, βρίσκεται είκοσι δύο χιλιόμετρα νοτιοδυτικά των Ιωαννίνων, στους πρόποδες του αρχαίου Τόμαρου. Αποτελεί το αρχαιότερο μαντείο καθώς η αρχαιότερη ιστορική αναφορά σε αυτό γίνεται στο Ομηρικό Έπος «Ιλιάδα». Στην αρχαία Δωδώνη, η θεϊκή δύναμη του Διός, εκφραζόταν με την ιερή βελανιδιά η οποία διέθετε προφητικές ικανότητες. Η αρχαία Δωδώνη προσελκύει πλήθος επισκεπτών εσωτερικού και εξωτερικού, ενώ γίνονται προσπάθειες για την ένταξή της στα Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. Συγκεκριμένα, συμπεριλαμβάνεται ως εγγεγραμμένο με σειριακό αριθμό υποψηφιότητας στον Ενδεικτικό κατάλογο της Ελλάδας- Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας και Φυσικής Κληρονομιάς της UNESCO, μαζί με συνολικά δεκατρία αρχαία θέατρα.²⁵

Το θέατρο, που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του ιερού της Δωδώνης, οικοδομήθηκε στις αρχές του 3ου αι. π.Χ., επί βασιλείας Πύρρου (297-272 π.Χ.) και συνδέεται με την τέλεση των Ναΐων, γιορτή προς τιμήν του Ναΐου Διός. Τα Νάια τελούνταν πιθανότατα κάθε τέσσερα χρόνια και περιλάμβαναν αγώνες γυμνικούς (αθλητικούς), δραματικούς (παραστάσεις τραγωδίας και κωμωδίας), πιθανότατα μουσικούς και ιππικούς καθώς και αρματοδρομίες.

Πρόκειται για θεατρική κατασκευή αποτελούμενη από τη χωμάτινη ορχήστρα στην περιφέρεια της οποίας διατηρείται υπόγειος λίθινος αγωγός αποχέτευσης των όμβριων υδάτων, κοίλο χωρισμένο από δύο ομόκεντρους διαδρόμους, διαζώματα σε τρία μέρη κατασκευασμένο από ασβεστόλιθο και ορθογώνια λίθινη σκηνή με επιμελημένη ισοδομική τοιχοποιία.

Το θέατρο είναι κτισμένο σε φυσική κοιλότητα του εδάφους. Το υλικό δόμησης του κοίλου είναι κυρίως ο μικριτικός υπόλευκος ασβεστόλιθος αλλά εντοπίζεται και ο φαίος ασβεστόλιθος στην κατασκευή των παρόδων, της σκηνής και ορισμένων εδωλίων του κοίλου. Για τη δημιουργία μεγαλύτερου κοίλου (135 μέτρα διάμετρος) κατασκευάστηκε περιμετρικά αναλημματικός τοίχος με πύργους στην πρόσοψη που υπολογίζεται ότι κατά την αρχαιότητα ήταν τουλάχιστον κατά 10 μέτρα ψηλότεροι. Τέσσερις οριζόντιοι διάδρομοι χωρίζουν το κοίλο σε τρία (3) τμήματα με πενήντα πέντε (55) σειρές καθισμάτων (εδωλίων) συνολικά. Τα δύο κατώτερα τμήματα διαιρούνται με κλίμακες σε εννέα κερκίδες και το ανώτερο σε δεκαοκτώ. Οι πύργοι στα άκρα του κοίλου έφεραν κλίμακες για την προσέλευση και αποχώρηση των θεατών. Στο κατώτερο διάζωμα

24 Γιώργος Σμύρης, Αρχιτέκτων- Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής Δωδώνης, Ελένη Σκαλιστή, Αρχαιολόγος, <https://diazoma.gr/theaters/archaio-theatro-dwdwnis/> <https://ancienttheatersofepirus.gr/theatre/theatro-dodonis/>

25 [Δωδώνη: Το αρχαιότερο μαντείο της Ελλάδας | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ \(kathimerini.gr\)](#)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
Α.Ε.

ΕΤΑΝΑΜ Α.Ε. Ο.Τ.Α.
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

υπήρχαν καθίσματα, προεδρία, για επίσημα και τιμώμενα πρόσωπα.

Η ορχήστρα, κατασκευασμένη με ένα κέντρο, έχει σχήμα ελλειπύς κύκλου (διαμέτρου 18,70 μέτρων). Στην περιφέρειά της υπάρχει σχετός αποχέτευσης όμβριων υδάτων που οδηγούνται έξω από το θέατρο στο καρστικό υπέδαφος της περιοχής. Στο κέντρο διατηρείται η βάση του βωμού του Διονύσου (θυμέλη).

Η ορθογώνια σκηνή (31,20 X 9,10 μέτρα) αρχικά είχε δύο τετράγωνα παρασκήνια και τέσσερις (4) πεσσούς ενδιάμεσα για τη στήριξη ξύλινου προσκηνίου. Εκατέρωθεν ήταν οι εισόδοι στην ορχήστρα (πάροδοι). Μετά την καταστροφή των Αιτωλών (219 π.Χ.), η σκηνή αποκτά λίθινο προσκήνιο με δεκαοκτώ (18) ιωνικά ημικίονια και δύο βοηθητικά προκτίσματα στα άκρα των παρασκηνίων. Στις παρόδους κατασκευάζονται δύο μνημειακά πρόπυλα με διπλές εισόδους από ιωνικούς ημικίονες. Τμήμα του σκηνικού οικοδομήματος προς τα νότια αποτελεί δωρική στοά με οκτάπλευρους στύλους, η οποία επικοινωνούσε με τη σκηνή με τοξωτή πύλη.

Στα χρόνια του Αυγούστου το θέατρο μετατράπηκε σε αρένα για θηριομαχίες και μονομαχίες. Στο κατώτερο τμήμα του κατασκευάστηκε τοίχος για την προστασία των θεατών, ο οποίος απέκοψε το προσκήνιο και τη σκηνή και δημιούργησε ωοειδή κονίστρα. Τα παρασκήνια μετατράπηκαν σε τριγωνικά δωμάτια φύλαξης ζώων, ενώ στο κέντρο του τοίχου της αρένας κατασκευάστηκε ορθογώνια κόγχη για καταφύγιο των αγωνιζομένων.

Η σημερινή του μορφή του αρχαίου θεάτρου οφείλεται σε εκτεταμένες αναστηλώσεις που έγιναν στις δεκαετίες 1960 και 1970.

Το θέατρο ανασκάφηκε από τους Καραπάνο (1875), Ευαγγελίδη (1955) και Δάκαρη (1959). Το 1960, προκειμένου το θέατρο να παραχωρηθεί για παραστάσεις αρχαίου δράματος, πραγματοποιήθηκε από τον Δάκαρη προσωρινή επανατοποθέτηση των εδωλίων στα δύο κατώτερα διαζώματα του κοίλου, αποκαταστάθηκαν οι ορθοστάτες του στηθαίου στο μεσαίο διάζωμα και διευθετήθηκαν οι αναβαθμοί των δέκα (10) κλιμάκων. Πριν από την επέμβαση αυτή, εξαιτίας της κατολίθωσης και της ανατροπής των εδωλίων, η όλη εικόνα του θεάτρου έδινε την εντύπωση βίαιης καταστροφής.

Ακολούθησε η απομάκρυνση των επιχώσεων γύρω από το θέατρο και η εκπόνηση μελέτης το 1961 από τον αρχιτέκτονα Β. Χαρίση, προκειμένου να στερεωθούν οι αναλημματικοί τοίχοι. Από το 1961 έως το 1974, έγιναν στερεωτικές και αναστηλωτικές εργασίες που αφορούσαν κυρίως στο ανατολικό και δυτικό περιμετρικό ανάλημμα του θεάτρου, στους πύργους αντιστήριξης της προσόψεως του κοίλου, στον αναλημματικό τοίχο του ανδρήρου της δυτικής παρόδου, στα εδώλια του σταδίου, καθώς και στο επιθέατρο. Από τον γλύπτη Σ. Τριάντη πραγματοποιήθηκε συγκόλληση των ιωνικών ημικίωνων στις εισόδους των δύο παρόδων και των ημικίωνων του λίθινου προσκηνίου, ενώ συμπληρώθηκε με νέους θολίτες η κορυφή της τοξωτής πύλης του σκηνικού οικοδομήματος. Αναστηλωτικές εργασίες έγιναν επίσης στο άνδρηρο μπροστά από τον ανατολικό αναλημματικό πύργο του θεάτρου.

Με την ένταξη του έργου στο Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων (ΤΑΠΕΑΕ) και τη σύσταση της Επιστημονικής Επιτροπής Δωδώνης, ξεκίνησε το νεότερο αναστηλωτικό έργο στο θέατρο.

Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες συντηρήσεις επιφανειών σε ολόκληρο το πρώτο και δεύτερο διάζωμα του κοίλου. Οι εργασίες είχαν ως βασικό στόχο τη συγκόλληση όλων, κατά το δυνατόν, των αποκολλημένων θραυσμάτων ή και τμημάτων από το σώμα των εδωλίων των κερκίδων και την πλήρωση των μεγάλων ρωγμών.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
Α.Ε.

ΕΤΑΝΑΜ Α.Ε. Ο.Τ.Α.
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Πραγματοποιήθηκαν αναστηλωτικές εργασίες στις τοιχοποιίες της αρένας εντός του σκηνικού οικοδομήματος καθώς και στην ακραία ανατολική κερκίδα του πρώτου διαζώματος του κοίλου του θεάτρου. Τέλος έγινε αποκατάσταση του ακραίου κλιμακοστασίου καθώς και του αντίστοιχου τμήματος του αναλημματικού τοίχου.

Η κακή κατάσταση και η εκ φύσεως παθογένεια του δομικού υλικού, οι εκτεταμένες παρατοποθετήσεις αρχιτεκτονικών μελών, οι σημαντικές αποκλίσεις από την αρμόζουσα για θέατρο γεωμετρία, ο κίνδυνος απώλειας χαρακτηριστικών στοιχείων του μνημείου λόγω φθοράς και η λανθασμένη εντύπωση και αισθητική της υφιστάμενης κατάστασης, οδήγησαν στην πιλοτική αποκατάσταση της ακραίας ανατολικής κερκίδας του πρώτου διαζώματος και του νοτιοανατολικού αναλημματικού τοίχου.

Πραγματοποιήθηκε αποξήλωση των εδράνων και μέρους του υποβάθρου της κερκίδας 1^Α, ανασκαφική διερεύνηση και τεκμηρίωση μέχρι το φυσικό βράχο. Έγινε διαλογή των αναστηλούμενων λίθων του υποβάθρου, διαλογή μέρους του αφαιρεθέντος υποβάθρου για επανάχρηση και τακτοποίηση των μη επαναχρησιμοποιούμενων λίθων του υποβάθρου. Στο υπόβαθρο της κερκίδας απομακρύνθηκε το γαιώδες υλικό μέχρι τον φυσικό βράχο, συντηρήθηκαν τμήματα του φυσικού βράχου που είχαν παρουσιάσει διαφορικές καθιζήσεις και αποκολλήσεις, τοποθετήθηκε υδατοποιητικό διάφραγμα και ειδικό γεωύφασμα και δημιουργήθηκε υποδομή για την υποδοχή των λίθινων εδωλίων και διαδρόμων, με την ανακατασκευή αδιατάρακτης και στατικά αυτόνομης λιθοδομής. Τοποθετήθηκε επίσης αποστραγγιστικός αγωγός. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε συντήρηση, συγκόλληση και συμπλήρωση των αρχαίων εδράνων και των αρχαίων πλακών διαδρόμου, λάξευση (από τοπικό ασβεστόλιθο) και τοποθέτηση των νέων εδράνων και πλακών όπου έλλειπαν τα αρχαία μέλη. Τέλος ανασύνθεση-αποκατάσταση των αποσυναρμολογημένων περιοχών στις όμορες υφιστάμενες ανά περίπτωση στάθμες.

Το 1999, μετά την πτώση ενός ορθοστάτη του δεύτερου διαζώματος, με απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ), απαγορεύτηκαν οι παραστάσεις και γενικότερα η άνοδος των επισκεπτών στο κοίλο για την προστασία των θεατών.

Το έργο «Συντήρηση, Αποκατάσταση, Ανάδειξη του Θεάτρου και των άλλων Μνημείων του Ιερού της Δωδώνης (Α΄ Φάση)», εντάχθηκε και στο Ε.Σ.Π.Α. 2014-2020 μέσω του προγράμματος «Πολιτιστική διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου», (Άξονας Προτεραιότητας «Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη» του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Ηπείρου), και πραγματοποιήθηκε η συντήρηση – αποκατάσταση τμήματος του αρχαίου θεάτρου με σκοπό την απόδοση του πρώτου διαζώματος και τμημάτων του δεύτερου στο κοινό, με την ολοκλήρωσή του να ανακοινώνεται τον Ιούνιο του 2022 από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων και να αποδίδεται η κατώτερη ζώνη του κοίλου στο κοινό. Το έργο «Συντήρηση, Αποκατάσταση, Ανάδειξη του Θεάτρου και των άλλων μνημείων του Ιερού της Δωδώνης» υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΗΠΕΙΡΟΣ 2014-2020».

Στόχευση αποτελεί η ένταξη και συνέχιση της αποκατάστασης του μνημείου στο Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027.

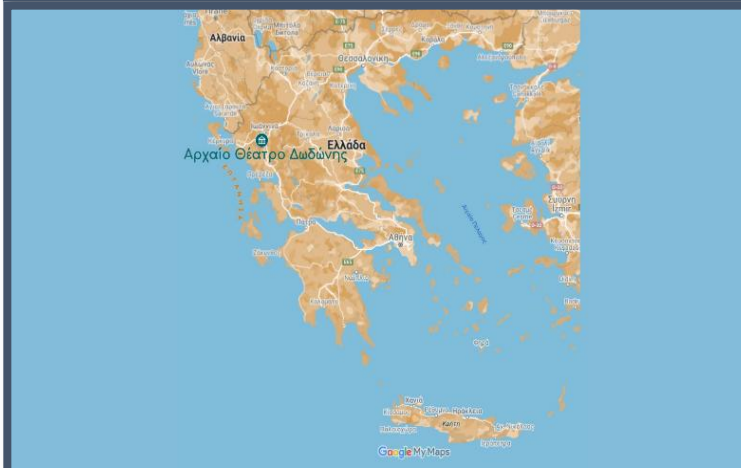
Το μνημείο παραμένει ανοιχτό για επίσκεψη όπως και ολόκληρος ο αρχαιολογικός χώρος.

Τοποθεσία	Αρχαιολογικός χώρος Δωδώνης, πρόποδες αρχαίου Τόμαρου, Τ.Κ. 45000, Π.Ε. Ιωαννίνων
------------------	---

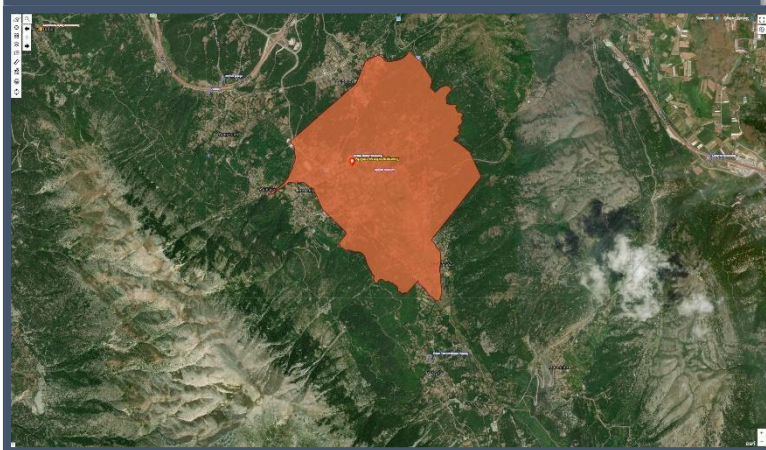
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία ανέγερσης	Αρχές 3ου αι. π.Χ. (297-272 π.Χ.) Μετά την Αιτωλική καταστροφή το 219 π.Χ. 167 π.Χ. 27 π.Χ.-14 μ.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	1960 1961-1974 1999 2000-2006 2007 2009-2012 2020-2022
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	39.546491° 20.787833°
Διαστάσεις	Κοίλο: 135 μ. διάμετρος Ορχήστρα: 18,70 μ. διάμετρος (21, 88 μ. μαζί με τον αγωγό) Σκηνή: 31,20 X 9,10 μ.
Χωρητικότητα	15.000-17.000 θεατές
Σημαντικές πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> > Από τα μεγαλύτερα της αρχαιότητας με χωρητικότητα 15.000 με 17.000 περίπου θεατών. > Βρίσκεται στους πρόποδες του αρχαίου Τόμαρου. > Εδράζεται σε φυσική κοιλότητα του εδάφους. > Διέθετε υπόγειο λίθινο αγωγό απορροής όμβριων υδάτων. > Εκεί τελούνταν τα Νάια, με τους δραματικούς και τους μουσικούς αγώνες τους. > Η αρχαία Δωδώνη προσελκύει πλήθος επισκεπτών εσωτερικού και εξωτερικού, και γίνονται προσπάθειες για την ένταξή της στα Μνημεία Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO. > Η σημερινή μορφή του αρχαίου θεάτρου οφείλεται σε εκτεταμένες αναστηλώσεις που έγιναν στις δεκαετίες 1960 και 1970.

Εικόνα 30 Το αρχαίο θέατρο Δωδώνης, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 31 Το αρχαίο θέατρο Δωδώνης στο χάρτη, Πηγή: Ιδία επεξεργασία από Google Maps

Εικόνα 32 Δορυφορική άποψη του αρχαίου θεάτρου Δωδώνης, Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Γιτάνων (Θεσπρωτία)²⁶

Το αρχαίο θέατρο των Γιτάνων βρίσκεται στη Γιτάνη του Δήμου Φιλιατών, στο Π.Ε. Θεσπρωτίας και υπάγεται στο Υπουργείο Πολιτισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας. Το αρχαίο θέατρο Γιτάνων κτίστηκε στα μέσα του 3ου αιώνα π.Χ., εποχή αυξημένης οικοδομικής δραστηριότητας στην Ήπειρο, ιδιαίτερα επί της βασιλείας του Πύρρου, και περίοδο άνθισης της Γιτάνης και καταστράφηκε από τους Ρωμαίους το 167 π.Χ. Μέσα σε λίγες ώρες, παρότι παραδόθηκαν, εβδομήντα ηπειρωτικές πόλεις καταστράφηκαν ταυτόχρονα, πολίτες σφαγιάσθηκαν, χιλιάδες όμηροι και πολύτιμα λάφυρα μεταφέρθηκαν στη Ρώμη.

Μία από τις εβδομήντα αυτές ηπειρωτικές πόλεις ήταν και τα Γίτανα. Η πόλη μετρούσε τότε περίπου δύο αιώνες ζωής. Ιδρύθηκε μετά τα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ. για να παίξει το ρόλο της πρωτεύουσας των Θεσπρωτών, μίας από τις τρεις μεγαλύτερες φυλετικές ομάδες της Ηπείρου, μεταξύ των άλλων δυο, τους Χάονες και τους Μολοσσούς.

Τα Γίτανα χτίστηκαν σε τόπο που διαθέτει εξαιρετικά προτερήματα, τόσο αμυντικά όσο και εμπορικά. Ο ποταμός Θύαμης, που όριζε την έκταση της πόλης από τις τρεις πλευρές, της πρόσφερε προστασία και καθώς ήταν τότε πλωτός, της εξασφάλιζε εύκολη πρόσβαση στη θάλασσα. Στην τέταρτη πλευρά, την άμυνα συμπλήρωνε ο ορεινός όγκος της Βρυσέλλας.

Το θέατρο είναι κτισμένο στο κατώτερο επίπεδο του οικισμού, έξω από τα τείχη, και προστατεύεται από προτείχισμα. Επιπλέον φυσική προστασία προσφέρει ο ποταμός Καλαμάς προς τον οποίο είναι προσανατολισμένο.

Καθώς φαίνεται, το θέατρο κτίστηκε εξαρχής λίθινο, με υλικό κατασκευής κυρίως το λευκό ασβεστόλιθο. Η ορχήστρα σχηματίζει πλήρη κύκλο που φέρει εγγεγραμμένο τετράγωνο και τέμνεται από το προσκήνιο. Το κοίλο αποτελείται από είκοσι οκτώ σειρές εδωλίων, σε δύο διαζώματα, ενώ είναι πιθανή και η ύπαρξη επιθεάτρου. Τέλος, αποκαλύφθηκαν τέσσερις κλίμακες που διαιρούν το κοίλο σε πέντε κερκίδες, στις οποίες θα πρέπει να προστεθούν άλλες δύο, στα άκρα του κοίλου, σε κατάσταση ημικατεστραμμένη σήμερα.

Τα εδώλια του θεάτρου είναι κατασκευασμένα από επιμελώς επεξεργασμένο ασβεστόλιθο και πολλά φέρουν στην πρόσθια πλευρά εγχάρακτες επιγραφές με ονόματα ανθρώπων. Οι αναλημματικοί τοίχοι που στήριζαν το κοίλο δεν έχουν αποκαλυφθεί πλήρως.

Η σκηνή είναι ένα ορθογώνιο λίθινο κτίσμα με διαστάσεις 15,50 X 5,50 μέτρα. Στο εσωτερικό της αποκαλύφθηκε πεσσοστοιχία, αποτελούμενη από επτά ορθογώνιους πεσσούς, η οποία θα στήριζε την οροφή του σκηνικού οικοδομήματος. Στο κέντρο της

²⁶ Θεοδώρα Λάζου, Ιστορικός, Αρχαιολόγος

<https://diazoma.gr/theaters/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CF%84%CE%AC%CE%BD%CF%89%CE%BD/>

<https://ancienttheatersofepirus.gr/theatre/theatro-gitanon/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

σκηνής υπάρχει ένα θυραίο άνοιγμα, από το οποίο θα έμπαιναν οι ηθοποιοί, ενώ το δάπεδό της είναι κατασκευασμένο από λατύπη και πατημένο χώμα.

Στην πρόσοψη της σκηνής διαμορφώνεται προσκήνιο του οποίου ο στηλοβάτης σώζεται σε μήκος 15,50 και μέσο πλάτος 0,50 μέτρων. Στις δύο πλευρές της σκηνής υπήρχαν τετράγωνα παρασκήνια.

Την πρώτη αναφορά των αρχαίων ερειπίων των Γιτάνων δίνει ο N.G.Hammond, ο οποίος επισκέφτηκε τη θέση στη δεκαετία του 1930. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960, στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος του Αθηναϊκού Κέντρου Οικιστικής (ΑΚΟ), πραγματοποιήθηκε αποτύπωση της αρχαίας θέσης σε χάρτες της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού και εκτεταμένη τοπογράφιση των ορατών μνημείων στο εσωτερικό του οικισμού. Το 1998 ειδικά για το αρχαίο θέατρο πραγματοποιήθηκε, σε συνεργασία της Η' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, νυν Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας, με τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων (ΔΑΑΜ), φωτογραμμετρική αποτύπωση. Τέλος, εκπονήθηκε το 2001 από το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ) γεωλογική – γεωτεχνική έκθεση καθώς και γεωφυσική έρευνα στον αρχαιολογικό χώρο και στην ευρύτερη περιοχή των αρχαίων Γιτάνων, προκειμένου να εξεταστούν οι επιπτώσεις από την έντονη διαβρωτική δράση του παρακείμενου ποταμού Καλαμά και να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας. Η ανασκαφική έρευνα στον αρχαιολογικό χώρο των Γιτάνων χαρακτηρίστηκε το 1995 ως συστηματική υπό τη διεύθυνση της Κ. Πρέκα. Η συστηματική ανασκαφική έρευνα στο θέατρο έφερε στο φως τμήμα του κοίλου, της ορχήστρας και της σκηνής. Κατά τα έτη 2006 – 2008 η συστηματική ανασκαφική έρευνα του θεάτρου συνεχίστηκε αποσπασματικά και για σύντομο χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνούσε τις δεκαπέντε (15) ημέρες κατ' έτος, ενώ το 2006 χορηγήθηκε στην Κ. Πρέκα άδεια μελέτης των επιγραφών που βρίσκονται χαραγμένες στα εδώλια του θεάτρου της Γιτάνης, της αρχιτεκτονικής του και των κινητών ευρημάτων.

Η έντονη διαβρωτική δράση του παρακείμενου ποταμού Καλαμά δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στον χώρο του θεάτρου και καθιστά αναγκαία τη λήψη των απαραίτητων μέτρων προστασίας. Όταν ο Καλαμάς υπερχειλίζει, το νερό καλύπτει τη σκηνή, την ορχήστρα και τις πρώτες σειρές εδωλίων. Επιπλέον, η κυκλοφορία των υπογείων υδάτων, τα οποία συντελούν στη διάλυση του ήδη σαθρού γυψολιθικού υποβάθρου της περιοχής, έχει ως αποτέλεσμα την κλίση όλου του κοίλου προς τα δυτικά και τις μετατοπίσεις των εδωλίων από την αρχική τους θέση.

Μετά τις εργασίες ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου των Γιτάνων, οι οποίες ολοκληρώθηκαν τον Ιούνιο του 2009, το θέατρο έχει ενταχθεί στη διαδρομή περιήγησης των επισκεπτών. Πλησίον του θεάτρου υπάρχει στάση θέασης και ενημερωτική πινακίδα με εποπτικό και ενημερωτικό υλικό για την πληροφόρηση του επισκέπτη. Ως προσωρινό μέτρο για την προστασία του θεάτρου από τις πλημμύρες του Καλαμά έχει κατασκευαστεί τοιχίο-ανάχωμα στο πλαίσιο των εργασιών ανάδειξης του χώρου.

Επιπροσθέτως, για το θέατρο των Γιτάνων, το Σωματείο «Διάζωμα» υλοποίησε δυο πρωτότυπα έργα. Με χρήματα από τον «κουμπαρά» του μνημείου ανέθεσε το 2013 τη σύμβαση για το έργο «Διερεύνηση δυνατοτήτων του 3D Laser Scanner στην τεκμηρίωση μνημείων: Εκπόνηση τρισδιάστατου ψηφιακού μοντέλου του αρχαίου θεάτρου στα Γίτανα» στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Ξάνθης. Το Σεπτέμβρη του 2018 ανέθεσε τη σύμβαση του έργου «Παραγωγή μέσω του προγράμματος MIND THE MAP ειδικού

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

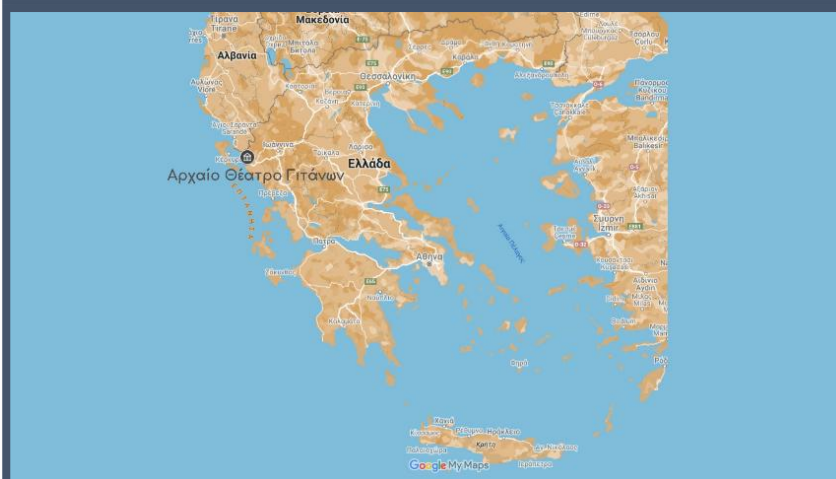
χάρτη για τυφλούς για τους αρχαιολογικούς χώρους: α. Γιτάνων, β. Κασσώπης, γ. Νικόπολης, δ. Αμβρακίας».

Με την ολοκλήρωση της υλοποίησης του έργου «Βασικές Υποδομές και Εργασίες Αποκατάστασης και ανάδειξης Αρχαίου Θεάτρου Γιτάνων (Α΄ Φάση)», με χρηματοδότηση, από το Π.Ε.Π. Ηπείρου 2014 – 2020 – Πρόγραμμα «Πολιτιστική Διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου» το μνημείο αποδόθηκε και πάλι στο κοινό. Στην προγραμματική περίοδο του Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027, προτεραιότητα έχει η ένταξη της δεύτερης φάσης αποκατάστασης του μνημείου.

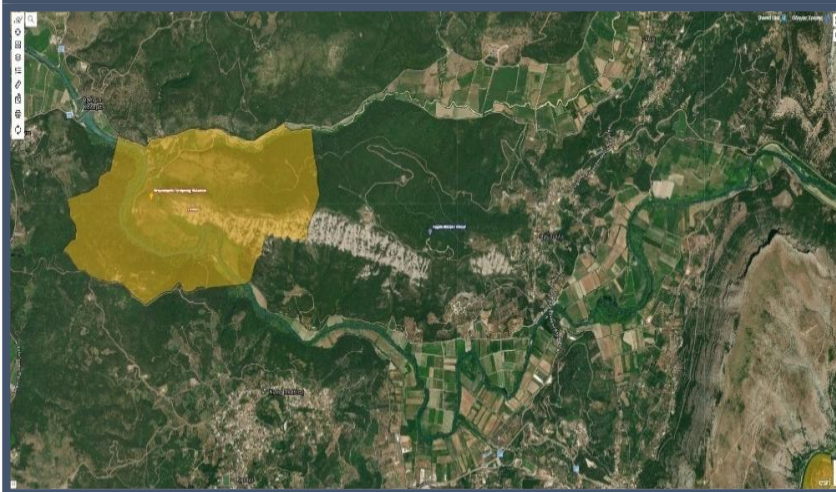
Τοποθεσία	Γιτάνη, Τ.Κ. 46100, Δήμος Φιλιατών, Π.Ε. Θεσπρωτίας
Τύπος Θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία ανέγερσης	Μέσα 3 ου αι. π.Χ.
Χρονολογίες αποκατάστασης	2009 2012 2014-2022
Γεωγραφικό πλάτος & μήκος	39.5694549681° 20.2991100348°
Διαστάσεις	Κοίλο: 65 μ. μέγιστη- 24μ. ελάχιστη διάμετρος Σκηνή: 15,50 X 5,50 μ.
Χωρητικότητα	4.000 θεατές
Σημαντικές πληροφορίες	<ul style="list-style-type: none"> > Η αρχαία πόλη κτίστηκε σε τόπο που διαθέτει εξαιρετικά προτερήματα, αμυντικά και εμπορικά: Ο ποταμός Θύαμης (ή Καλαμάς) όριζε την έκταση της πόλης (προστασία και εύκολη πρόσβαση στη θάλασσα ως πλωτός) και ο ορεινός όγκος της Βρυσέλλας (άμυνα). > Το θέατρο είναι κτισμένο στο κατώτερο επίπεδο του οικισμού, έξω από τα τείχη. > Η ορχήστρα σχηματίζει πλήρη κύκλο που φέρει εγγεγραμμένο τετράγωνο και τέμνεται από το προσκήνιο. > Η έντονη διαβρωτική δράση του παρακείμενου ποταμού Καλαμά δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στον χώρο του θεάτρου και καθιστά αναγκαία τη λήψη των απαραίτητων μέτρων προστασίας.

Εικόνα 33 Το αρχαίο θέατρο των Γιτάνων, Πηγή: Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ

Εικόνα 34 Το αρχαίο θέατρο των Γιτάνων στο χάρτη. Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Google Maps

Εικόνα 35 Δορυφορική άποψη του αρχαίου θεάτρου των Γιτάνων, Πηγή: Αρχαιολογικό Κτηματολόγιο

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

2.2. Τοπική παραγωγή, δρώμενα και φορείς πολιτισμού

Στην ενότητα αυτή, καταγράφηκαν και παρουσιάζονται υπό τη μορφή σύντομου πίνακα για κάθε αρχαίο θέατρο, η χρήση τους ιστορικά, τόσο κατά το παρελθόν όσο και στη σύγχρονη εποχή, καθώς και την τρέχουσα περίοδο και οι πολιτιστικές εκδηλώσεις-δρώμενα που πραγματοποιούνται – σε συστηματική βάση - στους χώρους των αρχαίων θεάτρων και πέριξ αυτών.

Η περαιτέρω αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης ενισχύεται με την καταγραφή της τοπικής παραγωγής και δραστηριότητας στις περιοχές όπου εδράζονται τα θέατρα, στη βάση της καλλιέργειας των προϊόντων της μεσογειακής τριάδας, που έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα.

Η μεσογειακή τριάδα στην αρχαία ελληνική διατροφή και η εξέλιξή της μέχρι σήμερα

Στην αρχαία Ελλάδα, το φαγητό ήταν μέρος του πολιτισμού και διαφοροποιούνταν συνήθως από τη μια κοινωνική τάξη στην άλλη, καθώς και από τόπο σε τόπο. Επιπλέον, η διατροφή των αρχαίων Ελλήνων αποτελούσε μέρος της φιλοσοφίας τους και βασιζόταν σε κανόνες που συνδύαζαν την απόλαυση με την ευημερία.

Η ανάπτυξη που γνώρισαν οι ελληνικές πόλεις κατά την αρχαιότητα καθορίστηκε και από τις συνθήκες διατροφής. Το μεσογειακό περιβάλλον, με τη μεγάλη βιοποικιλότητα, παρείχε τα εχέγγυα για διαιτητική ποικιλία. Παράλληλα, οι γεωργικές δραστηριότητες στον ευρύτερο ελληνικό χώρο δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για διατροφική επάρκεια. Οι αρχαίοι Έλληνες εκτιμούσαν το καλό φαγητό ασχολούνταν με την ανάδειξη νέων συνταγών. Έτσι, στην αρχαία Ελλάδα αναπτύχθηκαν η γαστρονομία, όπως και η αρτοποιία. Από την εξέλιξη της μαγειρικής των αρχαίων Ελλήνων, δημιουργήθηκε η ρωμαϊκή κουζίνα, η οποία με τη σειρά της υπήρξε το υπόστρωμα για να βασιστεί η σύγχρονη, υψηλού επιπέδου, αυθεντική κουζίνα στην Ευρώπη

Για τη διατροφή των αρχαίων Ελλήνων, είμαστε σε θέση να έχουμε μία σχετικά πλήρη εικόνα, με τις πηγές που αφορούν στο φαγητό και στο ποτό να είναι ποικίλες και διαφορετικές. Στο πλαίσιο αυτό, στοιχεία που πληροφορούν για τη διατροφή κατά την αρχαιότητα εντοπίζονται σε:

- Αγγεία και σκεύη που αφορούσαν στην προετοιμασία του φαγητού, το σερβίρισμα και την αποθήκευσή του, όπως αγγεία, κύπελλα, πιάτα φαγητού, πιθάρια, χύτρες, σουρωτήρια, κ.ά.
- Απεικονίσεις με θέματα σχετικά με το φαγητό πάνω σε αγγεία.
- Ανάγλυφα και τοιχογραφίες από τα ελληνιστικά και τα ρωμαϊκά χρόνια.
- Υπολείμματα τροφών απανθρακωμένα και ό,τι έχει απομείνει από αυτά, μέσα σε αγγεία και από τα λεγόμενα απορρίμματα της κουζίνας.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ETANAM ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

- Υποβρύχιες ανασκαφές που ασχολούνται με ναυάγια στην αρχαιότητα και εμφανίζουν στα ευρήματά τους αμφορείς και πιθάρια που χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά κυρίως κρασιού και λαδιού.
- Προϊόντα που αφήνουν κατάλοιπα, όπως κουκούτσια από ελιές, ή και σταφύλια που έχουν βρεθεί σε αγγεία, αμφορείς και πιθάρια.
- Γραπτά κείμενα που έχουν διασωθεί.

Στη βάση των παραπάνω μαρτυριών και σε συνδυασμό με τα αρχαιολογικά δεδομένα, διαπιστώθηκε ότι, η διατροφή στην αρχαία Ελλάδα που είχε τις ρίζες της στην απλότητα, βασίστηκε στη λεγόμενη μεσογειακή τριάδα, δηλαδή στα δημητριακά (το σιτάρι και το κριθάρι), στις ελιές και στα αμπέλια, γεωργικά προϊόντα που θεωρούνταν ως τα δώρα της θεάς Δήμητρας (θεά της γεωργίας), του θεού Διόνυσου (θεός του κρασιού και του γλεντιού) και της θεάς Αθηνάς αντίστοιχα όπου, σύμφωνα με το μύθο, φύτεψε την πρώτη ελιά στον βράχο της Ακρόπολης των Αθηνών, προκειμένου πάρει το όνομά της η πόλη κατά τη διάρκεια του ανταγωνισμού της με τον θεό Ποσειδώνα²⁷ και εκτιμήθηκε ως κίνηση ανεκτίμητης αξίας. Η ελιά από την πλευρά της, θεωρούνταν σύμβολο της νίκης, της ειρήνης και της ευημερίας εν γένει και προσέφερε το πολύτιμο λάδι, το οποίο ο μύθος αναφέρει ότι το χρησιμοποιούσαν οι θεές ως αλοιφή, αφού φαίνεται να είχε θεραπευτικές ιδιότητες. Το κλήμα, αποτελούσε το ιερό φυτό του Διονύσου, και θεωρούνταν επίσης θεραπευτικό- εφόσον καταναλώνονταν σε λογικά πλαίσια. Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες καταλάωναν κρασί στη διάρκεια όλων των γευμάτων, με το τυπικό πρωινό να περιλαμβάνει ψωμί βουτηγμένο σε ανέρωτο κρασί, ενώ είχε την τιμητική του ιδιαίτερα στα δείπνα και τα συμπόσια. Τα δημητριακά, τέλος, καλλιεργούνταν και αξιοποιούνταν με διαφορετικούς τρόπους σε κάθε περιοχή, ανάλογα και με τις τοπικές συνθήκες και τους διαθέσιμους πόρους. Σε αυτά, περιλαμβάνονται το σιτάρι, το κριθάρι, σίκαλη, η βρώμη, η ζέα, κλπ.

Η μεσογειακή αυτή τριάδα, που συχνά χαρακτηρίζεται ως ο ακρογωνιαίος λίθος της γαστρονομικής αριστείας στα αρχαία χρόνια, αποτελούνταν από το ελαιόλαδο, το κρασί και το σιτάρι. Αυτή η τριάδα συμβολίζει την ουσία της μεσογειακής διατροφής, μιας διατροφικής φιλοσοφίας που εξυμνείται για τα οφέλη της στην υγεία και τον γαστρονομικό της πλούτο. Το ελαιόλαδο, βασικό συστατικό της μεσογειακής κουζίνας, όχι μόνο προσδίδει μια ξεχωριστή γεύση, αλλά προσφέρει επίσης πολυάριθμα οφέλη για την υγεία λόγω των μονοακόρεστων λιπαρών του. Το κρασί, με την ιστορική και πολιτιστική του σημασία, συμπληρώνει τα γεύματα, προάγοντας τη συντροφικότητα και ενισχύοντας τη γευστική εμπειρία. Το σιτάρι, που εκδηλώνεται με τη μορφή ψωμιού και ζυμαρικών, χρησιμεύει ως βασική πηγή διατροφής, συνεισφέροντας υδατάνθρακες και φυτικές ίνες. Μαζί, η μεσογειακή τριάδα ενσαρκώνει μια αρμονική και ισορροπημένη προσέγγιση της διατροφής, αντανakλώντας τη διασύνδεση της γεωργίας, των γαστρονομικών παραδόσεων και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής.

Σήμερα, παρά τις αλλαγές που συντελέστηκαν στο πέρασμα του χρόνου, η αρχαία Μεσογειακή διατροφή όχι μόνο επιβιώνει διαχρονικά – έχοντας ως σημείο αναφοράς την τριάδα – αλλά εξακολουθεί να επηρεάζει τη διατροφική κουλτούρα και εκτός Μεσογείου. Τα

²⁷ <https://medies.net/mediterranean-food-project-greece/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
Α.Ε. Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

δημητριακά, τα σταφύλια και οι ελιές, αποτελούν τη βάση της Μεσογειακής διατροφής, την «αιώνια τριάδα» όπως την είχε αποκαλέσει ο ιστορικός Fernard Braudel²⁸.

Στις περιοχές των αρχαίων θεάτρων που μελετήθηκαν, βάσει των στοιχείων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) που αφορούν στις καλλιέργειες σιτηρών, τις δενδρώδεις καλλιέργειες (ελαιώνες) καθώς εκείνες των αμπελιών και των σταφιδάμπελων²⁹, αλλά και του Ελληνικού Οργανισμού Πληρωμών των Κοινοτικών Ενισχύσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ)³⁰ που αφορούν στις ενιαίες αιτήσεις εκμετάλλευσης ανά Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο, συμπεραίνουμε ότι τα προϊόντα της μεσογειακής τριάδας της αρχαιότητας εξακολουθούν να καλλιεργούνται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Σε κάποιες περιοχές, αποτελούν μάλιστα εμβληματικά προϊόντα και σημεία αναφοράς της τοπικής παραγωγή, όπως το ελαιόλαδο (Κασσώπη και Πλατιάνα), η σταφίδα (επίσης Πλατιάνα) και το κρασί (Μαρώνειος οίνος).

Τα κύρια πολιτιστικά δρώμενα ανά αρχαίο θέατρο Αρχαίο θέατρο Μαρώνειας

Το μνημείο του αρχαίου θεάτρου Μαρώνειας είναι σήμερα επισκέψιμο ως αναπόσπαστο μέρος του αρχαιολογικού χώρου της αρχαίας Μαρώνειας. Το αρχαίο θέατρο φιλοξενεί μεμονωμένες παραστάσεις στο πλαίσιο του πολυδιάστατου καλλιτεχνικού προγράμματος του Φεστιβάλ " Όλη η Ελλάδα, ένας πολιτισμός", που διοργανώνεται σε πανελλαδική εμβέλεια από το Υπουργείο Πολιτισμού με την υποστήριξη της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Περαιτέρω παραστάσεις κατά τους θερινούς μήνες, διοργανώνονται στο Φεστιβάλ Μαρώνειας-Σαπών, του ομώνυμου Δήμου, σε συνεργασία με την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης και την Κοινωφελή Επιχείρηση Μαρώνειας-Σαπών.

Το θέατρο βρίσκεται προς ένταξη στην **Πολιτιστική διαδρομή Εγνατίας Οδού (Via Egnatia)**, ως **κύριος Πόλος**. Η Πολιτιστική διαδρομή της Εγνατίας Οδού συνιστά αναπτυξιακό εργαλείο για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και συγκεκριμένα, ένα επώνυμο και ολιστικό προϊόν πολιτιστικού τουρισμού, το οποίο διαμορφώνεται στη βάση ενός συγκεκριμένου συνεκτικού στοιχείου, που είναι η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων που περιβάλλουν την Εγνατία Οδό. Τα ίχνη της Εγνατίας οδού και η ιστορική της διαδρομή μέσα στα 2.500 χρόνια της ύπαρξής της αποτελούν τον καμβά για τη δημιουργία μιας σύγχρονης περιηγητικής διαδρομής που θα συνδέει τους αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους της Περιφέρειας. Στρατηγικός στόχος αυτής της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης είναι να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο πλέγμα τουριστικών προορισμών με παρεμβάσεις σε σημαντικούς πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αστικά κέντρα και σε πόλους τουριστικής ανάπτυξης.³¹

²⁸ <https://calenda.org/383489>

²⁹ <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG06/>

³⁰ http://aggregate.opekepe.gr/?triggerSelect=fytiko_eidos&queryType=fytiko&year=2021&perifereia=4&nomos=0404&dimos=&fytko_eidos=10&fytko_poikilia=

³¹ <https://diazoma.gr/cultural-routes/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82->

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Την περιοχή διατρέχει και η **όγδοη διαδρομή των Δρόμων του Κρασιού της Βορείου Ελλάδος, η «Διαδρομή Κρασιού του Διονύσου»** της Ένωσης Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της Βορείου Ελλάδος, η οποία αρχίζει από το Παγγαίον Όρος, το Κοκκινοχώρι στο Δήμο Ορφανού και περνά από την πόλη της Καβάλας για να κατευθυνθεί στη συνέχεια βόρεια στη Δράμα και στις γύρω περιοχές, δυτικά στα Κοκκινόγεια και στην Προσοτσάνη, ενώ ανατολικά στην Αδριανή. Η διαδρομή περιλαμβάνει τον αρχαιολογικό χώρο της Μαρώνειας. Στην παράκτια περιοχή ακολουθείται η σχετική Παραθαλάσσια διαδρομή Μαρώνειας.

Επιπροσθέτως, το Κέντρο Κοινότητας Σαπών και άλλοι τοπικοί φορείς, διοργανώνουν εκδηλώσεις όπως οι Αποκριάτικες, πολυφωνικές και πολυδιάστατες, εκδηλώσεις (Καρναβάλι Δήμου Μαρωνείας-Σαπών) και ο Εορτασμός του Αγίου Πνεύματος στο λιμάνι του Αγίου Χαραλάμπους.

Τέλος, γειτονικές εκδηλώσεις αποτελούν αφενός το Χατζιδάκειο Φεστιβάλ Ξάνθης «Ξάνθη Πόλις Ονείρων Μουσικών Σχολείων», μια ετήσια μουσική διοργάνωση από το Δήμο Ξάνθης και το Κέντρο Πολιτισμού, στη γενέτειρα του Μάνου Χατζηδάκη, που αποτελείται από σχολικές μουσικές παραστάσεις και βιωματικά εργαστήρια και αναδεικνύει τις πλούσιες μουσικές παραδόσεις διαφορετικών λαών, όπως για παράδειγμα της Μεσογείου και των Βαλκανίων, και αφετέρου το Εμπορικό Φεστιβάλ Ξάνθης που εδράζεται στο δίπλο «επιχειρηματικότητα-πολιτισμός» και διοργανώνεται από το Επιμελητήριο Ξάνθης, με περισσότερα από εβδομήντα (70) περίπτερα με όλων των ειδών τα εκθέματα από την χώρα μας αλλά και την Βουλγαρία, παρέχοντας την ευκαιρία στους επισκέπτες να γνωρίσουν προϊόντα και υπηρεσίες. Πρόκειται για προϊόντα του πρωτογενή τομέα που μεταποιούνται και αποκτούν υπεραξία καθώς και άλλες εμπορικές επιχειρήσεις με προϊόντα σύγχρονης τεχνολογίας.

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΠΟΔ)
Μαρόνειας	<ul style="list-style-type: none"> > Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων > Ρωμαϊκή Αρένα (κονίστρα) για μονομαχίες και θηριομαχίες 	<ul style="list-style-type: none"> > Λειτουργεί ως επισκέψιμο μνημείο του αρχαιολογικού χώρου (Αρχαία Μαρόνεια) 	<ul style="list-style-type: none"> > Παραστάσεις στο πλαίσιο του Φεστιβάλ "Όλη η Ελλάδα, ένας πολιτισμός" του Υπουργείου Πολιτισμού > Φεστιβάλ Μαρόνειας-Σαπών > Πολιτιστική διαδρομή Εγνατίας Οδού (προς ένταξη) > Παραθαλάσσια διαδρομή στη Μαρόνεια > Διαδρομή Κρασιού του Διονύσου (Διαδρομές Κρασιού της Βόρειας Ελλάδας) > Εορτασμός του Αγίου Πνεύματος στο λιμάνι του Άγιου Χαραλάμπους > Αποκριάτικες, πολυφωνικές και πολυδιάστατες, εκδηλώσεις (Καρναβάλι Δήμου Μαρόνειας-Σαπών) > Χατζιδάκειο Φεστιβάλ Ξάνθης > Εμπορικό Φεστιβάλ Ξάνθης 	<ul style="list-style-type: none"> > Υπουργείο Πολιτισμού > Εθνική λυρική Σκηνή > Δήμος Μαρόνειας-Σαπών > Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης > Κοινοφελής Επιχείρηση Μαρόνειας-Σαπών > Σωματείο Διάζωμα > Ένωση Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της Βορείου Ελλάδος > Κέντρο Κοινότητας Δήμου Σαπών 	<ul style="list-style-type: none"> > Αρχαιολογικό μουσείο Κομοτηνής

Πίνακας 3 Δρώμενα και Φορείς Πολιτισμού στο αρχαίο θέατρο Μαρόνειας

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Δίου

Το αρχαίο θέατρο Δίου αποτελεί επισκέψιμο μνημείο στο σύνολο του αρχαιολογικού χώρου Δίου (αρχαιολογικό πάρκο) και φιλοξενεί παραστάσεις θεατρικών και μουσικών δρώμενων, διαθέτοντας παράλληλα και ένα σύνολο υποδομών που εξυπηρετούν τους σκοπούς της λειτουργίας του, όπως μηχανολογικός εξοπλισμός, καμαρίνια και χώρος στάθμευσης. Ωστόσο, για την προστασία του μνημείου, και συγκεκριμένα για τη διάσωση των πλίνθινων καθισμάτων, έχουν τοποθετηθεί ξύλινες κερκίδες χωρητικότητας 4.000 θεατών, καλύπτοντας τις σωζόμενες βαθμίδες.

Η σημαντικότερη διοργάνωση, από ετών, θεωρείται το **Φεστιβάλ Ολύμπου**, το οποίο λαμβάνει χώρα ετησίως, και το οποίο τελεί υπό τη διαχείριση επίσημου φορέα, του **Οργανισμού Φεστιβάλ Ολύμπου (ΟΡ.ΦΕ.Ο)**, που αποτελεί φορέα πολιτισμού, με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα, τα μέλη του οποίου είναι οι άνθρωποι των γραμμάτων, της τέχνης και εκπρόσωποι όλων των φορέων της Πιερίας και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Άλλη σημαντική διοργάνωση, είναι τα «Ολύμπια εν Δίω»³² που συνιστούν μία διεθνή νεανική συνάντηση αρχαίου δράματος, μουσικής και αθλητισμού, στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιούνται θεατρικές παραστάσεις από μαθητές σχολείων από όλη την Ελλάδα στο θέατρο του Δίου, καθώς και μουσικοί διαγωνισμοί. Η διοργάνωση αυτή αποτελεί αναβίωση των αρχαίων αγώνων θεάτρου, μουσικής και αθλητισμού που διεξάγονταν στον ίδιο χώρο, την ιερή πόλη των Μακεδόνων.

Στους σκοπούς της συνάντησης/ διοργάνωσης - που δεν έχει διαγωνιστικό χαρακτήρα – περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:

- ✔ Η παρουσίαση και η κατανόηση του εκπαιδευτικού χαρακτήρα της πρώιμης θεατρικής τέχνης ως πανανθρώπινης έκφρασης.
- ✔ Η προσέγγιση και η εξοικείωση των μαθητών με σημαντικά κείμενα αρχαίων Ελλήνων και ξένων συγγραφέων.
- ✔ Η βαθύτερη κατανόηση και η ανταλλαγή διεθνώς αναγνωρισμένων πολιτιστικών και διαχρονικών ιδεών και αξιών.
- ✔ Η επικοινωνία και η γνωριμία με άλλους πολιτισμούς και η συμβολή της διαφορετικότητας του κάθε πολιτισμού στη δημιουργία του παγκόσμιου πολιτισμού.
- ✔ Η ενθάρρυνση των μαθητών να αναπτύξουν φιλικές σχέσεις
- ✔ Η προώθηση ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των σχολείων και η δημιουργία νέων δεσμών
- ✔ Η καλλιέργεια θεατρικής, μουσικής και παιδείας του «ευ αγωνίζεσθαι» για τους μαθητές

³² Τα Ολύμπια εν Δίω ήταν αγώνες που θεσπίστηκαν από τον βασιλιά της Μακεδονίας Αρχέλαο, στα πλαίσια του μεταρρυθμιστικού του προγράμματος. Ο Αρχέλαος συνένωσε σε κοινή πανήγυρη στο Δίον τις λατρείες που υπήρχαν από πριν, του Διός Ολυμπίου και των Μουσών. Σύντομα έγιναν γνωστοί σε όλη την Ελλάδα και επονομάστηκαν "Ολυμπιακοί Αγώνες της Μακεδονίας". Στα ελληνιστικά χρόνια συμπεριελήφθησαν στους "Στεφανίτες αγώνες". Κατά τη διάρκεια των αγώνων γίνονταν και άλλες εκδηλώσεις, όπως ρητορικές επιδείξεις. Οι αγώνες τελούνταν κάθε φθινόπωρο και διαρκούσαν εννέα ημέρες. Κάθε ημέρα είχε το όνομα μιας Μούσας. Η διαφορά των Ολυμπίων στο Δίον από άλλους πανελληνίους αγώνες, είναι ότι στους πρώτους διοργανώνονταν και σκηνικοί αγώνες. Η διοργάνωση των γυμνικών και σκηνικών αγώνων στο Δίον, με την επωνυμία "Ολύμπια" μαρτυράται και από ένα τιμητικό ψήφισμα που στήθηκε στο τέμενος του Ολυμπίου Διός, στα τέλη του 4ου αιώνα π. Χ..

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

και τον πολιτισμό γενικότερα.

- ✔ Η ανάδειξη της παγκοσμιότητας της ελληνικής σκέψης και στάσης ζωής και η διαχρονική τους αξία μέχρι σήμερα.
- ✔ Τα «Ολύμπια εν Δίω» διαρκούν αρκετές ημέρες και συγκεντρώνουν ενδιαφερόμενους νέους από όλη τη χώρα, ενώ μέλη της διοργάνωσης είναι φορείς της εκκλησίας, της αυτοδιοίκησης, της εκπαίδευσης, κλπ.

Το σύνολο των τοπικών δρώμενων, συμπληρώνουν αθλητικές διοργανώσεις, μερικές εξ' αυτών ιδιαίτερα σημαντικές και δημοφιλείς όπως ο Ορειβατικός Μαραθώνιος Ολύμπου που διοργανώνεται από τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης (ΕΟΣ Θεσσαλονίκης), αποτελεί αγώνα ορεινού τρεξίματος μήκους 39.500 μέτρων που διασχίζει ορεινή έκταση με αφετηρία και τερματισμό το καταφύγιο «Δημήτρης Μπουντόλας» στη θέση Σταυρός Ολύμπου και σε υψόμετρο 920 μέτρα. Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Βροντούς (ΕΟΣ Βροντούς) από την πλευρά του, διοργανώνει σε ετήσια βάση τους αγώνες North Olympic Trail Βροντού, αγώνα ορεινού τρεξίματος μήκους 20 χιλιομέτρων με αφετηρία τους Αγίους Αποστόλους, καθώς και έναν μικρότερο μήκους 6 χιλιομέτρων, με την ονομασία «Το μονοπάτι της Αγίας Κόρης» στα μονοπάτια του Βορείου Ολύμπου. Και οι 2 αυτοί αγώνες, κινούνται σε χαμηλά υψόμετρα.

Ακόμα μία σημαντική αθλητική διοργάνωση που συγκεντρώνει πλήθος αθλητών από όλο τον κόσμο στην περιοχή, είναι ο Olympus Marathon που διοργανώνεται από την Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία (ΑΜΚΕ) «Μαραθώνιος Ολύμπου», ξεκινά από τον αρχαιολογικό χώρο του Δίου στα 3 μόλις μέτρα και φτάνει στα 2.780 μέτρα σε μήκος 44 χιλιομέτρων διασχίζοντας όλη την ανατολική πλευρά του βουνού. Ο Χειμωνιάτικος Ενιπέας – αγώνας ορεινού τρεξίματος στον Όλυμπο, απόστασης 25 χιλιομέτρων και θετικής υψομετρικής διαφοράς 1.740 μέτρων - αποτελεί επίσης διοργάνωση της ΑΜΚΕ «Μαραθώνιος Ολύμπου», με εκκίνηση και τερματισμό στο Δημοτικό Πάρκο του Λιτοχώρου.

Τέλος, στις σημαντικές και δημοφιλείς αθλητικές διοργανώσεις που πραγματοποιούνται με σημείο αναφοράς το μυθικό βουνό του Ολύμπου, περιλαμβάνεται και ο “Salewa Olympus Mythical Trail”, ένας απαιτητικός αγώνας ultra trail 110 χιλιομέτρων, ίσως ο δυσκολότερος στην Ελλάδα στο είδος του. Διατρέχει το βουνό – σε ένα αρκετά μεγάλο τμήμα του – μέσα από άγνωστα μονοπάτια, σε υψόμετρα που αντιπροσωπεύουν το σύνολό του (από τους πρόποδες μέχρι τις κορυφές). Ο συγκεκριμένος αγώνας, απευθύνεται σε αθλητές με εμπειρία και η συμμετοχή σε αυτόν απαιτεί μακρόχρονη εμπειρία.

Παράλληλα, στην περιοχή υπάρχουν προς διέλευση και **ποδηλατικές διαδρομές στον Όλυμπο και τα Πιέρια Όρη** οι οποίες έχουν σχεδιαστεί και προσφέρονται στη βάση ιδιωτικών πρωτοβουλιών για αθλητές ποδηλάτες αλλά και για τους αρχάριους εκείνους ενδιαφερόμενους που αναζητούν την επαφή με το φυσικό περιβάλλον της περιοχής, προσφέροντάς τους τον κατάλληλο εξοπλισμό. Οι διαδρομές δύναται να ξεκινούν από διάφορα σημεία της περιοχής (δασική θέση Αριόπρινο, Στόμιο, Παλαίος Παντελεήμονας, κλπ.).

Επιπρόσθετα, από την Πιέρια περνά **τμήμα της οινικής διαδρομής κρασιών των Θεών του Ολύμπου** των Δρόμων του Κρασιού της Βορείου Ελλάδας που περιλαμβάνει ως πρόταση για

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

τους επισκέπτες πέραν την επίσκεψη σε οινοποιεία, ξενώνες, εργαστήρια παρασκευής τοπικών προϊόντων και εστιατόρια της περιοχής, επισκέψεις στον αρχαιολογικό χώρο του Δίου, τον Πλαταμώνα, τον Παραδοσιακό Οικισμό της Σκοτεινάς και του Παλαιού Παντελεήμονα, το Λιτόχωρο και τον Όλυμπο.

Το αρχαίο θέατρο του Δίου, έχει προταθεί προς ένταξη ως κύριος πόλος στην Πολιτιστική Διαδρομή «Αλέξανδρος» του σωματείου ΔΙΑΖΩΜΑ της Κεντρικής Μακεδονίας. Η Διαδρομή αυτή έχει στον πυρήνα της 8 αρχαιολογικούς χώρους και αρχαίες πόλεις που σχετίζονται με τη ζωή του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ήτοι την Πέλλα, τις Αιγές, τη Μιέζα, τα Στάγειρα, το Δίον, την Αμφίπολη, τη Θεσσαλονίκη και το Κιλκίς και βρίσκεται σε στάδιο αρχικού σχεδιασμού³³. Επιπροσθέτως, το αρχαίο θέατρο γειτνιάζει με την **Πολιτιστική διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου** - το πρώτο έργο που εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ 2014-2020, σχεδιάστηκε με τη συνεργασία του σωματείου ΔΙΑΖΩΜΑ, και εκτείνεται σε 344 χλμ. σε όλη την Περιφέρεια, συνδέοντας πέντε (5) θέατρα, και οκτώ (8) αρχαιολογικούς χώρους.

Σε ό,τι αφορά στο κομμάτι της γαστρονομίας, στην περιοχή του αρχαίου θεάτρου, και συγκεκριμένα στο Δήμο Δίου-Ολύμπου, απαντώνται διάφορα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα τα οποία καλλιεργούνται διαχρονικά στην περιοχή.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, στην Ιερά μονή Αγίου Διονυσίου εν Ολύμπω, που χωροθετείται σε απόσταση 17 χιλιομέτρων από το Λιτόχωρο, μέσα στο φαράγγι του Ενπιπέα, οι μοναχοί ασχολούνται με ποικίλα διακονήματα όπως η αγιογραφία, το θυμίαμα, η κηροποιεία, η κηπουρική, η ξυλουργική αλλά και με δραστηριότητες σχετικές με την τοπική γαστρονομική παράδοση όπως η τυροκομική και η μελισσοκομία.

³³ <https://diazoma.gr/cultural-routes/%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%AE-%CE%BA%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5-2>

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΠΟΔ)
Δίου	<ul style="list-style-type: none"> Τέλεση σκηνικών αγώνων- "Δραματικών Αγώνων" στο πλαίσιο των αγώνων "Εν Δίω Ολύμπια" 	<ul style="list-style-type: none"> Λειτουργεί ανελλιπώς από το 1991 έως σήμερα Επισκέψιμο μνημείο του Αρχαιολογικού Χώρου του Δίου (αρχαιολογικό πάρκο) Χώρος Παραστάσεων (μουσική, χορός, θέατρο). Το θέατρο διαθέτει χώρο στάθμευσης, μηχανολογικό εξοπλισμό και καμαρίνια Έχουν τοποθετηθεί ξύλινες κερκίδες χωρητικότητας 4.000 θεατών για τη σημερινή χρήση (έχουν καλυφθεί οι σωζόμενες βαθμίδες των πλίνθινων καθισμάτων για τη διάσωσή τους) 	<ul style="list-style-type: none"> “Ολύμπια εν Δίω” Φεστιβάλ Ολύμπου Ορειβατικός μαραθώνιος Ολύμπου Olympus Mythical Trail North Olympus Trail Olympus Marathon & Χειμωνιάτικος Ενιπέας Ποδηλατικές διαδρομές στον Ολυμπο - Πιέρια όρη Πιέρια - τμήμα της οινικής διαδρομής κρασιών των Θεών του Ολύμπου Πρόταση προς ένταξη στην Πολιτιστική Διαδρομή «Αλέξανδρος»³⁴ Πολιτιστική διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου - το πρώτο έργο που εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ 2014-2020, σχεδιάστηκε με τη συνεργασία του σωματίου ΔΙΑΖΩΜΑ, εκτείνεται σε 344km σε όλη την Περιφέρεια, συνδέοντας 5 θέατρα, 8 αρχαιολογικούς χώρους 	<ul style="list-style-type: none"> Υπουργείο Πολιτισμού ΕΟΣ Θεσσαλονίκης ΕΟΣ Βροντούς ΑΜΚΕ «Μαραθώνιος Ολύμπου» Μορφωτικός Πολιτιστικός Σύλλογος Δίου «Ολύμπιος Ζεύς» Εξωραϊστικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Νέου Παντελεήμονα Πνευματική κίνηση Λεπτοκαρυάς Πολιτιστικός Όμιλος Λιτόχωρου Πολιτιστικός Σύλλογος Αγίου Σπυρίδωνα "Ο Άγιος Σπυρίδωνας" Πολιτιστικός Σύλλογος Καρίτσας " Ο Όλυμπος" Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Πόρων Πολιτιστικός Σύλλογος Πλατανακίων "Ο Πόντος" Σωματείο Διάζωμα 	<ul style="list-style-type: none"> Αρχαιολογικό μουσείο Δίου

Πίνακας 4 Δρόμους, Φορείς Πολιτισμού και Τοπική Παραγωγή στο αρχαίο θέατρο Δίου

³⁴ <https://diazoma.gr/cultural-routes>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Δωδώνης

Στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας Δωδώνης λειτουργεί σήμερα ως επισκέψιμο μνημείο το αρχαίο θέατρο, το οποίο δύναται να φιλοξενήσει και μεμονωμένες παραστάσεις αρχαίου δράματος που διοργανώνονται στο ετήσιο Φεστιβάλ Δωδώνης, σε συνδιοργάνωση του Δήμου Δωδώνης, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων και του Πνευματικού Κέντρου Δήμου Δωδώνης.

Το αρχαίο θέατρο, από κοινού με άλλα τέσσερα (4) της Ηπείρου (Αμβρακίας, Γιτάνων, Κασσώπης και Νικόπολης) συγκροτούν την **Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου**, Φορέας Διαχείρισης της οποίας (DMMO) είναι η Αναπτυξιακή Εταιρεία "Ηπειρος ΑΕ" (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ). Στο πλαίσιο της πολιτιστικής διαδρομής έχει δημιουργηθεί και το **Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου"** με το σχετικό σήμα συμφώνου ποιότητας για τα μέλη του.

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΠΟΔ)
Δωδώνης	<ul style="list-style-type: none"> > Τέλεση των δραματικών και θεατρικών αγώνων (παραστάσεις τραγωδίας και κωμωδίας), και πιθανότατα και μουσικών, των Ναίων (γιορτή προς τιμήν του Ναΐου Διός) > Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων Ρωμαϊκή αρένα (κονίστρα) για μονομαχίες και θηριομαχίες 	<ul style="list-style-type: none"> > Λειτουργεί ως επισκέψιμο μνημείο εντός του αρχαιολογικού χώρου (Αρχαία Δωδώνη) > Επιτρέπονται μεμονωμένες παραστάσεις αρχαίου δράματος στο πλαίσιο της ετήσιας διοργάνωσης Φεστιβάλ Δωδώνης 	<ul style="list-style-type: none"> > Φεστιβάλ Δωδώνης > Πολιτιστική διαδρομή «Αρχαία θέατρα της Ηπείρου» > Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου" 	<ul style="list-style-type: none"> > Δήμος Δωδώνης > Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων > Πνευματικό Κέντρο Δήμου Δωδώνης > Δήμος Δωδώνης, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Δωδώνης > Φορέας Διαχείρισης Πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (DMMO): Αναπτυξιακή Εταιρεία "Ηπειρος ΑΕ" (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ) > Σωματείο Διάζωμα > Φιλοπρόοδος Κίνηση Κοπάνης 	<ul style="list-style-type: none"> > Αρχαιολογικό μουσείο Ιωαννίνων

Πίνακας 5 Δρώμενα, Φορείς Πολιτισμού και Τοπική Παραγωγή στο αρχαίο θέατρο Δωδώνης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Γιτάνων

Το αρχαίο θέατρο Γιτάνων αποτελεί επισκέψιμο μνημείο ενταγμένο στη **διαδρομή περιήγησης** του αρχαιολογικού χώρου, ενώ κατά το πρόσφατο χρονικό διάστημα έχει και πάλι αποδοθεί στο κοινό για την παρουσίαση θεατρικών και μουσικών δρώμενων. Συγκεκριμένες παραστάσεις έλαβαν χώρα στο πλαίσιο του Φεστιβάλ "Όλη η Ελλάδα, ένας πολιτισμός" του Υπουργείου Πολιτισμού και του Φεστιβάλ Χορωδών Ηγουμενίτσας από το Δήμος Φιλιατών, και την Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας.

Η συμμετοχή του αρχαίου θεάτρου στην **Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου**, όπως έχει προαναφερθεί και για τα άλλα αρχαία θέατρα της διαδρομής, αποτελεί θεμελιώδη πρωτοβουλία. Κύριο ρόλο διαδραματίζει ο Φορέας Διαχείρισης της Πολιτιστικής Διαδρομής (DMMO), η Αναπτυξιακή Εταιρεία "Ηπειρος ΑΕ" (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ).

Πολλοί από τους παραγωγούς-επιχειρήσεις συμμετέχουν στο τοπικό σύμφωνο ποιότητας **Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου"**, με τοπικά προϊόντα όπως το μέλι, τα αρωματικά φυτά και βότανα, τα ρόδια Παλαιοχωρίου Φιλιατών. Παράλληλα, η ευρύτερη περιοχή της Θεσπρωτίας διακρίνεται για τις παραδοσιακές πίτες.

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
Γιτώνων	<ul style="list-style-type: none"> Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων 	<ul style="list-style-type: none"> Λειτουργεί ως επισκέψιμο μνημείο ενταγμένο στη διαδρομή περιήγησης επισκεπτών από το 2009, εντός του αρχαιολογικού χώρου (Αρχαία Γίτανα) Το μνημείο έχει από το 2022 αποδοθεί προς χρήση στο κοινό με την πραγματοποίηση μουσικών εκδηλώσεων και θεατρικών παραστάσεων 	<ul style="list-style-type: none"> Φεστιβάλ Χορωδών Ηγουμενίτσας Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου" 	<ul style="list-style-type: none"> Υπουργείο Πολιτισμού Εθνική λυρική Σκηνή Δήμος Φιλιατών Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας Φορέας Διαχείρισης Πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (DMMO): Αναπτυξιακή Εταιρεία "Ηπειρος ΑΕ" (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ) Σωματείο Διάζωμα 	<ul style="list-style-type: none"> Αρχαιολογικό μουσείο Ηγουμενίτσας

Πίνακας 6 Δρόμους και Φορείς Πολιτισμού στο αρχαίο θέατρο Γιτώνων

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο της Νικόπολης

Καθώς η τρέχουσα κατάσταση της διατήρησης του αρχαίου θεάτρου της Νικόπολης δεν επιτρέπει την άμεση χρήση του μνημείου, επιτρέπεται μόνο εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις η επίσκεψή του, εντός του αρχαιολογικού χώρου-πάρκου της αρχαίας Νικόπολης. Παραταύτα, κάποιες μεμονωμένες παραστάσεις θεατρικών δρώμενων αποτελούν γεγονός.

Ο Δήμος Πρέβεζας (Τμήμα Πολιτισμού-Αθλητισμού) έχει την πρωτοβουλία και την ευθύνη της διοργάνωσης πολιτιστικών και αθλητικών δρώμενων στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Καλοκαιριού, ενώ φημισμένο είναι και το Jazz Festival της Πρέβεζας. Περαιτέρω διοργάνωση είναι και το Διεθνές χορωδιακό φεστιβάλ στα ενετικά κάστρα της Πρέβεζας. Παράλληλα, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πρέβεζας και άλλες τοπικές συλλογικότητες επιμελούνται θρησκευτικές τελετές-τοπικές πανηγυρεις και εορτασμούς επετείων-ανταμώματα.

Ισχυρή ταυτότητα ωστόσο και δυναμικό παράγοντα αποτελεί η **Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου** και το αντίστοιχο **Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου"**, με Φορέα Διαχείρισης της Πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (DMMO) την Αναπτυξιακή Εταιρεία "Ηπειρος ΑΕ" (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ).

Αρχαίο θέατρο Κασσώπης

Το αρχαίο θέατρο Κασσώπης αποτελεί επισκέψιμο μνημείο εντός του αρχαιολογικού χώρου, ωστόσο κατά το 2023 και δη στις 9 Σεπτεμβρίου, στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης του Σωματείου Διάζωμα, φιλοξενήθηκε θεατρική παράσταση μετά από είκοσι έναν (21) αιώνες. Κατόπιν αυξημένης ζήτησης, η παράσταση "Το χάσμα της Κασσώπης (Le Gouffre de Kassoré, Frédéric Lenormand)", από το Θεατρικό Εργαστήρι Πρέβεζας, ανέβηκε εκ νέου στο αρχαίο θέατρο Κασσώπης, στις 17 Σεπτεμβρίου 2023, στο πλαίσιο των εορτασμών για τις Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΕΗΠΚ), "Πολιτιστική Κληρονομιά και Παράδοση: Μαρτυρίες του χθες στο σήμερα". Η διοργάνωση των παραστάσεων ήταν απόρροια συνεργασίας των φορέων Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας, Σωματείο Διάζωμα, Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας, Υπουργείο Πολιτισμού, Συμβούλιο της Ευρώπης-Ευρωπαϊκή Ένωση.

Και το αρχαίο θέατρο Κασσώπης, το οποίο ανήκει γεωγραφικά στην Ήπειρο, εντάσσεται στην **Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου και το Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου"**, με τον επίσημο Φορέα Διαχείρισης Πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (DMMO), την Αναπτυξιακή Εταιρεία "Ηπειρος ΑΕ" (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ), να

διαδραματίζει τον απαιτούμενο στρατηγικό και διαχειριστικό ρόλο.

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ- ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΠΟΑ)
Νικόπολης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αναβίωση των Ακτίων (εις ανάμνηση νίκης στη ναυμαχία του Ακτίου, 31 π.Χ) ,στους οποίους συμπεριλήφθηκαν και μουσικοί αγώνες ➤ Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η υφιστάμενη κατάσταση διατήρησής του, δεν επιτρέπει την άμεση χρήση του ρωμαϊκού Θεάτρου. Επιτρέπεται μόνο υπό προϋποθέσεις η επίσκεψη του μνημείου (εντός του αρχαιολογικού χώρου-πάρκου Νικόπολης). ➤ Για μουσικές εκδηλώσεις και θεατρικές παραστάσεις θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο διαμορφωμένος χώρος μπροστά από το μνημείο. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Μεμονωμένες παραστάσεις ➤ Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου ➤ Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου" ➤ Ετήσια διοργάνωση κατά της θερινούς μήνες: Εκδηλώσεις «Πολιτιστικό Καλοκαίρι Δήμου Πρέβεζας» ➤ Θρησκευτικές τελετές-τοπικές πανηγυριες ➤ Εορτασμός Επετείων-Ανταμώματα ➤ Αθλητικές διοργανώσεις ➤ “Όπερα του νερού και του ονείρου” ➤ Πρέβεζα Jazz Festival ➤ Γιορτή σαρδέλας ➤ Διεθνές χορωδιακό φεστιβάλ στα ενετικά κάστρα της Πρέβεζας 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Φορέας Διαχείρισης Πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (DMMO): Αναπτυξιακή Εταιρεία “Ηπειρος ΑΕ” (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ) ➤ Δήμος Πρέβεζας ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Πρέβεζας ➤ ΑΜΚΕ Πρέβεζα Jazz Festival ➤ Δήμος Πρέβεζας ➤ Χορωδιακή κοινότητα «Αρμονία» ➤ Πολυφωνικό караβάνι 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρχαιολογικό μουσείο (θεματικό) Νικόπολης
Κασσώπης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων ➤ Χώρος συγκέντρωσης πολιτών για συζητήσεις πολιτικού ενδιαφέροντος 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Λειτουργεί μόνο ως επισκέψιμο μνημείο εντός του Αρχαιολογικού χώρου (Αρχαία Κασσώπη) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 9 Σεπτεμβρίου 2023/Γενική Συνέλευση Σωματείου Διάζωμα: Φιλοξενήθηκε παράσταση μετά από 21 αιώνες, "Το χάσμα της Κασσώπης (Le Gouffre de Kassopé, Frédéric Lenormand)", Θεατρικό Εργαστήρι Πρέβεζας Και επανάληψη στις 17 Σεπτεμβρίου 2023: Ευρωπαϊκές Ημέρες Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΕΗΠΚ), "Πολιτιστική Κληρονομιά και Παράδοση: Μαρτυρίες του χθες στο σήμερα" ➤ Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου ➤ Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου" ➤ Διοργάνωση του Άκτιου Δρόμου (αφετηρία είναι το στάδιο Νικόπολης που βρίσκεται λίγα μέτρα μακριά από το αρχαίο θέατρο και τερματισμός είναι η παραλία της Πρέβεζας). Πραγματοποιείται σε ανάμνηση της ναυμαχίας του Ακτίου 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Περιφερειακή Ενότητα Πρέβεζας ➤ Σωματείο Διάζωμα ➤ Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας ➤ Υπουργείο Πολιτισμού-Συμβούλιο της Ευρώπης-Ευρωπαϊκή Ένωση ➤ Φορέας Διαχείρισης Πολιτιστικής διαδρομής Αρχαία θέατρα της Ηπείρου (DMMO): Αναπτυξιακή Εταιρεία “Ηπειρος ΑΕ” (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρχαιολογικό μουσείο (θεματικό) Νικόπολης

Πίνακας 7 Δρώμενα, και Φορείς Πολιτισμού στα αρχαία θέατρα Νικόπολης και Κασσώπης (Πρέβεζα)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Αίψυος (θέατρο Πλατιάνας)

Στον αρχαιολογικό χώρο της αρχαίας πόλης (Αίψυ), λειτουργεί ως επισκέψιμο μνημείο το επονομαζόμενο θέατρο Πλατιάνας. Για το καθαυτό θέατρο υπάρχει η στρατηγική πρόβλεψη της ένταξής του αφενός στην **Πολιτιστική διαδρομή της Ολυμπίας Οδού**, διαδικασία που τελεί υπό αρχικό σχεδιασμό και αφετέρου στην **Τοπική πολιτιστική διαδρομή αρχαίου θεάτρου Πλατιάνας, πρωτοβουλία που έχει ενταχθεί για χρηματοδότηση (ΤΑΠΤοΚ)**. Οι δυο προαναφερόμενες πρωτοβουλίες, κατόπιν σημαντικής συμβολής του Σωματείου Διάζωμα, αποτελούν αναπτυξιακούς μοχλούς και πόλους.

Στην ευρύτερη περιοχή, στο Δήμο Ανδρίτσαινας-Κρεστένων, διοργανώνεται πληθώρα τοπικών εκδηλώσεων, σχετικών με την τοπική παραγωγή (Γιορτή σταφίδας), με τα έθιμα και τις παραδόσεις (Καρναβάλι στην Κρέστενα, Κούλουμα-εορτασμός της Καθαράς Δευτέρας, «Όταν Γιορτάζουν οι Θεοί» στο Δημοτικό Διαμέρισμα Μακρисиών) και τους κατά τόπους θρησκευτικούς εορτασμούς (ιερές πανήγυρες). Στη διοργάνωση συντελούν οι πολιτιστικοί σύλλογοι, όπως ο Σύλλογος Φιλοπροόδων Κρεστένων, και οι Ενεργοί πολίτες Δήμου Ανδρίτσαινας-Κρεστένων.

Στο Δήμο Ανδρίτσαινας-Κρεστένων, παράγονται τοπικά αγαθά όπως αγροτικά, κτηνοτροφικά, πιστοποιημένα βιολογικά και παραδοσιακά προϊόντα (ζυμαρικά, χειροποίητα γλυκά) ενώ ως προς τις υπηρεσίες, ο κλάδος των τουριστικών επιχειρήσεων καταγράφει παρουσία.

Αρχαίο θέατρο Ήλιδας

Το μνημείο του αρχαίου θεάτρου Ήλιδας είναι επισκέψιμο στον αρχαιολογικό χώρο όπου εντάσσεται, χωρίς να επιτρέπεται η χρήση του για θεατρικά και μουσικά δρώμενα, παρά το γεγονός ότι κατά το παρελθόν (2000) έχρησε χώρο υποδοχής της Ολυμπιακής Φλόγας, αμέσως μετά την αφή της στην Ολυμπία μέχρι και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σίδνεϋ, και φιλοξένησε παραστάσεις αρχαίου δράματος και κωμωδίας (1999-2000).

Για τις ανάγκες των παραστάσεων στην τρέχουσα χρονική περίοδο αξιοποιείται ξύλινο θεατρικό οικοδόμημα που ανεγέρθηκε για να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες του εγνωσμένου Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας. Το εν λόγω φεστιβάλ, διαθέτει διακρίσεις ποιότητας όπως το "EFFE LABEL", και το βραβείο Silver Best City Awards που του απονεμήθηκε φέτος (2023). Κύριο οργανωτικό και διαχειριστικό ρόλο διαδραματίζει εδώ ο Δήμος Ήλιδας.

Σημαντικό στοιχείο στο ενεργητικό του αρχαίου θεάτρου αξιολογείται η ένταξή του στην **Πολιτιστική διαδρομή Ολυμπίας Οδού**, διαδικασία που βρίσκεται υπό αρχικό σχεδιασμό (Σωματείο Διάζωμα).

Πλήθος άλλων φεστιβάλ απαντώνται στην περιοχή. Ειδικότερα, σε πολιτιστικό επίπεδο, διακρίνονται τα διεθνούς φήμης Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας και το Διεθνές Φεστιβάλ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Κινηματογράφου Ολυμπίας καθώς και η Ετήσια έκθεση βιβλίου στην Κουρούτα ως τοπική διοργάνωση. Επίσης, για τον εορτασμό της τοπικής παραγωγής καρπουζιού στην περιοχή, διοργανώνεται το Φεστιβάλ καρπουζιού Αμαλιάδας.

Περαιτέρω, οι **αγώνες δρόμου “Κουρούτα Run” και “Amaliada Run”**, σε συνδιοργάνωση φορέων όπως ο Ορειβατικός Σύλλογος Αμαλιάδας «Ορειβατείν», οι Εθελοντές Πολιτικής Προστασίας του Δήμου Ήλιδας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Amaliada RUN, η Αθλητική Ένωση Λεχαινών και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μεταξύ άλλων.

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ- ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΗΘΑ)
Αίψυ (θέατρο Πλατιάνας)	<ul style="list-style-type: none"> Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων 	<ul style="list-style-type: none"> Λειτουργεί μόνο ως αρχαιολογικός χώρος (Αρχαίο Αίψυ) 	<ul style="list-style-type: none"> Πολιτιστική διαδρομή Ολυμπίας Οδού (αρχικός σχεδιασμός) Τοπική πολιτιστική διαδρομή αρχαίου θεάτρου Πλατιάνας (ένταξη για χρηματοδότηση, ΤΑΠΤΟΚ) Γιορτή της Σταφίδας στην Κρέστενα Καρναβάλι στην Κρέστενα «Όταν Γιορτάζουν οι Θεοί» στο Δημοτικό Διαμέρισμα Μακρυσίων Παραδοσιακά πανηγύρια κατά τις τοπικές εορτές από τους τοπικούς πολιτιστικούς Συλλόγους στα διάφορα Δημοτικά Διαμερίσματα Ομοίως και για τα Κούλουμα-εορτασμό της Καθαράς Δευτέρας 	<ul style="list-style-type: none"> Δήμος Ανδρίτσαινας-Κρεστένων Σωματείο Διάζωμα Σύλλογος Φίλοπροόδων Κρεστένων Ενεργοί πολίτες Δήμου Ανδρίτσαινας-Κρεστένων Πολιτιστικός Σύλλογος Ανδρίτσαινας Συμπολιτεία Ολυμπίας (δημιούργησε και λειτουργεί την αρχαία διαδρομή Αρχαία Ήλιδα – αρχαία Ολυμπία) 	<ul style="list-style-type: none"> Αρχαιολογικό μουσείο Ολυμπίας Μουσείο ιστορίας των Ολυμπιακών αγώνων της αρχαιότητας
Ήλιδας	<ul style="list-style-type: none"> Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων 	<ul style="list-style-type: none"> Έως το 2000: αποτελούσε το χώρο υποδοχής της Ολυμπιακής Φλόγας, αμέσως μετά την αφή της στην Ολυμπία μέχρι και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σιδνεϋ Αρχές 1990 έως 2000: Φιλοξενήθηκαν παραστάσεις αρχαίου δράματος και κωμωδίας στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αρχαίας Ήλιδας Με την αρ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ42/6145/330/19-4-2000 απόφαση απαγορεύθηκε η παραχώρηση χρήσης του αρχαίου θεάτρου Ήλιδας για παραστάσεις και εκδηλώσεις Λειτουργεί μόνο ως επισκέψιμο μνημείο στον αρχαιολογικό χώρο (Αρχαία Ήλιδα) Σήμερα για τις παραστάσεις και τις άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις του Φεστιβάλ της Ήλιδας χρησιμοποιείται το σύγχρονο ξύλινο θέατρο (2005) 	<ul style="list-style-type: none"> Φεστιβάλ αρχαίας Ήλιδας/ μουσική, χορός, θέατρο: Το Φεστιβάλ έχει διακριθεί με το "EFFE LABEL", και με το βραβείο Silver Best City Awards 2023 Πολιτιστική διαδρομή Ολυμπίας Οδού (αρχικός σχεδιασμός) Φεστιβάλ Καρπουζιού Αμαλιάδας Ετήσια Έκθεση Βιβλίου Κουρούτας Αγώνες δρόμου "Kourouta Run" Αγώνες δρόμου "Amaliada Run" Φεστιβάλ Αρχαίας Ολυμπίας Διεθνές φεστιβάλ κινηματογράφου Ολυμπίας 	<ul style="list-style-type: none"> Δήμος Ήλιδας Σωματείο Διάζωμα Δήμος Ήλιδας Εμπορικός Σύλλογος Αμαλιάδας Εκπολιτιστικός και Φυσιολατρικός Σύλλογος Αγίου Ιωάννη Αμαλιάδας "Η Αστρονιά" Πολιτιστικός Σύλλογος Αρχαίας Ήλιδας Πολιτιστικός Σύλλογος Περιστερίου Πολιτιστικός Λαογραφικός Σύλλογος Χαβαρίου Σύλλογος Γυναικών Χαβαριάς Σύλλογος Γυναικών Χαβαριάς Ορειβατικό Σύλλογο Αμαλιάδας «Ορειβατείν» Εθελοντές Πολιτικής Προστασίας Δήμου Ήλιδας Πολιτιστικός Σύλλογος Amaliada Run ΑΕ Λεχαιών Περιφερειακό Τμήμα Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Αμαλιάδας Δήμος Αρχαίας Ολυμπίας, ΚΕΔΑΟ, Υπουργείο Πολιτισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, Περιφέρεια Αττικής Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου Συμπολιτεία Ολυμπίας (δημιούργησε και λειτουργεί την αρχαία διαδρομή Αρχαία Ήλιδα – αρχαία Ολυμπία) 	<ul style="list-style-type: none"> Αρχαιολογικό μουσείο Ήλιδας Αρχαιολογικό μουσείο Ολυμπίας Μουσείο ιστορίας των Ολυμπιακών αγώνων της αρχαιότητας

Πίνακας 8 Δρόμους και Φορείς Πολιτισμού στα αρχαία θέατρα Πλατιάνας και Ήλιδας (Ηλεία)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Σικυώνας

Το αρχαίο θέατρο Σικυώνας, δεν φιλοξενεί πλέον παραστάσεις θεατρικών και μουσικών δρώμενων, αλλά παραμένει επισκέψιμο μνημείο.

Στην ευρύτερη περιοχή όπου εδράζεται το αρχαίο θέατρο, ο Δήμος Σικυωνίων από κοινού με το νομικό του πρόσωπο ΝΠΔΔ «Μηκώνη», τον Εμπορικό Σύλλογο Κιάτου «Ο Ερμής», το Πολιτιστικό Ίδρυμα του Ομίλου Πειραιώς, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας και την Κοινοφελή Δημοτική Επιχείρηση Δήμου Σικυωνίων (ΚΟ.Δ.Ε.ΔΗ.Σ.), επιμελούνται την ετήσια διοργάνωση των Πολιτιστικών Εκδηλώσεων «Σικυώνια».

Επιπροσθέτως, στον αρχικό σχεδιασμό βρίσκεται η ένταξη του αρχαίου θεάτρου Σικυώνας στην **Πολιτιστική Διαδρομή Ολυμπίας Οδού**, ενώ σχεδιάζεται και η ένταξή του στην **Πολιτιστική Διαδρομή Μορέας**.

Το σύνολο των πολιτιστικών δρώμενων συμπληρώνουν οι κατά τόπους εκδηλώσεις εορτασμού θρησκευτικών και εθνικών επετείων, από πληθώρα πολιτιστικών συλλογικοτήτων.

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΗΘΑ)
Σικυώνας	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Διεξαγωγή αγώνων αρχαίου δράματος ➤ Χώρος συγκέντρωσης των πολιτών της Σικυώνας για τη λήψη αποφάσεων πολιτικού ενδιαφέροντος 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Έως το 2000: Φιλοξενούσε θεατρικές και μουσικές παραστάσεις Με την αρ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ42/6145/330/19-4-2000 απόφαση απαγορεύθηκε η παραχώρηση χρήσης του αρχαίου θεάτρου Σικυώνας (με κατάλογο και άλλων θεάτρων) για παραστάσεις και εκδηλώσεις ➤ Λειτουργεί μόνο ως επισκέψιμο μνημείο 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ετήσια διοργάνωση κατά τους θερινούς μήνες: Πολιτιστικές Εκδηλώσεις "Σικυώνια" ➤ Πολιτιστική διαδρομή Ολυμπίας Οδού (αρχικός σχεδιασμός) ➤ Πολιτιστική διαδρομή Μορέας (υπό σχεδιασμό) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Δήμος Σικυωνίων ➤ ΝΠΔΔ Η Μηκώνη ➤ Εμπορικός Σύλλογος Κιάτου "Ο Ερμής" ➤ Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς ➤ Εφορεία Αρχαιοτήτων Κορινθίας ➤ Κοινοφελής Δημοτική Επιχείρηση Δήμου Σικυωνίων (ΚΟ.Δ.Ε.ΔΗ.Σ.) ➤ Σωματείο Διάζωμα ➤ Σύλλογος Πολιτών "Η Αρχαία Σικυών" ➤ Σύλλογος Φίλων Αρχαίου Θεάτρου Σικυώνας «Ο Επιγένης» ➤ Περιβαλλοντικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Κιάτου «ΟΙΚΟΖΩΗ» ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Κρυονερίου ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Γυναικών Σουλίου ➤ Rock Συνάντηση ➤ Σύλλογος Γυναικών Φενεού ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Στεναϊτών Κορινθίας ➤ Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Βελίνας ➤ Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Η Γονούσα» ➤ Σύλλογος των Απανταχού Ματιωτών Κορινθίας «Η Καρυάτις» ➤ Πολιτιστικός Κύκλος Τιτάνης ➤ Κοινωνικοπολιτιστική και Εξωραϊστική Ένωση Κλημεντίων «Η ΚΩΝΟΜΑΥΡΑ» ➤ Σύλλογος Γυναικών Μποζικιών ➤ Οργάνωση Υποστήριξης Νέων «Φιλοξενία» ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Απανταχού Ψαριωτών Κορινθίας ➤ Πολιτιστικό Σωματείο "Αδελφότης Ψαριωτών Κορινθίας" ➤ Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Γκούρας ➤ Κοινωνικός και Πολιτιστικός Όμιλος «Η Αρχαία Φενεός» ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Ματίου ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος των Απανταχού Μεσσηνιωτών Φενεού Κορινθίας «Ο Αγ. Κωνσταντίνος» ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος Πανοράματος ➤ Σύλλογος «Φίλοι Μονής Αγίου Γεωργίου Φενεού» ➤ Πολιτιστικός Σύλλογος «Σαν Παραμύθι» ➤ Πολιτιστικός Εικαστικός ➤ Επιμορφωτικός Σύλλογος «Μελάνθιος» ➤ Λύκειο Ελληνίδων ➤ Σύλλογος Γυναικών Μουλκίου ➤ Φίλοπροοδευτικός – Πολιτιστικός ➤ Σύλλογος Σουλίου «Μέλισσα» ➤ Σύλλογος Γυναικών Διμηνίου «Η Νεφέλη» 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρχαιολογικό μουσείο Σικυώνας

				<ul style="list-style-type: none"> > Φίλοπροοδευτικός Μορφωτικός & Πολιτιστικός Σύλλογος Διμηνίου "Η Αναγέννηση" 	
--	--	--	--	--	--

Πίνακας 9 Δρώμενα, Φορείς Πολιτισμού και Τοπική Παραγωγή στο αρχαίο θέατρο Σικυόνας

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης

Η χρήση του αρχαίου θεάτρου Μεγαλόπολης είναι τόσο ως επισκέψιμο από το κοινό μνημείο όσο και ως χώρος παρουσίασης σύγχρονων θεατρικών και μουσικών δρώμενων, κατόπιν έγκρισης της οικείας Εφορείας Αρχαιοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά τους θερινούς μήνες διοργανώνονται οι εκδηλώσεις «Πολιτιστικό Καλοκαίρι», συμπεριλαμβανόμενου του Χορωδιακού Φεστιβάλ, από το Δήμο Μεγαλόπολης και τη Δημοτική Κοινοφελή Επιχείρηση Δήμου Μεγαλόπολης. Εκδηλώσεις διοργανώνονται και από το Πνευματικό Κέντρο Μεγαλόπολης «Ο Πολύβιος», τη Θεατρική Ομάδα και τη Δημοτική Χορωδία Μεγαλόπολης «Πυλάδης», και άλλους τοπικούς συλλόγους.

Η σύνδεση του αρχαίου θεάτρου με την **Πολιτιστική Διαδρομή Μορέας** βρίσκεται σε εξέλιξη (Σωματείο Διάζωμα).

ΘΕΑΤΡΟ	ΧΡΗΣΗ ΤΟΤΕ	ΧΡΗΣΗ ΤΩΡΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ-ΔΡΩΜΕΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ – ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΥΠΠΟΑ)
Μεγαλόπολης	Παρουσίαση θεατρικών παραστάσεων 200 π.Χ. : Συγκεντρώσεις των Αντιπροσώπων της Αρκαδικής Ομοσπονδίας (όταν σταμάτησε η λειτουργία του Θερσίλειου)	Λειτουργεί ως επισκέψιμο μνημείο. Επιτρέπεται η παρουσίαση σύγχρονων παραστάσεων και μουσικών εκδηλώσεων κατόπιν εγκρίσεως της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αρκαδίας.	<ul style="list-style-type: none"> > Ετήσια διοργάνωση κατά τους θερινούς μήνες: Εκδηλώσεις "Πολιτιστικό Καλοκαίρι" > 1ο Χορωδιακό Φεστιβάλ Μεγαλόπολης > Πολιτιστική διαδρομή Μορέας (σύνδεση σε εξέλιξη) 	<ul style="list-style-type: none"> > Δήμος Μεγαλόπολης > Δημοτική Κοινοφελής Επιχείρηση Δήμου Μεγαλόπολης > Σωματείο Διάζωμα > Πνευματικό Κέντρο Μεγαλόπολης "Ο Πολύβιος" > Θεατρική Ομάδα Μεγαλόπολης > Δημοτική Χορωδία Μεγαλόπολης "Πυλάδης" > Σύλλογος Γυναικών Μεγαλόπολης "Καλλιστώ" > Εμπορο-βιομηχανικός Σύλλογος Μεγαλόπολης "Ο Φιλοποιμήν" > Σύλλογος Πολυτέκνων > Σύλλογος Γονέων Τριτέκνων Μεγαλόπολης «Ο Αρκάς» > Σωματείο Διάζωμα 	<ul style="list-style-type: none"> > Αρχαιολογική Συλλογή Μεγαλόπολης

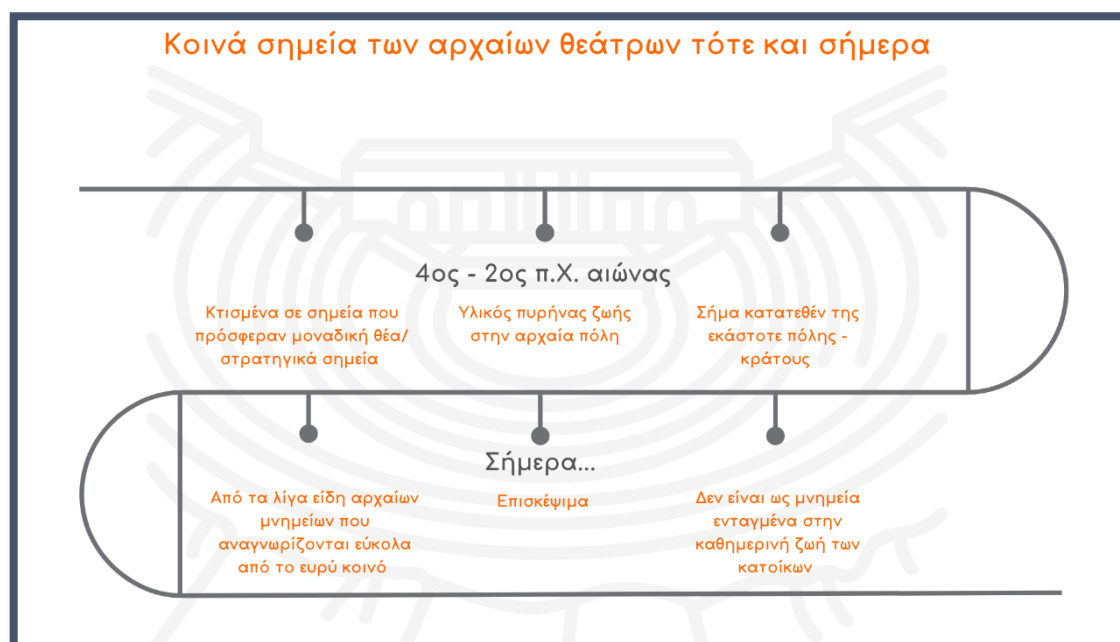
Πίνακας 10 Δρώμενα, Φορείς Πολιτισμού και Τοπική Παραγωγή στο αρχαίο θέατρο Μεγαλόπολης

2.3. Συγκριτική ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω τα **κοινά χαρακτηριστικά** των αρχαίων θεάτρων καταγράφονται στον Πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 11 Τα Κοινά Χαρακτηριστικά των αρχαίων θεάτρων στο παρελθόν και το παρόν

Χθες	Σήμερα
<ul style="list-style-type: none"> Αποτελούν σήμα κατατεθέν της εκάστοτε πόλης – κράτους. Είναι υλικός πυρήνας ζωής στην αρχαία πόλη. Είναι κτισμένα σε σημεία που πρόσφεραν μοναδική θέα/ στρατηγικά σημεία. 	<ul style="list-style-type: none"> Είναι επισκέψιμα (σήμερα). Δεν είναι ενταγμένα στην καθημερινή ζωή των κατοίκων των περιοχών που είναι χωροθετημένα. Αναγνωρίζονται αμέσως ως μνημεία και συγκεκριμένα, είναι από τα λίγα είδη των αρχαίων μνημείων που αναγνωρίζονται εύκολα από το ευρύ κοινό και έχουν ενσωματωθεί στη σύγχρονη ζωή σε εντυπωσιακό βαθμό, σε γενικές γραμμές.

Εικόνα 36 Κοινά σημεία των αρχαίων θεάτρων στην πορεία των ετών, Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Ομοίως, από τη συγκριτική προσέγγιση, προκύπτουν και στοιχεία **διαφοροποίησης**:

Πίνακας 12 Τα στοιχεία διαφοροποίησης κάθε αρχαίου θεάτρου

Δίου	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> Οι σκηνικοί μηχανισμοί και ο εξοπλισμός, ως τεχνογνωσία σε μεταφορά από τον Ευριπίδη, και τα σκηνικά τεχνάσματα που εφαρμόστηκαν, αποτελούν καινοτομία.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> Στη σύγχρονη εποχή, διοργανώνεται επί σειρά ετών το Φεστιβάλ Ολύμπου, από τον επίσημο φορέα του τον Οργανισμό Φεστιβάλ Ολύμπου (ΟΡ.ΦΕ.Ο). Το θέατρο έχει προταθεί προς ένταξη ως κύριος πόλος στην Πολιτιστική Διαδρομή «Αλέξανδρος». Στην Πιερία συνολικά, περνά τμήμα της οινικής διαδρομής κρασιών των Θεών του Ολύμπου, ενώ υπάρχουν προς διέλευση και ποδηλατικές διαδρομές στον Όλυμπο-Πιερία Όρη. Γειτνιάζει με την Πολιτιστική διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου.
Αίψυ	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> Η επιβίωση σπάνιων στοιχείων της ιστορίας της αρχαίας αρχιτεκτονικής των χώρων θέασης.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> Πρόβλεψη ένταξης στην Πολιτιστική διαδρομή της Ολυμπίας Οδού. Τοπική πολιτιστική διαδρομή αρχαίου θεάτρου Πλατιάνας (ΤΑΠΤοΚ).
Ήλιδας	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> Η πλήρης ένταξη του θεάτρου στο περιβάλλον, με τους θεατές να κάθονται στα πρανή και όχι σε κερκίδες, αποτελεί καινοτομία για την εποχή.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> Η ένταξη του αρχαίου θεάτρου στην Πολιτιστική διαδρομή της Ολυμπίας Οδού.
Σικυώνας	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> Το γεγονός ότι το κοίλο του θεάτρου είναι λαξευμένο στο φυσικό αυτό βράχο και ότι το θέατρο αποτελεί ένα από τα πιο εντυπωσιακά οικοδομήματα λόγω θέσης, κατασκευής, διαστάσεων.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> Η ένταξη του αρχαίου θεάτρου Σικυώνας στην Πολιτιστική Διαδρομή Ολυμπίας Οδού. Η ένταξή του στην Πολιτιστική Διαδρομή Μορέας.
Μεγαλόπολης	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> Το μέγεθός του, καθώς αποτελεί το μεγαλύτερο θέατρο του αρχαίου ελληνικού κόσμου, με καινοτομίες αφενός την κιονοστοιχία του Θερσίλειου, κτισμένου στη νότια πλευρά του θεάτρου, η οποία προσέθετε ένα σκηνικό βάθος απέναντι στο κοίλο και αφετέρου την ξύλινη σκηνή που είχε κατασκευαστεί για να στήνεται μπροστά από τη στοά στις παραστάσεις και τον υπόλοιπο καιρό φυλασσόταν στη σκηνοθήκη.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> Η σύνδεση του αρχαίου θεάτρου με την Πολιτιστική Διαδρομή Μορέας.
Μαρώνειας	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> Η ανοικοδόμησή του, η οποία χρονολογείται σε 3 περιόδους, στην πρόιμη ελληνιστική περίοδο, την πρώτη ρωμαϊκή και την τρίτη Υστερο- ρωμαϊκή

	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η κατάσταση του, προς ένταξη ως κύριος Πόλος στην Πολιτιστική διαδρομή Εγνατίας Οδού (Via Egnatia). ➤ Η συμμετοχή του στην 8^η διαδρομή των Δρόμων του Κρασιού της Βορείου Ελλάδος, «Διαδρομή Κρασιού του Διονύσου» της Ένωσης Οινοπαραγωγών του Αμπελώνα της Βόρειας Ελλάδας.
Νικόπολης	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ένταξη της ανέγερσής του στο οικοδομικό πρόγραμμα του Οκταβιανού, και συνεπώς η σύνδεσή του με την αναβίωση των Ακτιών, καθώς και ο ιδιότυπος συγκερασμός στοιχείων της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής που χαρακτηρίζουν το θέατρο.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου, με τον επίσημο Φορέα Διαχείρισης (DMMO) την Αναπτυξιακή Εταιρεία “Ηπειρος ΑΕ” (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ). ➤ Το Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου".
Κασσώπης	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ιδιομορφία που παρουσιάζει η ορχήστρα του θεάτρου, καθώς δεν σχηματίζει πλήρη κύκλο αλλά τόξο μεγαλύτερο από ημικόκλιο.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου, με τον επίσημο Φορέα Διαχείρισης (DMMO) την Αναπτυξιακή Εταιρεία “Ηπειρος ΑΕ” (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ). ➤ Το Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου".
Δωδώνης	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Το πλήθος των επισκεπτών που προσελκύει η αρχαία Δωδώνη τόσο στα αρχαία χρόνια στη όσο και σύγχρονη εποχή, εξ ου και το εντυπωσιακό μέγεθος του θεάτρου και η δυναμικότητά του στην υποδοχή θεατών.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου, με τον επίσημο Φορέα Διαχείρισης (DMMO) την Αναπτυξιακή Εταιρεία “Ηπειρος ΑΕ” (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ). ➤ Το Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου".
Γιτάνων	Ιστορία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ορχήστρα του θεάτρου, που σχηματίζει πλήρη κύκλο που φέρει εγγεγραμμένο τετράγωνο και τέμνεται από το προσκήνιο.
	Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η Πολιτιστική διαδρομή Αρχαία θέατρα της Ηπείρου, με τον επίσημο Φορέα Διαχείρισης (DMMO) την Αναπτυξιακή Εταιρεία “Ηπειρος ΑΕ” (ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ). ➤ Το Δίκτυο Επιχειρήσεων "Αρχαία Θέατρα Ηπείρου".

Συμπερασματικά, το αναπτυξιακό δυναμικό των υπό μελέτη αρχαίων θεάτρων παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Πίνακας 13 Το αναπτυξιακό δυναμικό των αρχαίων θεάτρων

Αναπτυξιακές Δυνατότητες	Προκλήσεις
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ο ρόλος του Σωματείου Διάζωμα ✓ Ο ρόλος των ΔΜΜΟ (θεσμοθετημένων ή άτυπων) ✓ Ο ρόλος των φορέων διαχείρισης των Φεστιβάλ ✓ Ο ρόλος των τοπικών συλλόγων και συλλογικότητων ✓ Η φιλοσοφία των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε) ✓ Η θεώρηση των αρχαίων θεάτρων ως πόλους ή πυλώνες πολιτιστικών διαδρομών και η ένταξή τους, με δεσπόζουσα θέση, στις αντίστοιχες Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε) ✓ Η έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου και των χρηματοδοτικών ευκαιριών-εργαλείων που διαθέτει έως το τέλος του 2029 ✓ Τα υφιστάμενα Δίκτυα και τα κεκτημένα-πεπραγμένα τους, και συγκεκριμένα τα «Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου», ως πρότυπο μοντέλο-οδηγός ✓ Η εγγραφή ως σειριακή υποψηφιότητα (13 αρχαία θέατρα συνολικά) στον ενδεικτικό κατάλογο της Ελλάδας - Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας φυσικής κληρονομιάς της UNESCO Εναλλακτικά, η υποψηφιότητα των αρχαιολογικών χώρων των θεάτρων για την εγγραφή τους στον Κατάλογο Παγκόσμιων Μνημείων Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO ✓ Η άμεση αναγνωρισιμότητα της μορφής τους, ως είδος αρχαίου μνημείου ✓ Η δυνατότητα ενσωμάτωσής τους, στη σύγχρονη ζωή, σε γενικές γραμμές ✓ Ο φυσικός, παραγωγικός και πολιτιστικός-λαογραφικός πλούτος, που τα περιβάλλει (φυσικό περιβάλλον, τοπικά προϊόντα, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Η φυσική φθορά των μνημείων και οι αστάθμητοι παράγοντες που την εντείνουν ✓ Η πιθανή δυσκολία διαχωρισμού της προστασίας ενός μνημείου από την πραγματική του ανάδειξη ✓ Η έλλειψη μοντέλου και φορέα διαχείρισης ✓ Η μη επάρκεια χρηματοδοτικών εργαλείων και πόρων ✓ Η απουσία οράματος και ηγεσίας ✓ Η κλιματική κρίση ✓ Οι επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 ✓ Η πολιτική και οικονομική αστάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο

τοπικές παραδόσεις)

- ✓ Η δυνατότητα διασυνοριακής ανάπτυξης
- ✓ Η δυνατότητά τους να λειτουργήσουν και ως αυτόνομος προορισμός
- ✓ Η σύνδεσή τους με ιστορικά συμβάντα, μύθους και θρησκευτικά-λατρευτικά σύμβολα

2.4. Τα αρχαία θέατρα της Νότιας Ιταλίας

Χαρακτηριστικά των θεάτρων

Στον αρχαίο κόσμο, τα ελληνικά όπως και τα ρωμαϊκά θέατρα, εξαπλώθηκαν, καλύπτοντας πολλές περιοχές από την ανατολή ως τη δύση και από το βορρά στο νότο. Κατά συνέπεια, τα συναντάμε σε όλες τις περιοχές εκείνες που επεκτάθηκε ο ελληνικός πολιτισμός και το ελληνικό στοιχείο. Τα περισσότερα ωστόσο, οικοδομήθηκαν στις χώρες που περιβάλλουν τη Μεσόγειο θάλασσα, αφού εκεί γνώρισε μεγάλη ακμή ο αρχαίος πολιτισμός. Έτσι, στη δύση, απέκτησαν το δικό τους θέατρο πολλές ελληνικές αποικίες της νότιας Ιταλίας και της Σικελίας.

Τα θέατρα που κτίστηκαν εκτός ελλαδικού χώρου, ακολουθούσαν σε μεγάλο βαθμό το πρότυπο της Ελλάδας και κτίζονταν συνήθως στις πλαγιές λόφων. Συχνά, στην αρχιτεκτονική τους ενσωμάτωναν και κάποια νέα στοιχεία.

Σήμερα, δεν σώζονται όλα τα αρχαία θέατρα και τα ωδεία στην ίδια κατάσταση. Κάποια εξ αυτών έχουν αναστηλωθεί και θυμίζουν την αρχική εικόνα τους, φιλοξενώντας καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ενώ άλλα, είτε έχουν καταστραφεί, είτε έχει διατηρηθεί μόνο ένα μικρό μέρος τους.

Στη Σικελία, χωροθετούνται έντεκα (11) αρχαία θέατρα, σε διάφορα μέρη του νησιού, τα οποία είναι:

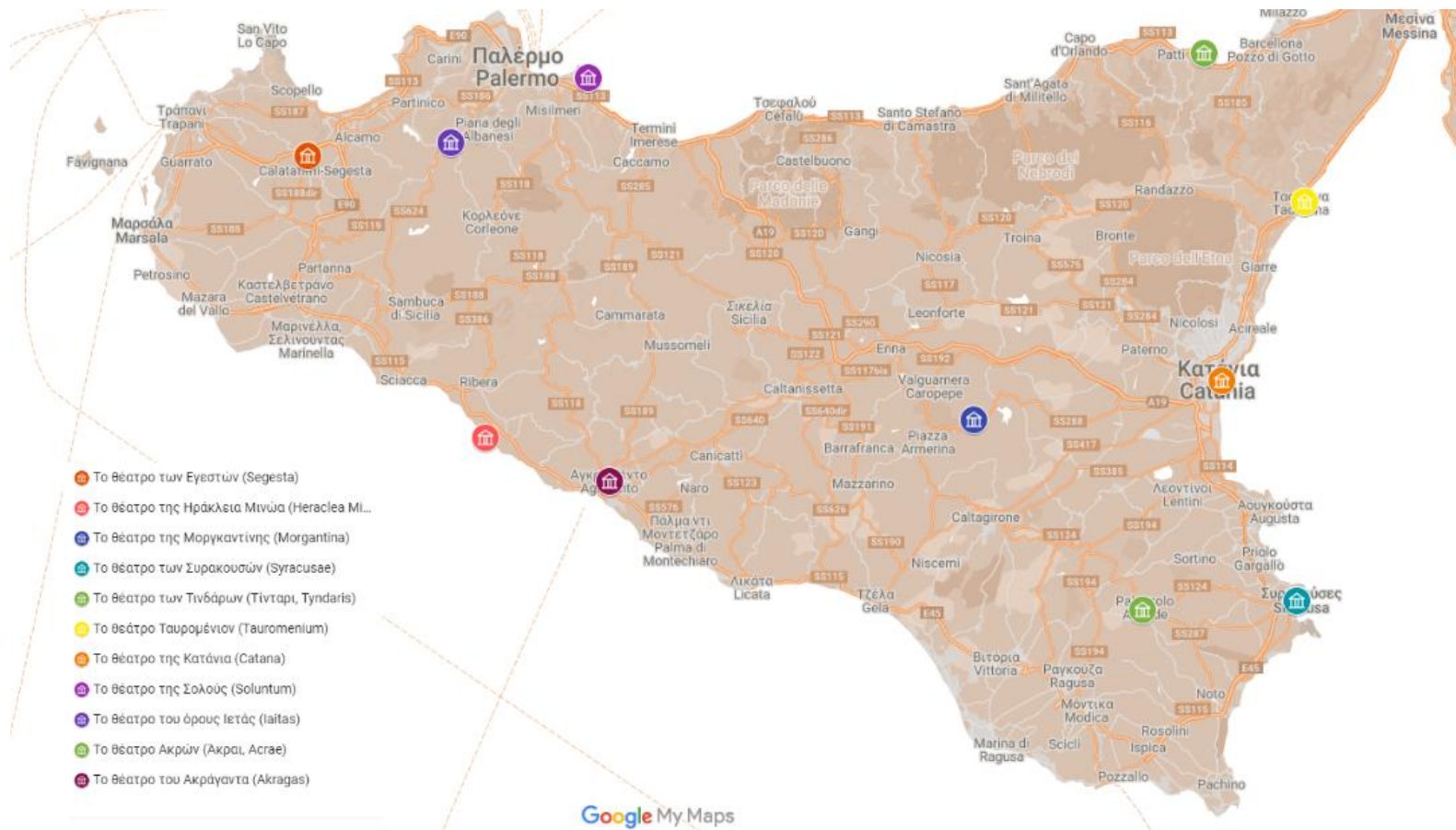
- > των Εγέστων
- > της Ηράκλεια Μινώα
- > της Μοργκαντίνης
- > των Συρακουσών
- > των Τινδάρων
- > Ταορμένιον
- > της Κατάνια
- > της Σολούς
- > του όρους Ιετάς
- > των Ακρών
- > του Ακράγαντα

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

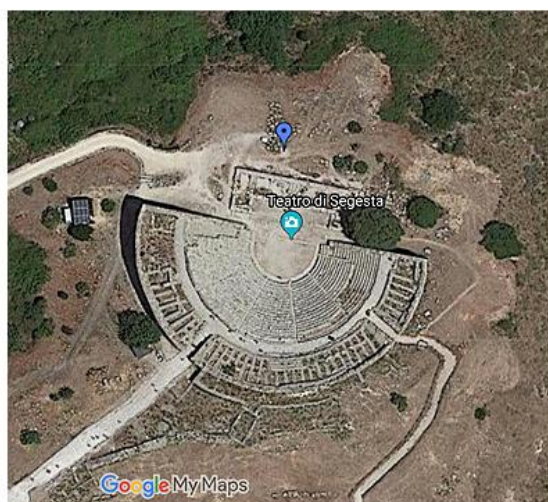
ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Εικόνα 37 Τα αρχαία θέατρα της νότιας Ιταλίας, Πηγή: Ίδια επεξεργασία από Google Maps

> **Το θέατρο των Εγέστον (Segesta)**

Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία
Τύπος θεάτρου

Όρος Μόντε Μπάρμπανο, Επαρχία του Τραπάνι, Σικελία
Ελληνό – ρωμαϊκό

Χρονολογία κατασκευής

Τέλη του 4^{ου} – αρχές του 3^{ου} π.Χ. αιώνα

Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης

1^{ος} αι. π.Χ

Γεωγραφικό μήκος & πλάτος

37.94132, 12.84388

Διαστάσεις

Πλάτος κοίλου: 50,6m
Διάμετρος ορχήστρας: 16,7m

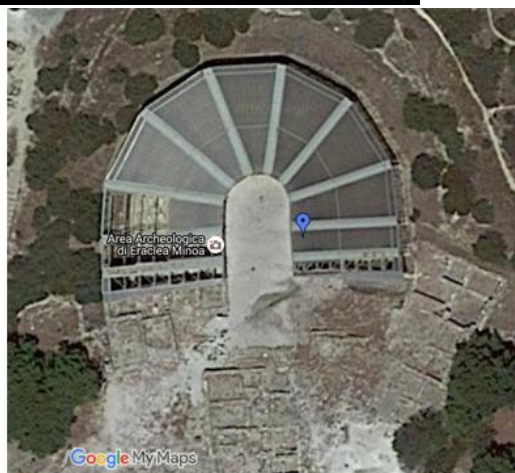
Χωρητικότητα

4.000

(θεατές)

> Το θέατρο της Ηράκλεια Μινώα (Heraclea Minoa)

Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Σύγχρονη Ηράκλεια Μινώα, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία κατασκευής	320 π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	-
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.39427, 13.2807
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 50,6m Διάμετρος ορχήστρας: 16,7m
Χωρητικότητα (θεατές)	Άγνωστη

> Το θέατρο της Μοργκαντίνης (Morgantina)

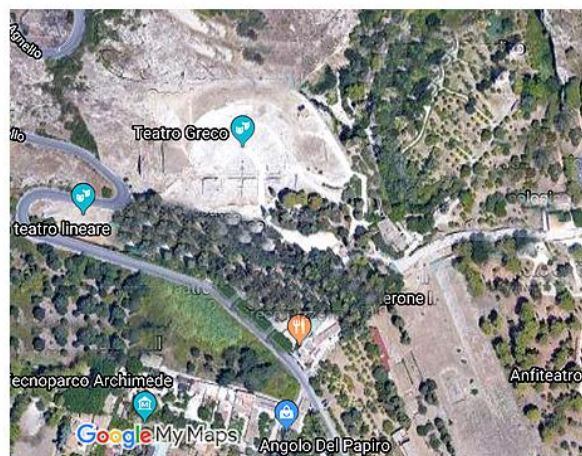
Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Μοντέρνα Σέρρα Ορλάντο, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία κατασκευής	325 π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	300 π.Χ.
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.43003, 14.47943
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 57,5m Διάμετρος ορχήστρας: 14,4m
Χωρητικότητα (θεατές)	2.000-3.000

➤ **Το θέατρο των Συρακουσών (Syracusae)**

Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Συρακούσες, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνιστικό
Χρονολογία κατασκευής	238-215 π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	Αναστηλώθηκε 2 φορές την ελληνιστική περίοδο Η νέα ρωμαϊκή σκηνή κατασκευάστηκε τον 2 ^ο αι. μ.Χ., η κολυμπήθρα κτίστηκε τον 5 ^ο αι. μ.Χ
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.07639, 15.275
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 138,5m Διάμετρος ορχήστρας: 21,4m
Χωρητικότητα (θεατές)	15.000

➤ **Το θέατρο των Τινδάρων (Tyndaris)**

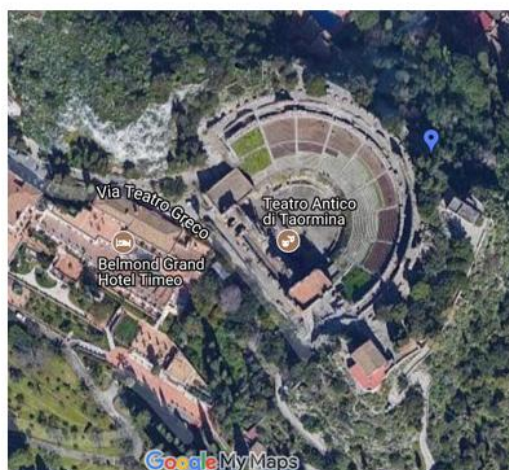
Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Τίνταρι, επαρχία της Μεσσήνη, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνικό θέατρο με ρωμαϊκές προσθήκες
Χρονολογία κατασκευής	4 ^{ος} αιώνας π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	Ρωμαϊκές αναστηλώσεις μετά τον 1 ^ο μ.Χ. αιώνα
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	3.14377, 15.04234
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 76m Διάμετρος ορχήστρας: 23m
Χωρητικότητα (θεατές)	3.000

➤ **Το θέατρο Ταυρομένιον (Tauromenium)**

Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Ταορμίνα, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνό- ρωμαϊκό
Χρονολογία κατασκευής	3 ^{ος} αιώνας π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	Ελληνικό θέατρο που ξαναχτίστηκε με τούβλο από τους Ρωμαίους 27 π.Χ. – 68 μ.Χ. Κατά τη ρωμαϊκή αναμόρφωση προστέθηκαν βασιλικές, ανακαινισμένο κτίριο σκηνής, καθίσματα (98 -138 μ.Χ.)
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.85263, 15.29282
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 109m Διάμετρος ορχήστρας: 28m
Χωρητικότητα (θεατές)	8.900-11.150

➤ **Το θέατρο της Κατάνια (Catana)**

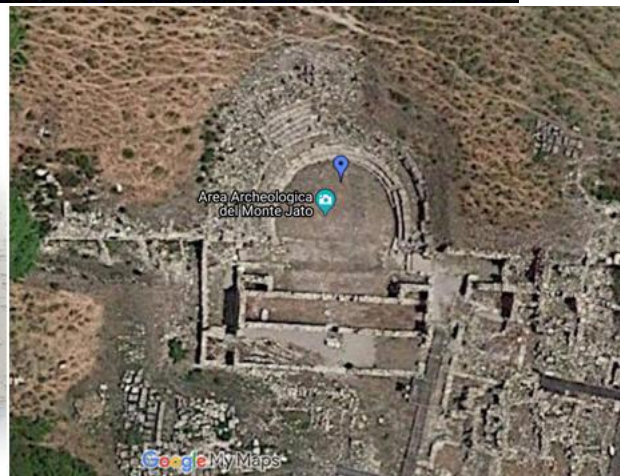
Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Κατάνια, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ρωμαϊκό θέατρο που κτίστηκε πάνω από ελληνικό
Χρονολογία κατασκευής	5 ^{ος} αιώνας π.Χ
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	Ανακατασκευάστηκε σε 2 φάσεις (Augustan, Flavian). Ανακαινίστηκε στην ανδριανική περίοδο.
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.50294, 15.08361
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 87m Διάμετρος ορχήστρας: 29m
Χωρητικότητα (θεατές)	7.500

➤ **Το θέατρο του όρους Ιετός (Iaitas)**

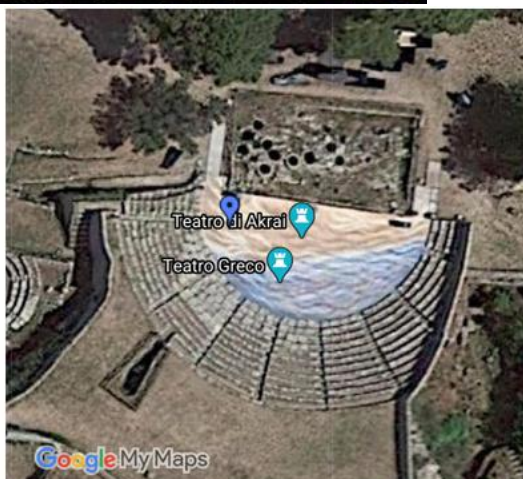
Πηγή: https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily_map.htm

Τοποθεσία	Σαν Τζιουζέπε Χάτο, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνιστικό θέατρο
Χρονολογία κατασκευής	320 π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	-
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.96759, 13.10791
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 67,9m Διάμετρος ορχήστρας: 21,5m
Χωρητικότητα (θεατές)	4.400

➤ **Το θέατρο Ακρών (Acrae)**

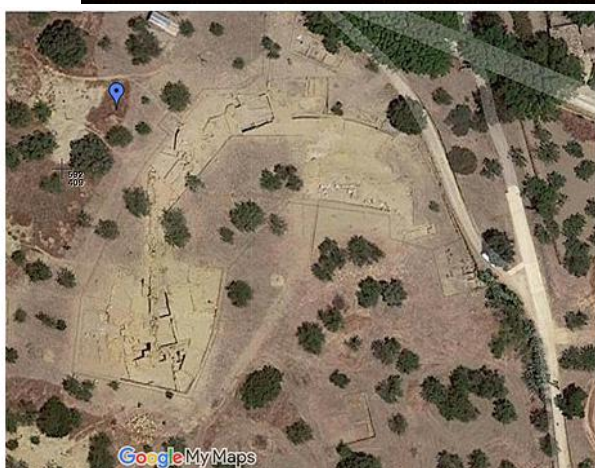
Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Παλατσόλε Ακρέιντε, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνικό θέατρο που μετατράπηκε σε ρωμαϊκό
Χρονολογία κατασκευής	Τέλη 3 ^{ου} αιώνα π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	Ανακαίνιστηκε κατά τη ρωμαϊκή περίοδο.
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.05766, 14.8946
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 37,5m Διάμετρος ορχήστρας: 19,2m
Χωρητικότητα (θεατές)	-

➤ **Το θέατρο του Ακράγαντα (Akragas)**

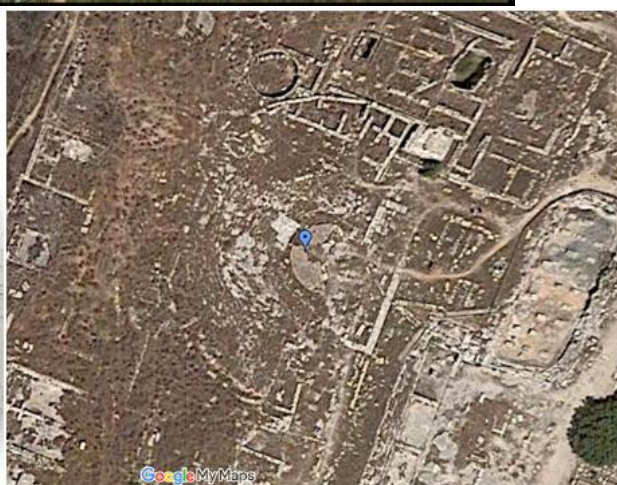
Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Αγκριτζέντο, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνιστικό θέατρο
Χρονολογία κατασκευής	350 π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	-
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	37.29616, 13.5904
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 100m Διάμετρος ορχήστρας: -
Χωρητικότητα (θεατές)	-

➤ **Το θέατρο της Σολούς (Soluntum)**

Πηγή: <https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

Τοποθεσία	Σολούς, Σικελία
Τύπος θεάτρου	Ελληνιστικό θέατρο
Χρονολογία κατασκευής	350 π.Χ.
Χρονολογία αναστήλωσης/ αποκατάστασης	3 ^{ος} αιώνας π.Χ., Εγκαταλείφθηκε και κτίστηκε ξανά τον 1 ^ο αιώνα π.Χ.
Γεωγραφικό μήκος & πλάτος	38.09418, 13.53191
Διαστάσεις	Πλάτος κοίλου: 40m Διάμετρος ορχήστρας: 10m
Χωρητικότητα (θεατές)	1.800

Κοινά στοιχεία με τα ελληνικά θέατρα

Τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα σημεία που αφορούν στα αρχαία θέατρα της νότιας Ιταλίας, είναι τα εξής:

- ⊙ Το θέατρο των Συρακουσών είναι ταυτόχρονα το παλιότερο και το μεγαλύτερο σε μέγεθος (χωρητικότητας 15.000 θεατών) θέατρο της Σικελίας. Το 1914 το Εθνικό Ινστιτούτο Αρχαίου Δράματος ξεκίνησε τις ετήσιες παραστάσεις αρχαίου ελληνικού δράματος (από το Μάιο μέχρι και τον Ιούλιο) και η παράδοση αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Οι αρχαίες ελληνικές τραγωδίες παίζονται κατά τη δύση του ηλίου, στα ιταλικά και χωρίς ηχοσύστημα, εξαιτίας της ποιότητας της ακουστικής του θεάτρου.
- ⊙ Το θέατρο της Σεγέστα φιλοξενεί παραστάσεις αρχαίου δράματος καθόλη τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών
- ⊙ Το θέατρο της Κατάνια είναι ρωμαϊκό, αλλά ο χώρος χρησιμοποιήθηκε εκατοντάδες χρόνια πριν, από τους Έλληνες, για να κτίσουν το δικό τους θέατρο (κάπου τον 5^ο αιώνα).
- ⊙ Η Ταορμίνια αποτελεί ιδιαίτερα δημοφιλή τουριστικό προορισμό εδώ και εκατοντάδες χρόνια, ενώ το κορυφαίο αξιοθέατό της, είναι το θέατρο, το οποίο εξακολουθεί να εντυπωσιάζει τους επισκέπτες και συνεχίζει να λειτουργεί ως χώρος θεατρικών παραστάσεων όπως στην αρχαιότητα.
- ⊙ Το Τίνταρι, αποτελεί αρχαιολογικό χώρο με ρωμαϊκές κατοικίες και λουτρά, υπέροχα ψηφιδωτά στο δάπεδο και ένα μικρό μουσείο. Εντός του αρχαιολογικού χώρου βρίσκεται καλοδιατηρημένο, το ομώνυμο θέατρο. Κάθε χρόνο, από τα τέλη Μάιου ως τα μέσα Ιουνίου και από τα τέλη Ιουλίου ως τα τέλη Αυγούστου, πραγματοποιούνται παραστάσεις αρχαίων ελληνικών έργων καθώς και άλλα θεατρικά δρώμενα.

Τα **κοινά σημεία των θεάτρων της νότιας Ιταλίας με τα ελληνικά θέατρα που εξετάζονται στην παρούσα Μελέτη**, είναι τα εξής:

- ⇒ Κτίστηκαν σχεδόν τις ίδιες χρονολογικές περιόδους.
- ⇒ Αποτέλεσαν σήμα κατατεθέν της εκάστοτε πόλης.
- ⇒ Είναι κτισμένα σε σημεία που πρόσφεραν μοναδική θέα/ στρατηγικά σημεία.
- ⇒ Στην πλειονότητά τους, παρουσιάζουν το ίδιο εύρος από πλευράς χωρητικότητας θεατών, με λίγες εξαιρέσεις.
- ⇒ Έχουν αναστηλωθεί/ αποκατασταθεί κατά το παρελθόν, ή υπάρχει σχετικός προγραμματισμός.
- ⇒ Σήμερα είναι επισκέψιμα ως αρχαιολογικοί χώροι και αρκετά από αυτά φιλοξενούν εκδηλώσεις και αρχαία δράματα, κυρίως κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Πολιτιστικές Διαδρομές Νότιας Ιταλίας

Πίνακας 14 Πολιτιστικές Διαδρομές Νότιας Ιταλίας

Αρχαίο Θέατρο	Τουριστική αξιοποίηση	Σύνδεση/ ένταξη/ συσχέτιση με πολιτιστικές διαδρομές	Επιπλέον σχετικές πληροφορίες
Το θέατρο των Εγέστων (Segesta)	Επισκέψιμο	✓ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	-
Το θέατρο της Ηράκλεια Μινώα (Heraclea Minoa)	Επισκέψιμο	✓ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο. ✓ Μέρος του ευρωπαϊκού έργου “CROSSDEV” του ευρωπαϊκού προγράμματος ENI CBC MED που στόχευε – μεταξύ άλλων – στην	-

		δημιουργία καινοτόμων προϊόντων και στην προώθηση πολιτιστικών διαδρομών και ιστορικών συνδέσεων. www.enicbcmed.eu/projects/crossdev	
Το θέατρο της Μοργκαντίνης (Morgantina)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	
Το θέατρο των Συρακουσών (Syracusae)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	Οι Συρακούσες μαζί με τη νεκρόπολη Πανταλίκα είναι ανακηρυγμένο Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO
Το θέατρο των Τινδάρων (Tyndaris)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	-
Το θέατρο Ταυρομένιον (Tauromenium)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	-
Το θέατρο της Κατάνια (Catana)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	-
Το θέατρο του όρους Ιετάς (Iaitas)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων	-
Το θέατρο του Ακράγαντα (Akragas)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	Αποτελεί μέρος της πρωτοβουλίας Smart Education Unesco Sicilia – five senses for seven sites που χρηματοδοτείται από το Ιταλικό Υπουργείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς και συγχρηματοδοτείται από την Περιφέρεια της Σικελίας με στόχο τη δημιουργία συνέργειας – για πρώτη φορά στη Σικελία- μεταξύ 7 μνημείων παγκόσμιας κληρονομιάς χρησιμοποιώντας εκπαιδευτικούς πόρους για τη μετάδοση των γνώσεων Το ιστορικό κέντρο της αρχαίας πόλης ανήκει στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO
Το θέατρο Ακρών (Acrae)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων	-
Το θέατρο της Σολούς (Soluntum)	Επισκέψιμο	✔️ Αποτελεί μέρος διαδρομών ιδιωτικών πρωτοβουλιών τουριστικών πρακτορείων – εντάσσεται μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο.	-

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Τα αρχαία θέατρα της Σικελίας, παρά το ότι αποτελούν τμήμα διαδρομών ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πολιτιστικών, γαστρονομικών, κλπ.) ιδιωτικών πρωτοβουλιών (τουριστικών πρακτορείων όλων των δυναμικών), φαίνεται πως μέχρι σήμερα, δεν εντάσσονται εντός του πλαισίου κάποιας οργανωμένης πολιτιστικής ή άλλης διαδρομής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεχίζει να υποστηρίζει τον τομέα των τεχνών του θεάματος και του θεάτρου, στο πλαίσιο του νέου Προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (2021-2027)³⁵. Καθιέρωσε αυτή τη στρατηγική δράση το 2020 ως απάντηση στην πανδημία του COVID – 19 προκειμένου να ενισχυθεί ο τομέας των τεχνών και του θεάματος που πλήχθηκε από αυτήν. Ο στόχος πίσω από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας για το θέατρο, ήταν η δημιουργία μίας συνολικής πολιτικής προσέγγισης για τις ευρωπαϊκές παραστατικές τέχνες και ειδικότερα για τον τομέα του θεάτρου. Το Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» καθώς και η πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης που αφορά στις Πολιτιστικές Διαδρομές³⁶ (Cultural Routes of the Council of Europe) αποτελούν σημαντικές ευκαιρίες προς αξιοποίηση αφενός μεν για χρηματοδότηση, αφετέρου δε για σχεδιασμό ολοκληρωμένων πολιτιστικών διαδρομών και σε διακρατικό επίπεδο, σε συνεργασία με άλλα αρχαία θέατρα της Μεσογείου.

³⁵ <https://culture.ec.europa.eu/cultural-and-creative-sectors/performing-arts/european-theatre-initiative>

³⁶ <https://www.coe.int/en/web/cultural-routes>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Κεφάλαιο 3ο

Θεματικοί Χάρτες – Θεματικές Διαδρομές

3.1. Θεματικοί χάρτες (με κατεύθυνση την ποδηλασία, την γαστρονομία, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό)

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται δέκα (10) θεματικοί χάρτες που δημιουργήθηκαν ειδικά για κάθε ένα από τα αρχαία ελληνικά θέατρα που μελετήθηκαν προκειμένου να παρουσιάσουν συγκεκριμένες καταγεγραμμένες δραστηριότητες, στις περιοχές όπου αυτά εδράζονται, οι οποίες στοχεύουν σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού με ειδικά ενδιαφέροντα (bike routes, culinary routes, educational routes, cultural routes).

Με βάση τους ορισμούς των θεματικών διαδρομών όπως αυτές έχουν παρουσιαστεί στην εισαγωγική ενότητα, και κυρίως με άξονα το αρχαίο θέατρο, οι θεματικοί χάρτες που ακολουθούν καλύπτουν την κατηγορία των πολιτιστικών διαδρομών. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται επίσκεψη στο αρχαίο θέατρο που αποτελεί κάθε φορά το σημείο αναφοράς, στον ευρύτερο αρχαιολογικό χώρο στον οποίο χωροθετείται και που κατά περιπτώσεις μπορεί να περιλαμβάνει και άλλους πολιτιστικούς πόρους όπως π.χ. κάποιο ωδείο, επίσκεψη στο αντίστοιχο αρχαιολογικό μουσείο της περιοχής και επίσκεψη στα μνημεία που είναι εγγεγραμμένα στον κατάλογο της υλικής πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση στα θέατρα της Ήλιδας και του Αίγιου.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

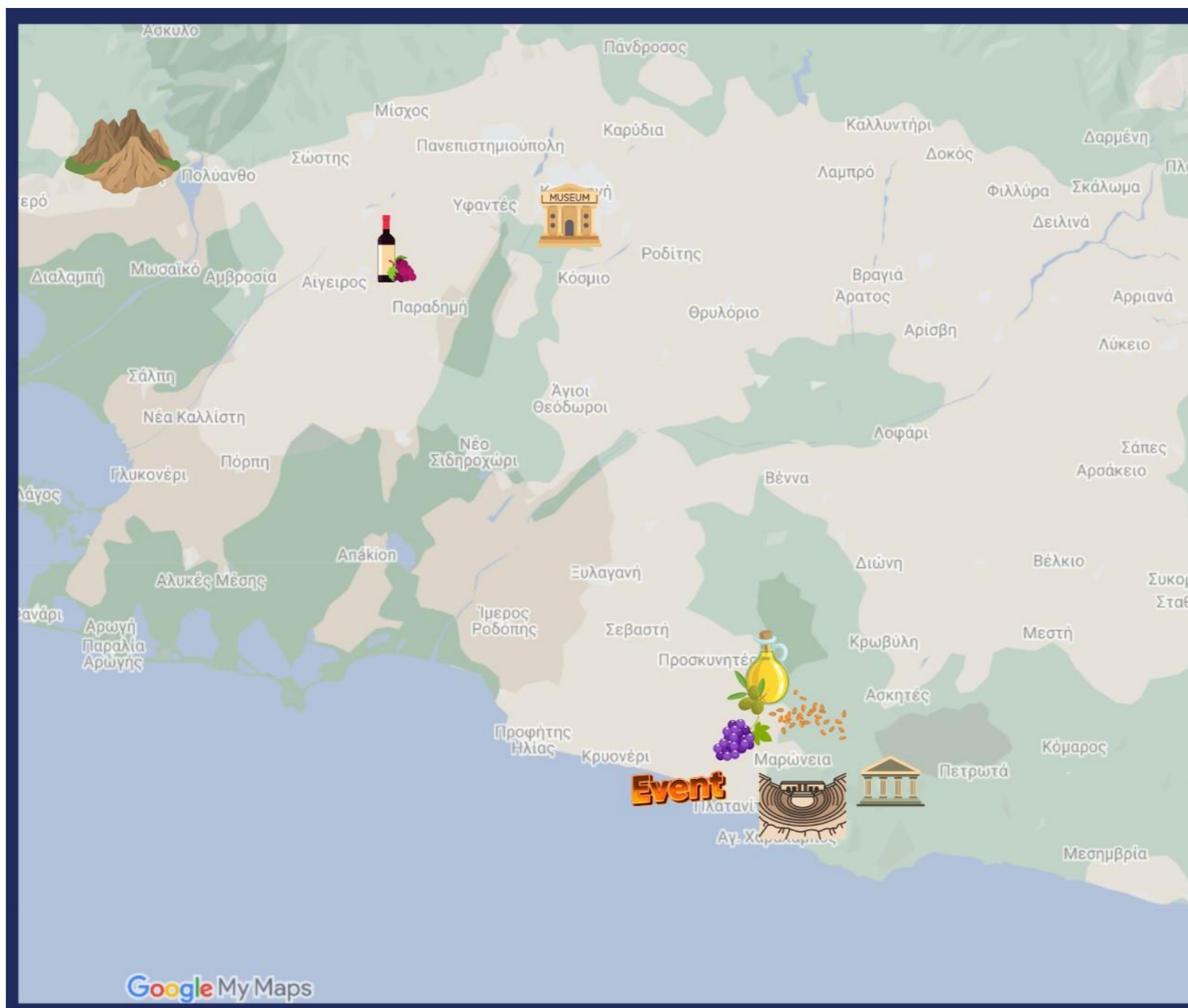

Παράλληλα, στους χάρτες αποτυπώνονται σημεία στα οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ακολουθήσουν τμήμα περιπατητικών και ποδηλατικών διαδρομών, που έχουν ωστόσο καταγραφεί από επίσημους φορείς (βλ. EuroVelo).

Σε ό,τι αφορά στη γαστρονομία, προτείνεται η αναζήτηση σε κάθε περιοχή επιχειρήσεων, βιοτεχνιών, κλπ. που τυποποιούν, πωλούν και συχνά προσφέρουν για γευστική δοκιμή προϊόντα από την *μεσογειακή τριάδα*. Επιπροσθέτως, συστήνεται η συμμετοχή στη «Διαδρομή του Κρασιού του Διονύσου» που αποτελεί τμήμα των οινικών διαδρομών της Βόρειας Ελλάδας, καθώς και η συμμετοχή στη «Διαδρομή των θεών του Ολύμπου» που αφορούν το αρχαίο θέατρο της Μαρώνειας και του Δίου αντίστοιχα.

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ

Αρχαίο Θέατρο Μαρώνειας

Τμήμα της
“Διαδρομής του κρασιού του Διονύσου”

Μεσογειακή Τριάδα

Αρχαίο Θέατρο Μαρώνειας

Αρχαιολογικός χώρος Μαρώνειας

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής

Πηγές:
Δρόμοι του Κρασιού Β. Ελλάδας, ΔΙΑΖΩΜΑ,
ΕΟΤ, ΥΠΠΟΑ

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΔΙΟΝ

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΓΙΤΑΝΩΝ

Αρχαίο Θέατρο Γιτάνων

Μέρος της Διαδρομής
"Αρχαία Θεάτρα της Ηπείρου"

- Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E6
- EuroVelo8 Μεσογειακή Διαδρομή
- Μεσογειακή Τριάδα
- Αρχαίο Θέατρο Γιτάνων
- Αρχαιολογικός χώρος Γιτάνων
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας

Πηγές:
EuroVelo, EOT, anavasi.gr, ΥΠΠΟΑ, ΔΙΑΖΩΜΑ

The map displays the region of Epirus, Greece, with various locations labeled. Key locations include Κοιτισποι, Πλαίσιο, Γερομέρι, Κεστρίνη, Μαυρούδι, Ηγουμενίτσα, and Αρχαίο Θέατρο Γιτάνων. The map also shows the E6 road and the EuroVelo 8 route. The theater is highlighted with a red circle and a theater icon. Other landmarks like the Hymettos Museum and the Gitanon archaeological site are also marked.

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΝΙΚΟΠΟΛΗΣ

Αρχαίο Θέατρο Νικόπολης

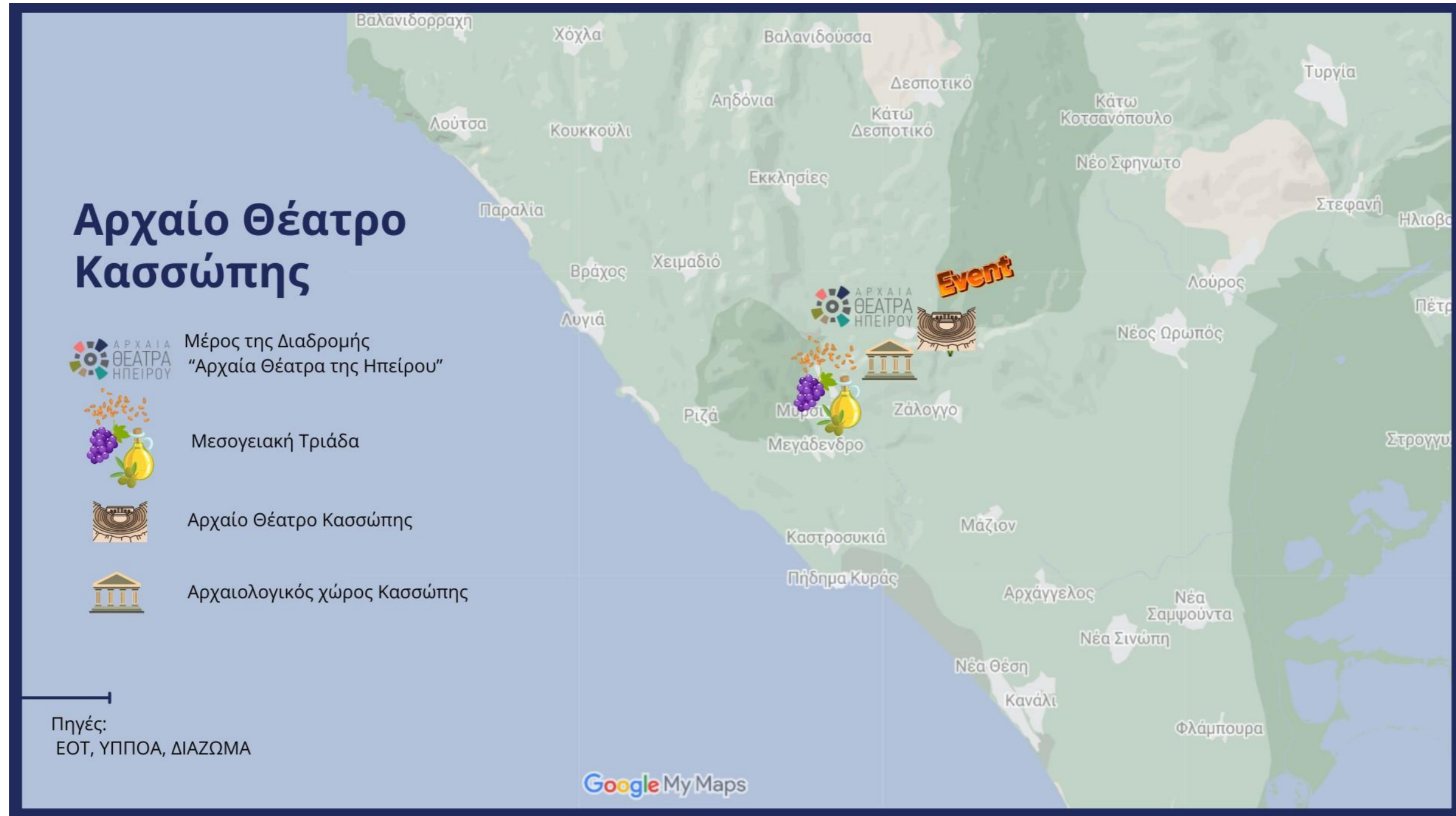
Μέρος της Διαδρομής
“Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου”

- Μεσογειακή Τριάδα
- Αρχαίο Θέατρο Νικόπολης
- Αρχαιολογικός χώρος Νικόπολης
- Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης
- Ρωμαϊκό Ωδείο Νικόπολης

Πηγές:
ΕΟΤ, ΥΠΠΟΑ, ΔΙΑΖΩΜΑ

Google My Maps

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΣΣΩΠΗΣ

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΙΠΥ (ΠΛΑΤΙΑΝΑΣ)

Αρχαίο Θέατρο Αίπυ (Πλατιάνας)

Μεσογειακή Τριάδα

Αρχαίο Θέατρο Πλατιάνας

Αρχαιολογικός χώρος Πλατιάνας

Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της αρχαιότητας

Αρχαιολογικός Χώρος Ολυμπίας, Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα

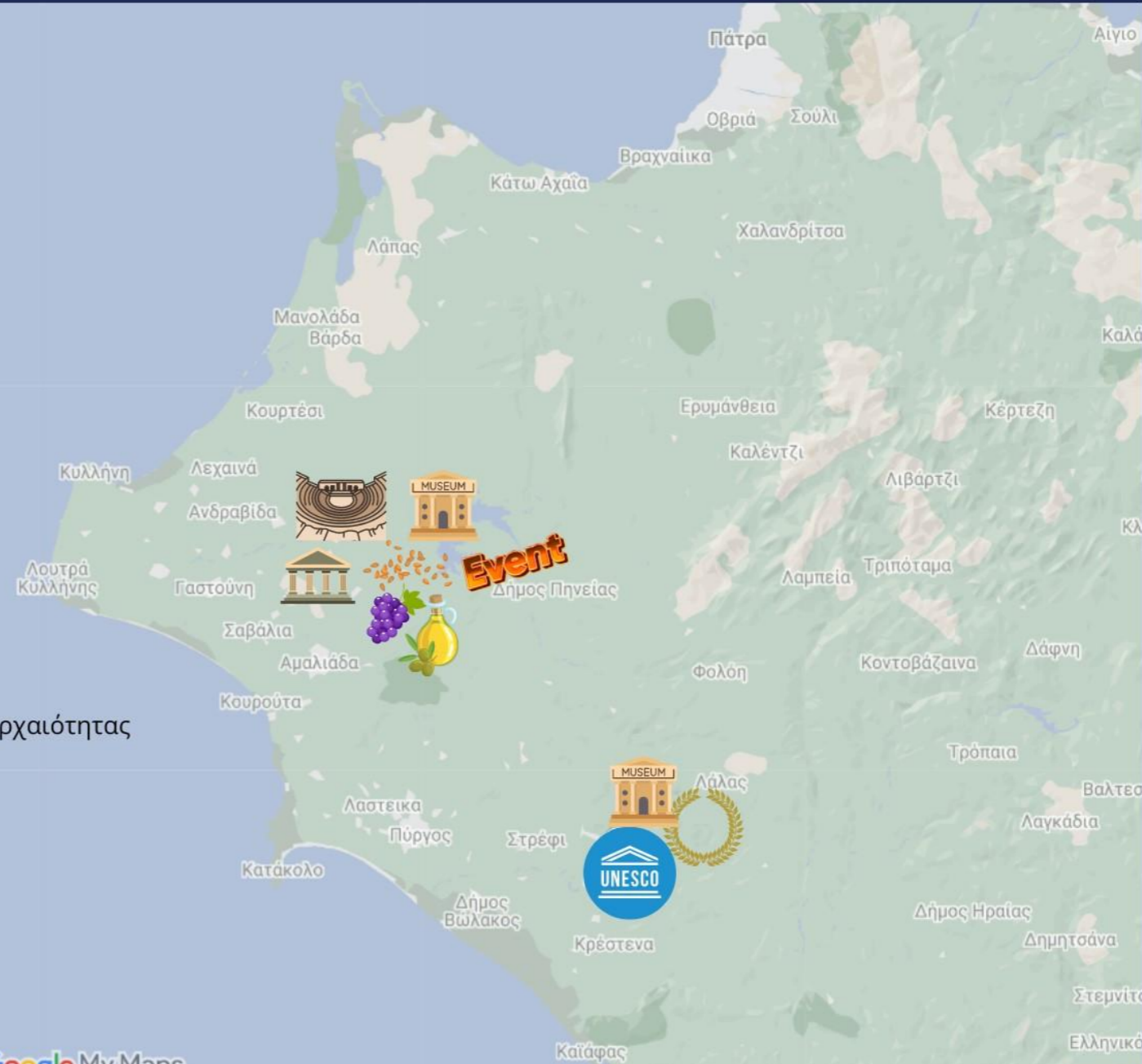
Πηγές:
ΕΟΤ, ΥΠΠΟΑ, ΔΙΑΖΩΜΑ, UNESCO

Google My Maps

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΗΛΙΔΑΣ

Αρχαίο Θέατρο Ήλιδας

- Μεσογειακή Τριάδα
- Αρχαίο Θέατρο Ήλιδας
- Αρχαιολογικός χώρος Ήλιδας
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ήλιδας
Μουσείο Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της αρχαιότητας
- Αρχαιολογικός Χώρος Ολυμπίας,

Πηγές:
ΕΟΤ, ΥΠΠΟΑ, ΔΙΑΖΩΜΑ, UNESCO

Google My Maps

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ

Αρχαίο Θέατρο Μεγαλόπολης

-
Μεσογειακή Τριάδα
-
Αρχαίο Θέατρο Μεγαλόπολης
-
Αρχαιολογικός χώρος Μεγαλόπολης
-
Αρχαιολογική συλλογή Μεγαλόπολης
-
Μαντίνεια Αρκαδίας
-
Menalon trail

Πηγές:
ΕΟΤ, ΥΠΠΟΑ, ΔΙΑΖΩΜΑ, Menalon Trail

Google My Maps

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΙΚΥΩΝΑΣ

Αρχαίο Θέατρο Σικυώνας

Μεσογειακή Τριάδα

Αρχαίο Θέατρο Σικυώνας

Αρχαιολογικός χώρος Σικυώνας

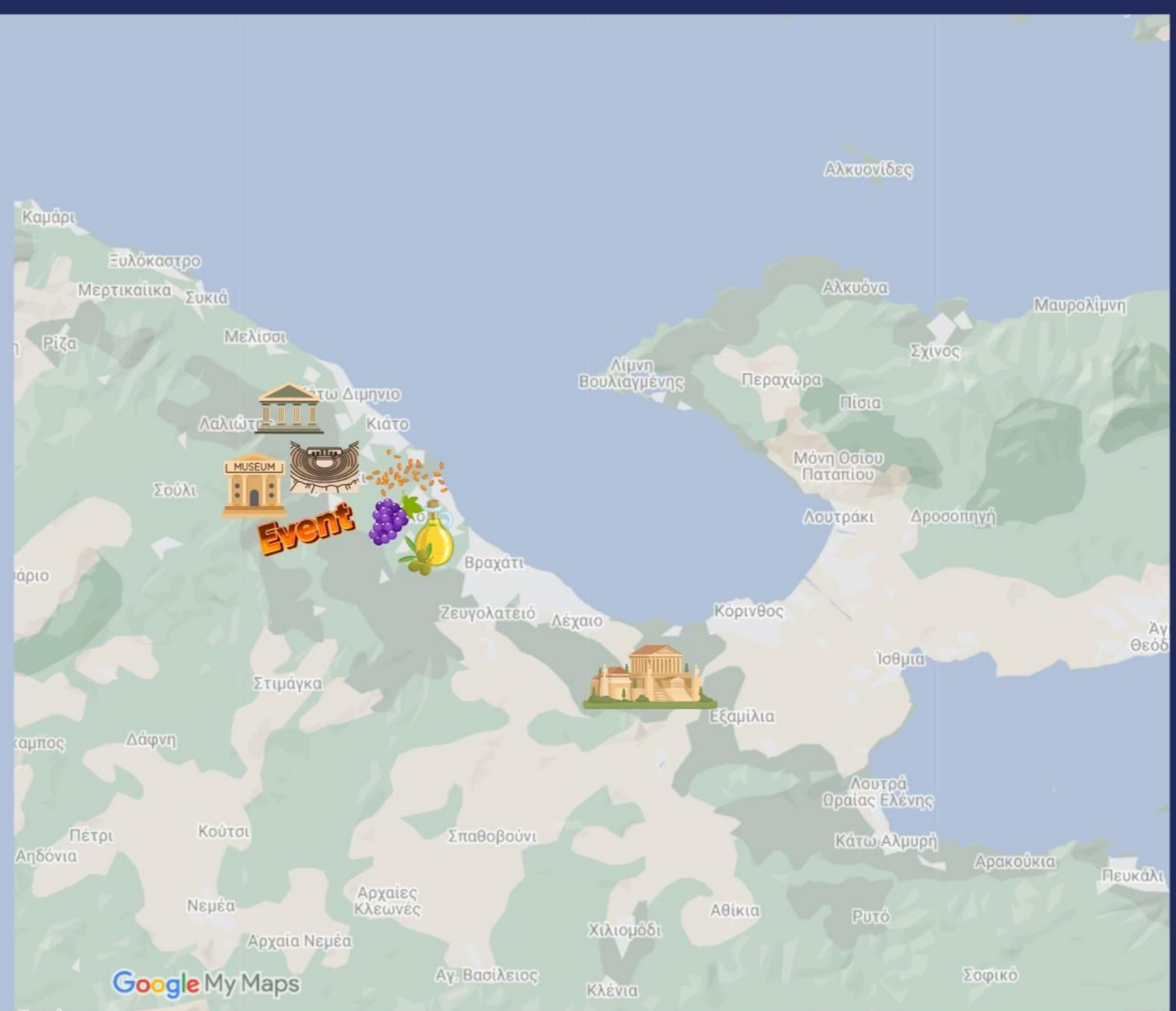

Αρχαιολογικό Μουσείο Σικυώνας

Αρχαία Κόρινθος

Πηγές:
ΕΟΤ, ΥΠΠΟΑ, ΔΙΑΖΩΜΑ

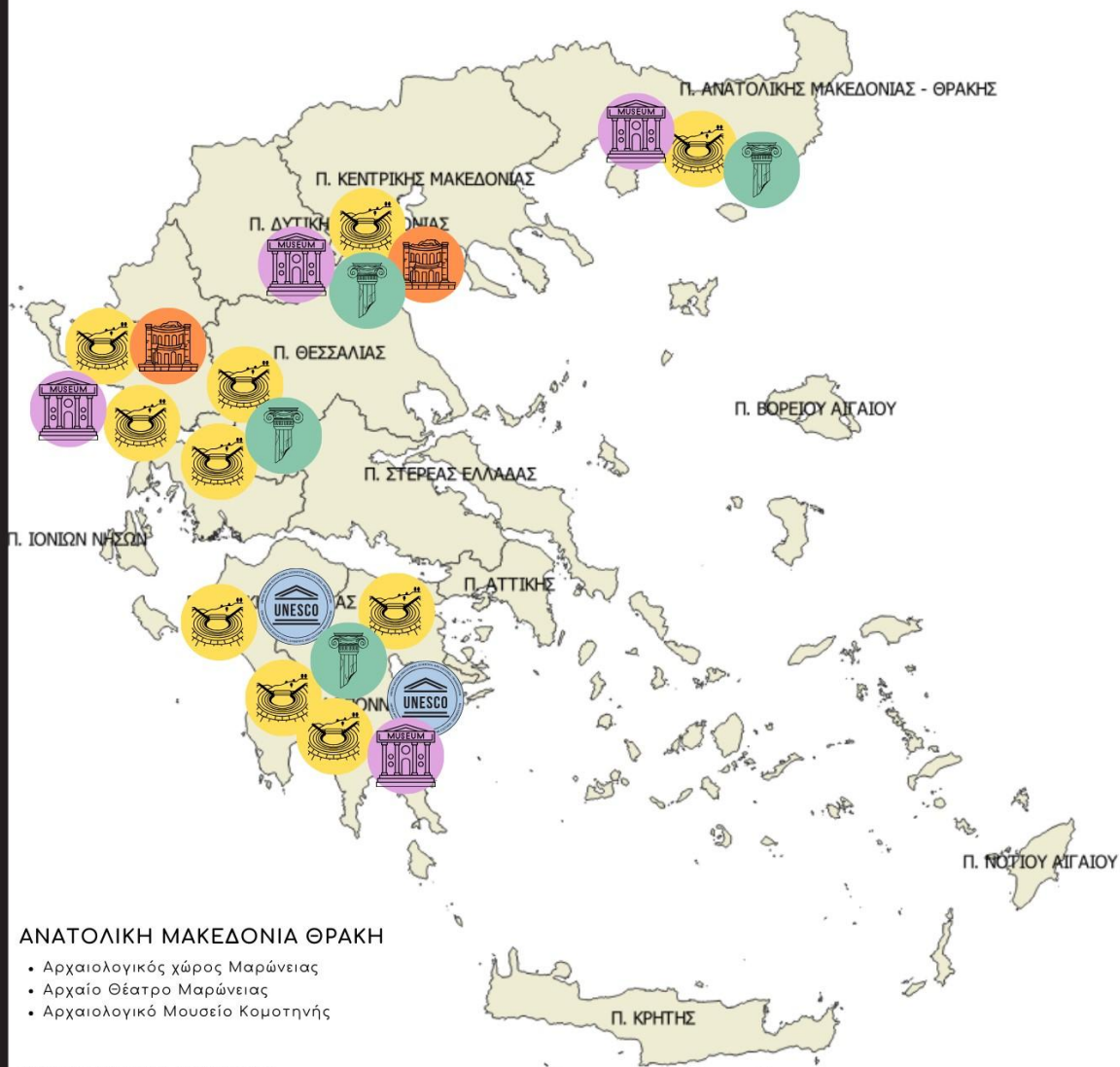

3.2. Κοινές θεματικές διαδρομές

Κατόπιν, παρουσιάζονται:

- ✔ Χάρτης που περιλαμβάνει αρχαία θέατρα, ωδεία, μνημεία και μουσεία.
- ✔ Προτεινόμενες θεματικές διαδρομές με βάση:
 - α) τα τοπικά δρώμενα και
 - β) τη μεσογειακή τριάδα.

Αρχαία θέατρα, ωδεία, μνημεία & μουσεία

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΘΡΑΚΗ

- Αρχαιολογικός χώρος Μαρώνειας
- Αρχαίο Θέατρο Μαρώνειας
- Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Αρχαιολογικός χώρος Δίου
- Αρχαίο Θέατρο Δίου
- Αρχαιολογικό Μουσείο Δίου
- Ρωμαϊκό ωδείο Δίου

ΗΠΕΙΡΟΣ

- Αρχαίο Θέατρο Γιτάνων
- Αρχαιολογικός χώρος Γιτάνων
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας
- Αρχαιολογικός χώρος Δωδώνης
- Αρχαίο Θέατρο Δωδώνης
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων
- Αρχαίο Θέατρο Κασσώπης
- Αρχαιολογικός χώρος Κασσώπης
- Αρχαίο Θέατρο Νικόπολης
- Ρωμαϊκό Ωδείο Νικόπολης
- Αρχαιολογικό Μουσείο Νικόπολης

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

- Αρχαιολογικός χώρος Ήλιδας
- Αρχαίο Θέατρο Ήλιδας
- Αρχαιολογικό Μουσείο Ήλιδας
- Μουσείο της Ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων της αρχαιότητας
- Αρχαιολογικός χώρος Πλατιάνας
- Αρχαίο Θέατρο Πλατιάνας

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

- Αρχαιολογικός χώρος Μεγαλόπολης
- Αρχαίο Θέατρο Μεγαλόπολης
- Αρχαιολογική Συλλογή Μεγαλόπολης
- Αρχαιολογικός χώρος Σικυώνας
- Αρχαίο Θέατρο Σικυώνας
- Αρχαιολογικό Μουσείο Σικυώνας

Αρχαίο θέατρο

Ωδείο

Αρχαιολογικός χώρος

Μνημείο UNESCO

Μουσείο

UNESCO: Αρχαιολογικός Χώρος Ολυμπίας

Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Προφίλ διαδρομής

2

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

2

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

2

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ

2

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

2.500

ΧΡΟΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

366

ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ

Προτείνεται επίσκεψη:

- Στα αρχαία θέατρα της Μαρώνειας και του Δίου
- Στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία
- Σε οινοποιεία των περιοχών που περιλαμβάνονται στις διαδρομές "Δρόμοι κρασιού των Θεών του Ολύμπου" & "Διαδρομή του κρασιού του Διονύσου"
- Σε βιοτεχνίες/ καταστήματα για δοκιμή των προϊόντων της Μεσογειακής Τριάδας
&

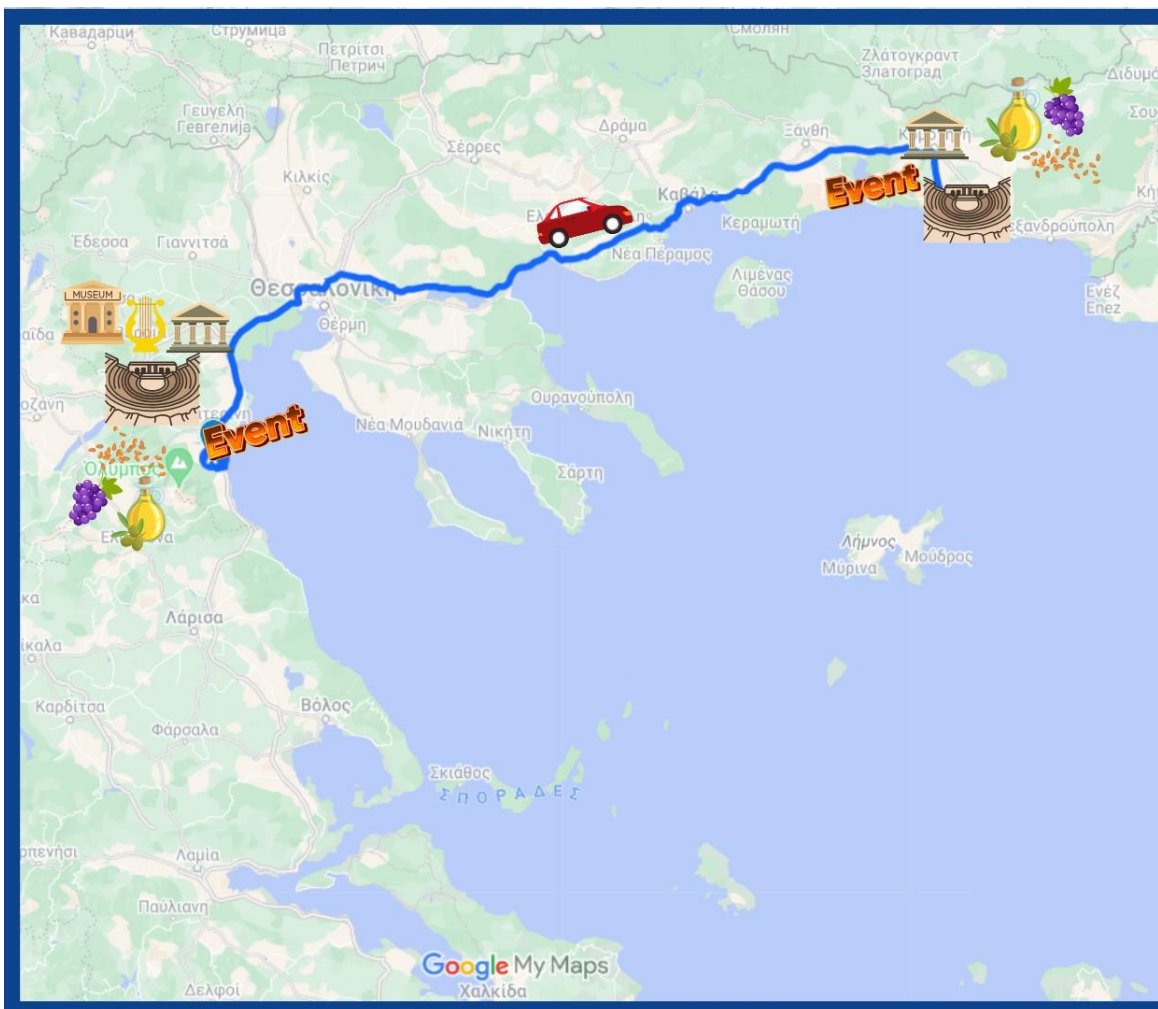
Συμμετοχή σε δραστηριότητες/ εκδηλώσεις που αφορούν στα θέατρα ανάλογα με την περίοδο επίσκεψης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- 2 Περιφέρειες
- 2 Περιφερειακές Ενότητες
- 2 Αρχαία Θέατρα
- 2 Αρχαιολογικοί χώροι
- 2.500 χρόνια ιστορίας
- 365 km

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Προφίλ διαδρομής

1

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

3

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

4

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ

4

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

2.500

ΧΡΟΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

206

ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ

Προτείνεται επίσκεψη:

- Στα αρχαία θέατρα των Γιτάνων, της Δωδώνης, της Νικόπολης και της Κασσώπης
- Στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία
- Σε βιοτεχνίες/ καταστήματα για δοκιμή των προϊόντων της Μεσογειακής Τριάδας

&

Συμμετοχή σε δραστηριότητες/ εκδηλώσεις που αφορούν στα θέατρα ανάλογα με την περίοδο επίσκεψης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

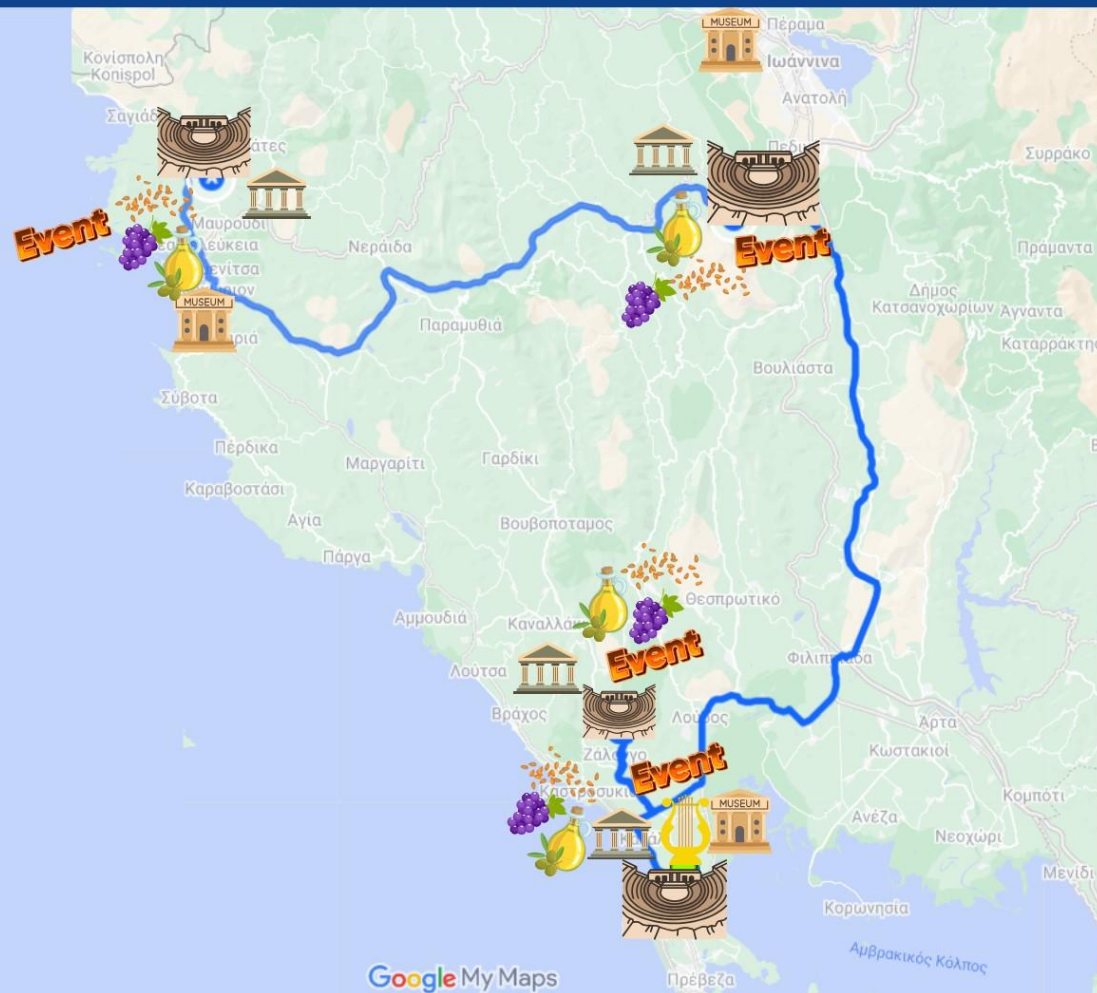

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

- 1 Περιφέρεια
- 3 Περιφερειακές Ενότητες
- 4 Αρχαία Θέατρα
- 4 Αρχαιολογικοί χώροι
- 2.500 χρόνια ιστορίας
- 206 km

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

Προφίλ διαδρομής

2

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

3

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ
ΕΝΟΤΗΤΕΣ

4

ΑΡΧΑΙΑ
ΘΕΑΤΡΑ

4

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ
ΧΩΡΟΙ

2

ΜΝΗΜΕΙΑ
UNESCO

2.500
ΧΡΟΝΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

373

ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ

Προτείνεται επίσκεψη:

- Στα αρχαία θέατρα της Ήλιδας, της Πλατιάνας, της Μεγαλόπολης και της Σικυώνας
- Στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία
- Στα μνημεία UNESCO
- Σε βιοτεχνίες/ καταστήματα για δοκιμή των προϊόντων της Μεσογειακής Τριάδας

&

Συμμετοχή σε δραστηριότητες/ εκδηλώσεις που αφορούν στα θέατρα ανάλογα με την περίοδο επίσκεψης

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Προφίλ διαδρομής

2

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

4

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

5

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ

5

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

2.500

ΧΡΟΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

762

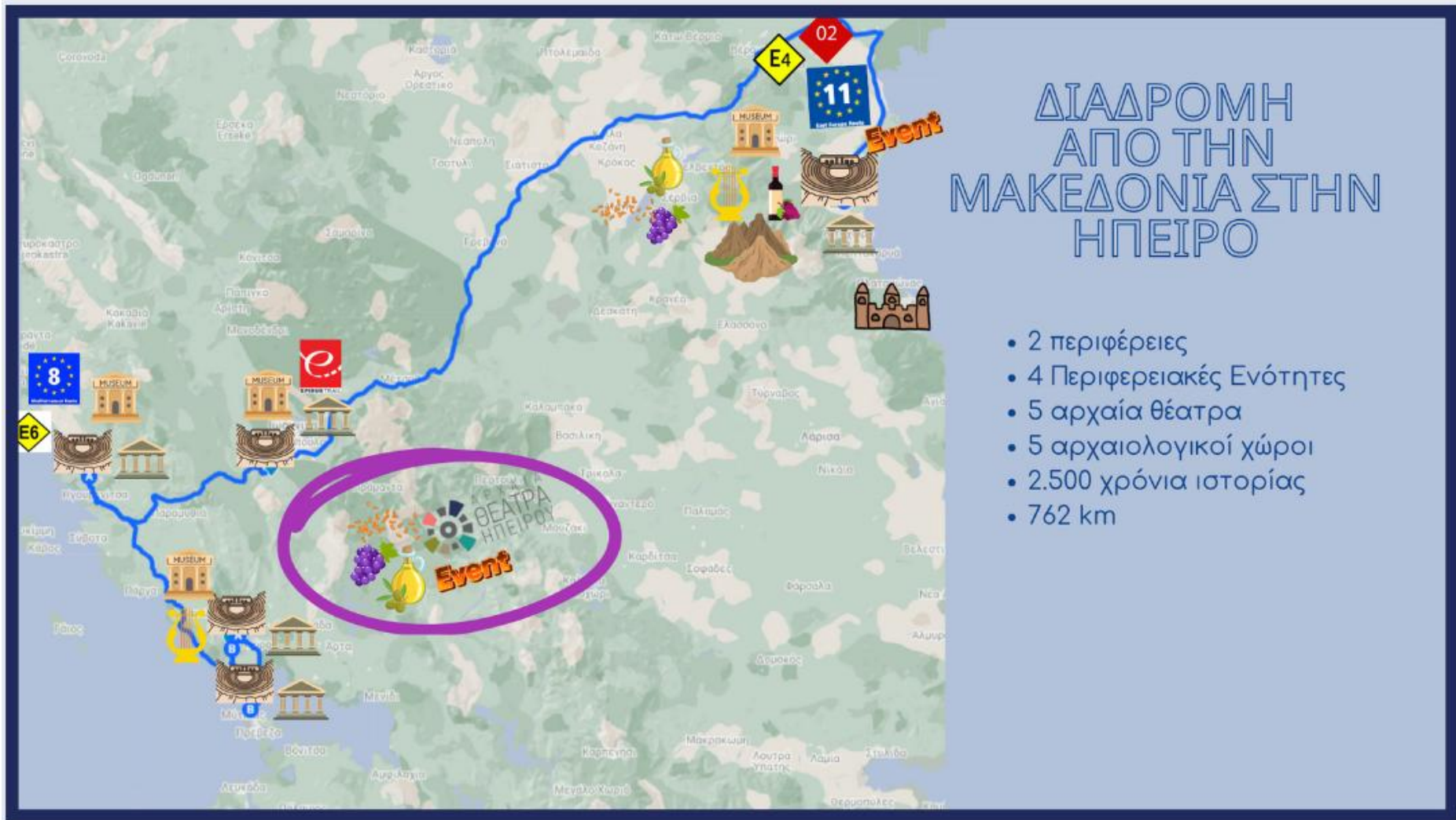
ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ

Επίσκεψη:

- Στα αρχαία θέατρα του Δίου, των Γιτάνων, της Δωδώνης, της Νικόπολης και της Κασσώπης
- Στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία
- Σε βιοτεχνίες, οικοτεχνίες καταστήματα για δοκιμή & αγορά προϊόντων της Μεσογειακής Τριάδας

&

Συμμετοχή σε δραστηριότητες & εκδηλώσεις που αφορούν στα θέατρα ανάλογα με την περίοδο επίσκεψης

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

Προφίλ διαδρομής

3

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

6

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

8

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ

8

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

2.500

ΧΡΟΝΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

890

ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ

Επίσκεψη:

- Στα αρχαία θέατρα των Γιτώνων, της Δωδώνης, της Νικόπολης, της Κασσώπης, της Ήλιδας, της Σικυώνας, της Πλατιάνας και της Μεγαλόπολης
- Στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία
- Σε βιοτεχνίες, οικοτεχνίες καταστήματα για δοκιμή & αγορά προϊόντων της Μεσογειακής Τριάδας

&

Συμμετοχή σε δραστηριότητες & εκδηλώσεις που αφορούν στα θέατρα ανάλογα με την περίοδο επίσκεψης

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ ΣΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

- 3 περιφέρειες
- 6 Περιφερειακές Ενότητες
- 8 αρχαία θέατρα
- 8 αρχαιολογικοί χώροι
- 2.500 χρόνια ιστορίας
- 890 km

Google My Maps

Κεφάλαιο 4

4.1 Συμπεράσματα – Διαπιστώσεις

Τα αρχαία θέατρα έχουν σημαντική ιστορική και πολιτιστική σημασία, καθώς έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της κοινωνίας και στην εξέλιξη των παραστατικών τεχνών. Τα θέατρα τα οποία μελετήθηκαν και παρουσιάστηκαν στο παρόν κείμενο, κτίστηκαν κυρίως κατά τον 4ο και 3ο αιώνα π.Χ., αποτέλεσαν αναπόσπαστα στοιχεία των περιοχών στις οποίες χωροθετήθηκαν και εξυπηρετούσαν πολλαπλούς σκοπούς που ξεπερνούσαν την απλή ψυχαγωγία.

Ο αρχιτεκτονικός τους σχεδιασμός ενσωμάτωνε αξιοσημείωτες καινοτομίες, δεδομένου του ότι, κατά κύριο λόγο ήταν κτισμένα σε πλαγιές λόφων, αξιοποιώντας με τον τρόπο αυτό το φυσικό τοπίο και τα χαρακτηριστικά του και δημιουργώντας παράλληλα τις βέλτιστες εκείνες ακουστικές συνθήκες που απαιτούνταν. Η διάταξη των καθισμάτων, επέτρεπε σε πολυπληθή ακροατήρια να απολαμβάνουν τις παραστάσεις αντανakλώντας την αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων για την αισθητική και την πρακτικότητα στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό.

Κατά τη διάρκεια της χρήσης τους λειτούργησαν ως:

- Πολιτιστικοί και καλλιτεχνικοί κόμβοι που φιλοξένησαν τραγωδίες, κωμωδίες και σατυρικά έργα θεατρικών συγγραφέων συμβάλλοντας στην ανάπτυξη του δράματος και στη λογοτεχνική και θεατρική κληρονομιά και ιστορία. Ταυτόχρονα, επιτελούσαν και εκπαιδευτικό έργο, διαδίδοντας πολιτιστικά και ηθικά μαθήματα μέσω των παραστάσεων δεδομένου ότι τα θέματα που εξερευνούσαν τα θεατρικά έργα εμβάθυναν συχνά στην πολυπλοκότητα της ανθρώπινης φύσης, της ηθικής και των συνεπειών των πράξεων των ανθρώπων, προσφέροντας στο κοινό γνώσεις και τροφή για προβληματισμό και σκέψη.
- Χώροι τέλεσης θρησκευτικών εορτών, συνδεδεμένων με τους θεούς του Ολύμπου που συχνά περιλάμβαναν και διαγωνισμούς.
- Σημεία αναφοράς της πολιτικής ζωής, παρέχοντας τον χώρο για συγκεντρώσεις των πολιτών, συμμετοχή τους στα κοινά και αποτελώντας το μέσο για τον δημόσιο διάλογο και την έκφραση των ιδεών και των αξιών τους.

Μέσω της παρακολούθησης των παραστάσεων, οι πολίτες είχαν την ευκαιρία να ενισχύσουν το αίσθημα της ενότητας και της κοινής τους ταυτότητας. Παράλληλα, η θεατρική εμπειρία συχνά ενσωμάτωνε θέματα σχετικά με τη ζωή των πολιτών, ενθαρρύνοντας με αυτόν τον τρόπο τον προβληματισμό για πολιτικά, ηθικά και κοινωνικά ζητήματα.

Συνοψίζοντας, τα αρχαία ελληνικά θέατρα ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής, θρησκευτικής και πολιτικής ζωής στην αρχαιότητα. Όχι μόνο διευκόλυναν την καλλιτεχνική έκφραση, αλλά έπαιξαν επίσης καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του πνευματικού και ηθικού τοπίου της κοινωνίας, αφήνοντας μια διαρκή κληρονομιά που συνεχίζει να επηρεάζει το σύγχρονο θέατρο με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Η πλειονότητα των αρχαίων θεάτρων που μελετήθηκαν έχει υποστεί, υπόκεινται/ βρίσκονται σε εξέλιξη ή προγραμματίζεται να ενταχθούν σε δράσεις αποκατάστασης – αναστήλωσης – συντήρησης.

Σήμερα, αναφορικά με τη χρήση τους, αυτά λειτουργούν ως τμήματα επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων και φιλοξενούν καλλιτεχνικά δρώμενα όπως θεατρικές παραστάσεις και μουσικές εκδηλώσεις, είτε στο πλαίσιο μεγάλων διοργανώσεων (π.χ. «Φεστιβάλ Ολύμπου») είτε στο πλαίσιο λιγότερο δημοφιλών στο ευρύ κοινό δρώμενων (π.χ. «Πολιτιστικό καλοκαίρι Δήμου Μεγαλόπολης»).

Σε ό,τι αφορά στην τουριστική αξιοποίησή τους, πρέπει να αναφερθεί ότι, οι περιοχές στις οποίες χωροθετούνται αλλά και οι κοντινές σε αυτά περιοχές, μπορούν να υποστηρίξουν βάσει της προσφοράς τους, δραστηριότητες ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, άλλες σε μεγαλύτερο και άλλες σε μικρότερο βαθμό, εμπλουτίζοντας με τον τρόπο αυτό τον πολιτιστικό χαρακτήρα της επίσκεψης στο θέατρο, που αποτελεί σημείο αναφοράς. Βασικό προαπαιτούμενο στην κατεύθυνση αυτή και σημαντικό από κάθε άποψη στοιχείο, είναι η ύπαρξη εύκολης πρόσβασης.

Από την πλευρά τους, οι εκδηλώσεις και τα φεστιβάλ που πραγματοποιούνται οργανωμένα και σε τακτική βάση μπορούν να συντελέσουν στη διατήρηση τακτικών και επαναλαμβανόμενων επισκεπτών – τουριστών και μπορούν να λειτουργήσουν ως σταθερός πόλος έλξης, σε όλη τη διάρκεια του χρόνου. Παράλληλα με τις εκδηλώσεις, οργανωμένες διαδρομές σε περιοχές γύρω από τα αρχαία θέατρα συνδιαμορφώνουν και εμπλουτίζουν το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν κάθε περιοχής και προσδίδουν ιδιαίτερο χαρακτήρα και ταυτότητα, ενώ παράλληλα, λειτουργούν από την πλευρά τους συμπληρωματικά ως προς την επισκεψιμότητα. Μπορούν επίσης να συνδεθούν/ να αποτελέσουν τμήμα διαδρομών σε κοντινούς ευρωπαϊκούς προορισμούς με παρόμοια χαρακτηριστικά (π.χ. νότια Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, κλπ.) στο πλαίσιο μίας μελλοντικής διασυνοριακής συνεργασίας.

Όσον αφορά στα αρχαία θέατρα του Δίου, της Μεγαλόπολης, της Μαρόνειας, της Νικόπολης, και της Δωδώνης, τα οποία είναι εγγεγραμμένα ως σειριακές υποψηφιότητες στον Ενδεικτικό Κατάλογο της Ελλάδας-Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Φυσικής Κληρονομιάς, προτείνεται αφενός να ληφθεί υπόψη στον εν γένει αναπτυξιακό σχεδιασμό των περιοχών τους και αφετέρου να αποτελέσουν οδηγούς και για την σειριακή εγγραφή και των υπόλοιπων υπό μελέτη αρχαίων θεάτρων.

Επιπρόσθετα, τα θέατρα της Μεγαλόπολης, της Σικυώνας, της Ήλιδας, της Νικόπολης και της Κασώπης, εντάσσονται στη νέα πρόταση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ» «Λεωφόροι της φύσης και του Πολιτισμού»³⁷, για την ανάδειξη των μνημείων και την ένταξή τους στο κέντρο της ζωής και της βιώσιμης ανάπτυξης, με σημείο αναφοράς και έχοντας σαν «όχημα» τους αυτοκινητόδρομους της χώρας με τους οποίους γειτνιάζουν, ήτοι τον Μορεά, την Ολυμπία και την Ιόνια Οδό. Στην κατεύθυνση αυτή, τριάντα σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι συνδέονται γύρω από τους παραπάνω βασικούς οδικούς άξονες της χώρας μέσω του προγράμματος των «Λεωφόρων Πολιτισμού». Οι αυτοκινητόδρομοι, θα συμβάλουν από την πλευρά τους στην ανάδειξη του περιβαλλοντικού και πολιτιστικού αποθέματος των περιοχών

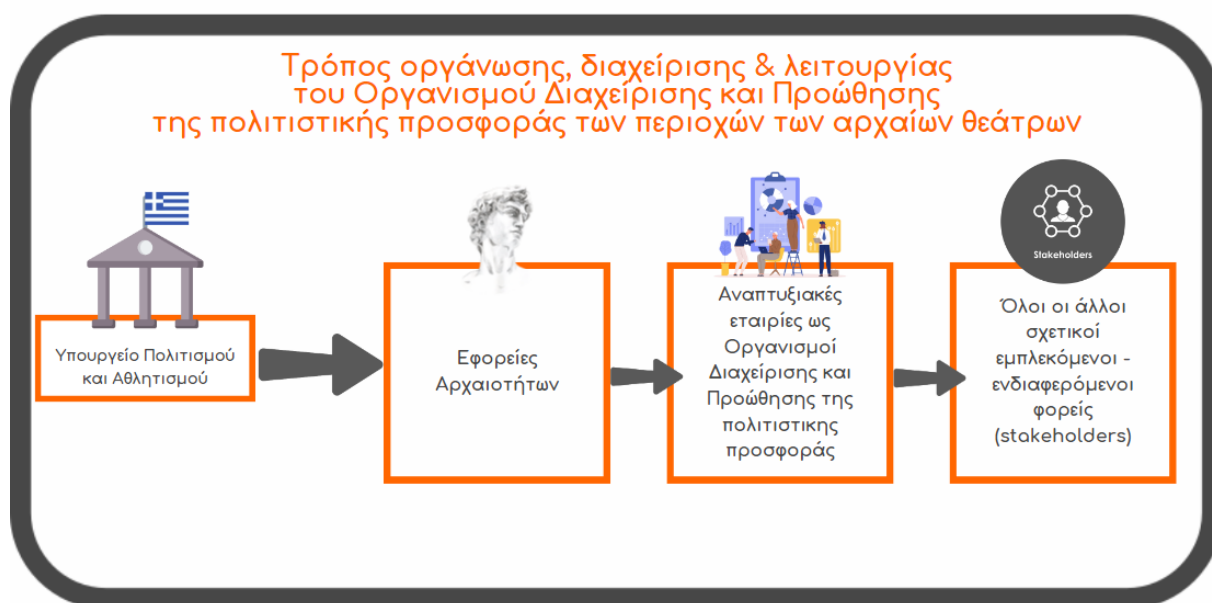
³⁷ <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=4556>

από όπου διέρχονται, μέσα από δράσεις «υιοθεσίας» και φροντίδας των μνημείων, καθώς και με τη σύνδεσή τους με την αειφορία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Κρίσιμο ρόλο για όλα τα παραπάνω και κυρίως στον τρόπο διαχείρισης και λειτουργίας, προτείνεται να διαδραματίσουν οι Αναπτυξιακές Εταιρίες που δραστηριοποιούνται στις περιοχές των θεάτρων, καθώς και το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού σε κεντρικό επίπεδο, σε συνεργασία με τις κατά τόπους Εφορείες Αρχαιοτήτων. Ειδικότερα, οι Αναπτυξιακές Εταιρίες μπορούν να λειτουργήσουν και ως Οργανισμοί Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού³⁸ των Πολιτιστικών Διαδρομών των αρχαίων θεάτρων, με προκαθορισμένους ρόλους και αρμοδιότητες.

Τέλος, συστήνεται να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες διερευνητικές ενέργειες με σκοπό οι διαδρομές να ενταχθούν στο Πρόγραμμα των Πολιτιστικών Διαδρομών του Συμβουλίου της Ευρώπης (Cultural Routes of the Council of Europe Programme-<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes>).

Τόσο το προτεινόμενο μοντέλο οργάνωσης, διαχείρισης και λειτουργίας προορισμού κάθε περιοχής, όσο και η αναπτυξιακή δυναμική των αρχαίων θεάτρων όπως έχει καταγραφεί και αξιολογηθεί στην παρούσα μελέτη, θεωρούνται ότι πρέπει να ακολουθήσουν στρατηγικά τη λογική: όλοι οι πόροι, ένα προϊόν.

Εικόνα 38 Προτεινόμενη οργάνωση, διαχείριση και λειτουργία πολιτιστικών διαδρομών

³⁸ Οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 2 του ν. [4674/2020](#) (Α' 53) ή οι Αναπτυξιακές Ανώνυμες Εταιρείες οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) δύνανται να λειτουργήσουν και ως Οργανισμοί Διαχείρισης και Προώθησης Προορισμού μετά από απόφαση του Δημοτικού ή Περιφερειακού Συμβουλίου του οικείου ή των οικείων Ο.Τ.Α. ή του Διοικητικού Συμβουλίου της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ) κατά περίπτωση και τροποποίηση του καταστατικού τους σκοπού με απόφαση της γενικής συνέλευσης των μετόχων τους.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Παράρτημα

Πολιτιστικές διαδρομές του Συμβουλίου τα Ευρώπης

Διαδικασίες και βήματα

Η πιστοποίηση "Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης" αποτελεί εγγύηση αριστείας. Μια φορά το χρόνο, απονέμεται σε δίκτυα που έχουν συγκροτηθεί με νόμιμο τρόπο, εστιάζουν σε ένα ευρωπαϊκό θέμα και υλοποιούν δραστηριότητες σε τουλάχιστον τρία κράτη - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ενισχύει – από την πλευρά της- την προβολή των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών που διατηρούν ζωντανές, αξίες του Συμβουλίου της Ευρώπης όπως: η πολιτιστική πολυμορφία, ο διαπολιτιστικός διάλογος και οι αμοιβαίες - πέρα από τα σύνορα - ανταλλαγές. Μέσω του προγράμματος «Πολιτιστικές διαδρομές», το Συμβούλιο της Ευρώπης προσφέρει ένα μοντέλο για τα διακρατικά δίκτυα που εργάζονται για την προώθηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι διαδρομές φέρνουν σε επαφή, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, Πανεπιστήμια, εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές και κοινωνικοοικονομικούς φορείς όπως μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τουριστικούς πράκτορες, κ.λπ.

Η ανάπτυξη μίας πολιτιστικής διαδρομής απαιτεί:

1. Τον ορισμό ενός θέματος που αντιπροσωπεύει τις ευρωπαϊκές αξίες που είναι κοινές σε πολλές χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης.
2. Τον προσδιορισμό των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς, υλικών ή/ και άυλων που την αφορούν κάθε φορά.
3. Τη δημιουργία ενός δικτύου με νομικό καθεστώς, στο οποίο θα συμμετέχουν τουλάχιστον τρεις χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης.
4. Τον συντονισμό κοινών δραστηριοτήτων στον κύριο τομέα των δράσεων (βλ. κριτήρια πιστοποίησης παρακάτω).
5. Τη διασφάλιση κοινής στρατηγικής προβολής και συνοχής του έργου, (της κάθε διαδρομής) σε όλες τις εμπλεκόμενες χώρες.

Οι κανόνες για την απονομή της πιστοποίησης ως "Πολιτιστική Διαδρομή του Συμβουλίου της Ευρώπης" καθορίζονται στο ψήφισμα CM/Res(2013)67 της Επιτροπής Υπουργών. Μόνο τα δίκτυα που ασχολούνται με ένα ευρωπαϊκό θέμα (I), συμμορφώνονται με τους τομείς προτεραιότητας των δράσεων (II) και παρουσιάζονται από ένα μόνο δίκτυο (III) λαμβάνονται υπόψη για πιστοποίηση.

Κριτήρια και προδιαγραφές ακολουθούν

Θεματικά κριτήρια

Ως προς το θέμα των διαδρομών, θα πρέπει να πληρούνται τα ακόλουθα κριτήρια:

- ⊙ Να είναι αντιπροσωπευτικά των ευρωπαϊκών αξιών και κοινά σε τουλάχιστον τρεις χώρες της Ευρώπης.
- ⊙ Να έχουν ερευνηθεί και αναπτυχθεί από ομάδες διεπιστημονικών εμπειρογνομόνων από διαφορετικές περιοχές της Ευρώπης.
- ⊙ Να είναι ενδεικτικά της ευρωπαϊκής μνήμης, ιστορίας και κληρονομιάς και να συμβάλλουν στην ερμηνεία της ποικιλομορφίας της σημερινής Ευρώπης.
- ⊙ Να προσφέρονται για πολιτιστικές και εκπαιδευτικές ανταλλαγές για νέους.
- ⊙ Να επιτρέπουν την ανάπτυξη πρωτοβουλιών και υποδειγματικών σχεδίων στον τομέα του πολιτιστικού τουρισμού και της βιώσιμης πολιτιστικής ανάπτυξης.
- ⊙ Να προσφέρονται για την ανάπτυξη τουριστικών προϊόντων, σε συνεργασία με τουριστικά γραφεία και φορείς.
- ⊙ Να αντικατοπτρίζεται με σαφήνεια στην ονομασία της πολιτιστικής διαδρομής.

Πεδίο δράσης

Οι διαδρομές πρέπει να αφορούν όλους τους ακόλουθους τομείς δράσης – προτεραιότητας:

1. **Συνεργασία στην έρευνα και την ανάπτυξη:** πρέπει να διαδραματίζουν ένα ενοποιητικό ρόλο γύρω από μείζονα ευρωπαϊκά θέματα και να δείχνουν πώς τα θέματα αυτά, είναι αντιπροσωπευτικά, αναφορικά με τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες
2. **Ενίσχυση της μνήμης, της ιστορίας και της ευρωπαϊκής κληρονομιάς:** πρέπει να ενισχύουν την υλική και άυλη κληρονομιά, ειδικότερα σε λιγότερο γνωστές περιοχές και να εξηγούν την ιστορική τους σημασία, μέσω της Ευρώπης.
3. **Πολιτιστικές και εκπαιδευτικές αλλαγές για νέους Ευρωπαίους:** πρέπει να οργανώνουν δραστηριότητες για νέους ανθρώπους με σκοπό την προώθηση της έννοιας της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.
4. **Σύγχρονες πολιτιστικές και καλλιτεχνικές πρακτικές:** πρέπει να ενθαρρύνουν δραστηριότητες και καλλιτεχνικές πρακτικές που διερευνούν τους θεσμούς μεταξύ του ευρωπαϊκού θεματός τους και του σύγχρονου πολιτισμού.
5. **Πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη:** πρέπει να προωθούν τον διάλογο μεταξύ αστικών και αγροτικών πολιτισμών, μεταξύ αναπτυγμένων και μειονεκτικών περιοχών, μεταξύ πλειοψηφίας και μειοψηφίας. Πρέπει να εμπλέκουν ενεργά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και να επιδιώκουν συνεργασίας με τουριστικούς φορείς για να επιστήσουν την προσοχή στην ευρωπαϊκή κληρονομιά τους και να αποτελέσουν μέρος της βιώσιμης εδαφικής ανάπτυξης.

Κριτήρια δικτύωσης

Οι εμπνευστές των διαδρομών, πρέπει να σχηματίσουν διεπιστημονικά δίκτυα που βρίσκονται σε διάφορα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Αυτά τα δίκτυα πρέπει:

- ⊙ Να παρουσιάσουν ένα **ενοσιολογικό πλαίσιο βασισμένο σε έρευνα** που διεξάγεται στο θέμα που έχει επιλεγεί κι έχει γίνει αποδεκτό από τους εταίρους του δικτύου.
- ⊙ Να **εμπλέκουν πολλά κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης (τουλάχιστον τρία)**, μέσω του συνόλου ή μέρους των έργων τους, καθώς και κατά περίπτωση άλλων κρατών.
- ⊙ Να διασφαλίζουν ότι τα προτεινόμενα έργα είναι **οικονομικά και οργανωτικά βιώσιμα**.
- ⊙ Να έχουν νομικό καθεστώς, είτε με τη μορφή ένωσης είτε με τη μορφή ομοσπονδίας ενώσεων το οποίο έχει συσταθεί τουλάχιστον δύο έτη πριν από την υποβολή της αίτησης.
- ⊙ Να **λειτουργούν δημοκρατικά**, να εξασφαλίζουν την μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των κρατών μελών, την ισότητα των φύλων και την εναλλαγή στις εκλόγιμες θέσεις τους.

Προς υποστήριξη της υποβολής της αίτησής του, το δίκτυο πρέπει:

- ⊙ Να υποβάλει ένα πολυετές ολοκληρωμένο πρόγραμμα δραστηριοτήτων και να προσδιορίσει τους στόχους, τις μεθόδους, τους εταίρους, τις συμμετέχουσες χώρες (υφιστάμενες και προβλεπόμενες) και τη συνολική ανάπτυξη του προγράμματος μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.
- ⊙ Να αποδείξει πώς οι δραστηριότητές του σχετίζονται με τους πέντε τομείς προτεραιότητας του μέρους II του προσαρτήματος του ψηφίσματος CM/Res(2023)2 (έρευνα και ανάπτυξη, ενίσχυση της μνήμης, ιστορία και κληρονομιά, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές ανταλλαγές για νέους Ευρωπαίους, σύγχρονη πολιτιστική και καλλιτεχνική πρακτική, πολιτιστικός τουρισμός και βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη).
- ⊙ Να προσδιορίσει, στις διάφορες χώρες μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, τους κύριους εμπνευστές, συμμετέχοντες και άλλους δυνητικούς εταίρους που ενδέχεται να σχηματίσουν ένα δίκτυο και να προσδιορίσει, κατά περίπτωση, σε διεθνές επίπεδο, άλλους οργανισμούς-εταίρους.
- ⊙ Να καθορίσει τις περιοχές που αφορά η πολιτιστική διαδρομή.
- ⊙ Να παρέχει λεπτομέρειες σχετικά με τη χρηματοδότηση και το επιχειρησιακό σχέδιό του.
- ⊙ Να επισυνάψει το(α) βασικό(α) κείμενο(α) σχετικά με το νομικό καθεστώς του.
- ⊙ Να καθορίσει και να εφαρμόσει δείκτες που αποσκοπούν στη μέτρηση του αντίκτυπου των δραστηριοτήτων των πολιτιστικών διαδρομών.

Βασικά βήματα μετά την απονομή της πιστοποίησης:

Υποβολή αναφοράς

Οι πιστοποιημένες διαδρομές πρέπει να υποβάλλουν ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων και ετήσια έκθεση στο Διοικητικό Συμβούλιο της Διευρυμένης Μερικής Συμφωνίας - EPA (Enlarged Partial Agreement).

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Αξιολόγηση

Κάθε τρία χρόνια, οι πιστοποιημένες πολιτιστικές διαδρομές υποχρεούνται να υποβάλλουν μία ολοκληρωμένη έκθεση, ώστε το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΡΑ να μπορεί να αξιολογήσει τις δραστηριότητες της διαδρομής προκειμένου να διαπιστώσει αν συνεχίζει να πληροί τα κριτήρια πιστοποίησης.

Επικοινωνία

Η οπτική ταυτότητα της διαδρομής και το σήμα της πιστοποίησης θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με συνέπεια από όλα τα μέλη και για όλες τις δραστηριότητες του δικτύου.

Συμμετοχή

Οι εκπρόσωποι των Πολιτιστικών Διαδρομών αναμένεται να συμμετέχουν ενεργά σε εκδηλώσεις και εκπαιδεύσεις κατάρτισης που διοργανώνονται στο πλαίσιο του προγράμματος των Πολιτιστικών Διαδρομών, συμπεριλαμβανομένου και του Ετήσιου Συμβουλευτικού Φόρουμ και της Ακαδημίας Κατάρτισης.

Πληροφορίες

Οι πιστοποιημένες Πολιτιστικές Διαδρομές αναμένεται να μοιράζονται όλες τις πληροφορίες σχετικά με την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη των διαδρομών, καθώς και να τις προωθούν στο ευρύτερο κοινό.³⁹

³⁹ Για περισσότερες πληροφορίες βλ.:

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805c69fe
[https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/how-to-be-certified#%2269640501%22:\[4\].%2269640657%22:\[4\].%2269640747%22:\[2\]](https://www.coe.int/en/web/cultural-routes/how-to-be-certified#%2269640501%22:[4].%2269640657%22:[4].%2269640747%22:[2])

Βιβλιογραφία

Φάκελος Σχεδίου Συνεργασίας «Πολιτιστικές Διαδρομές και Αρχαία Θέατρα», ΜΕΤΡΟ 19, ΠΑΑ 2014 - 2020 :Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ – Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, ΥΠΟΜΕΤΡΟ 19.3:Στήριξη για την υλοποίηση της συνεργασίας (διατοπική), Περική Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α., ANBOPE A.E., Αναπτυξιακή Ολυμπίας Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α. (AN.OΛ. A.E.), Αναπτυξιακή Ροδόπης – Ανώνυμη Αναπτυξιακή Εταιρεία Ο.Τ.Α., Αναπτυξιακή Νοτίου Ηπείρου – Αμβρακικού Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α., Αναπτυξιακή Ηπείρου Α.Ε. -Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ

Περιφερειακή Ένωση Δήμων Ηπείρου, Σωματείο «Διάζωμα» (2012) , Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου, Επιστημονική Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Ι. Σουέρεφ

Μελέτες-Εργασίες-Παρουσιάσεις

ΕΤΑΜ ΑΕ, Σωματείο «Διάζωμα» (2019), Οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (ΑΜΘ) στην Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού

Τόπος Συμβουλευτική, Σωματείο «Διάζωμα» (2017), Πολιτιστική Διαδρομή Αρχαίων Θεάτρων στην Ήπειρο & Τοπική Οικονομία: Μελέτη για την οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής οικονομίας της Ηπείρου στην Πολιτιστική Διαδρομή των Αρχαίων Θεάτρων της Ηπείρου.

Σωματείο «Διάζωμα» (2019), Πολιτιστική Διαδρομή “Μορέας”: Ένα ταξίδι από τις αρχαίες στις σύγχρονες Πόλεις

Σωματείο «Διάζωμα» (2020), Κείμενο για μια πολιτιστική διαδρομή στους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται κατά μήκος της Ολύμπιας Οδού

Θεμιστοκλής Μπίλης (2014), Μελέτη Αποκατάστασης θεάτρου Πλατιάνας

Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας, Ο αρχαιολογικός χώρος της Κασσώπης

Υπουργείο Πολιτισμού & Τουρισμού, ΛΓ’ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων Πρέβεζας-Άρτας (2011) , Πάμε μια βόλτα στην Κασσώπη; Μια πόλη με πολεοδομικό σύστημα, Ιστορία για μαθητές δημοτικού (Δ’-ΣΤ’)

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Περίας (2015), Ακολούθησέ με στο Αρχαίο Θέατρο Δίου

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Περίας (2015), Ακολούθησέ με στο Θέατρο Σικυώνας

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων (2015), Ακολούθησέ με στο Θέατρο Δωδώνης

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας (2015), Ακολούθησέ με στο Θέατρο Ηλιδας

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας, Εφορεία Αρχαιοτήτων Αρκαδίας (2015), Ακολούθησέ με στο Θέατρο Μεγαλόπολης

Θεοδόσης Παπαδημητρίου, ΒΠΠΓ, Παρουσίαση, «Αρχαίο Θέατρο Μεγαλόπολης»

Γκουνέλα Μαρία, ΒΠΠΓ, Παρουσίαση, «Νικόπολη»

Χρήστος Παναγούλης, ΒΠΠΓ, Παρουσίαση «Το αρχαίο θέατρο της Δωδώνης»

Πεερική Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α (2022), Παρουσίαση του σχεδίου συνεργασίας «Πολιτιστικές Διαδρομές και Αρχαία Θέατρα»

Γιάννης Λασκαράκης (2014), Παρουσίαση, «Διατρέχοντας την Εγνατία»

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας (2015) Εκπαιδευτικό υλικό, Ένα ταξίδι σε αρχαία θέατρα και ωδεία του κόσμου, Διαθέσιμο στο

<http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/entupa/--11/--12/24-enataksidi-se-arxaia-theatra-kai-odeia-tou-kosmou/file>

Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας Και Θρησκευμάτων, Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων Και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Διεύθυνση Μουσείων, Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Και Επικοινωνίας (2015), Εκπαιδευτικό υλικό, Από το ξύλο στην πέτρα. Η εξέλιξη του θεατρικού οικοδομήματος στην αρχαιότητα, Διαθέσιμο στο

<http://ancienttheater.culture.gr/el/psifiaki-bibliothiki/--5/--6/10-apo-to-ksulo-stin-petra-1/file>

Ξενόγλωσσες πηγές

Durusoy Elifnaz (2014), Conservation and Management of the Road between Milas and Labraunda, From An Ancient Road To A Cultural Route, Chapter 2: Cultural route concepts, their planning and management principles, Les dossiers de l'IFEA, Série: Patrimoines au présent, no.5, Istanbul, Institut Français d'Études Anatoliennes, Διαθέσιμο στο

<https://books.openedition.org/ifeagd/738>

Διαδικτυακές πηγές

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

<https://diazoma.gr/>

[Χρήση Θεάτρων και Ωδείων | Σωματείο ΔΙΑΖΩΜΑ \(diazoma.gr\)](#)

<http://ancienttheater.culture.gr/el/>

<https://ancienttheatersofepirus.gr/>

<https://digitalculture.gov.gr/>

<https://www.arxaiologikoktimatologio.gov.gr/>

<http://odysseus.culture.gr/>

<https://www.searchculture.gr/aggregator/>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1678>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1677>

<https://efaioa.gr/>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1676>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1692>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1699>

<https://ilia-olympia.org/>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1666>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1661>

<https://www.culture.gov.gr/el/ministry/SitePages/viewyphresia.aspx?iID=1663>

<https://actianicopolisarchaeopark.gr/nikopolis/megalo-theatro/>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%89%CE%BB%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CF%82>

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%CF%87%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%96%CE%B1%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%89%CF%82%CE%97%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1%CF%82>

<https://mythicalpeloponnese.gr/>

<https://www.dion-olympos.gr/arxaiologikoi-xoroi-mouseia-ekklsies-monastiria/>

<http://pieria-tourism.gr/index.html>

<https://festivalolypou.gr/el/>

<https://ancientilidasfestival.weebly.com/>

<https://www.festivalfinder.eu/>

<https://megalopoli.gov.gr/politistiko-kalokairi-2023-dimoy-megalopolis/>

<https://kiato.gov.gr/%cf%80%cf%81%ce%bf%cf%8a%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%b1/>

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο.Τ.Α.

ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ Τ.Α.

https://www.huffingtonpost.gr/entry/leoforoi-politismoe-diadromes-poe-sendeoen-30-semantikoes-archaioloyikoes-choroes_gr_643d7f6be4b06695059ba2e3

<https://www.bestcityawards.gr/>

<http://www.corinth-museum.gr/>

<https://www.zacharo.gr/business/archaia-akropoli-platianas/>

<https://www.visitpreveza.gr/anakalipste/laografiko-mouseio-kamarinas/>

<https://www.maroneiasapes.gov.gr/>

<https://megalopolis.gr/>

<http://www.dimosilidas.gr/index.php>

<https://andritsainas-krestenon.gov.gr/el>

http://www.wondergreece.gr/v1/el/Perioxes/N_Arkadias/Topika_proionta_Gastronomia/Topika_Proionta

<https://filiates.gr/>

<http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/entupa/--11/--12/24-enataksidi-se-archaia-theatra-kai-odeia-tou-kosmou/file>

<http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/entupa/--5/--6/10-apo-to-ksulo-stin-petra-1/file>

<https://www.kathimerini.gr/k/travel/562629214/dodoni-to-archaiotero-manteio-tis-elladas/>

<https://ancienttheatrearchive.com/theatre-specification-table/> -

https://art-hellas.blogspot.com/2012/04/blog-post_1849.html

<https://xanthipolisoneiron.wordpress.com/>

<https://www.paratiritis-news.gr/oikonomia/eboriko-festival-xanthi-2023-apo-tis-4-eos-tis-7-septemvriou/>

<https://whc.unesco.org/en/tentativelists/5869/>

<https://winemakersofnorthgreece.gr/dromoi-tou-krasiou/oinikes-diadromes/diadromi-dionissou/>

<https://diazoma.gr/routes/>

<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/italymaps/sicily.map.htm>

<https://www.coe.int/en/web/cultural-routes>

www.enicbcmed.eu/projects/crossdev

<https://culture.ec.europa.eu/cultural-and-creative-sectors/performing-arts/european-theatre-initiative>

<http://odysseus.culture.gr/>

<https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SPG06/->

<https://repository-mca.ekt.gr/mca/handle/20.500.12040/55>

<https://medies.net/mediterranean-food-project-greece/>

https://www.academia.edu/41020103/The_Mediterranean_triad_the_number_three